

3487

ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ

ΕΙΣ ΤΗΝ

ΕΠΙΚΡΙΣΙΝ.

Ἐκδοθὲν

ὑπὸ

ΗΛΙΑ ΤΑΝΤΑΛΙΔΟΥ.

Ἐκδοθὲν

ὑπὸ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΤΥΠΟΙΣ Ι. ΔΑΖΑΡΙΔΟΥ.

ΑΩΜΖ'.

ΤΟΙΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΙΣ.

Ἦδη πρὸ τριῶν περίπου μηνῶν ἐκδοθείσης ὑπ' ἐμοῦ τῆς Ἐπιστολιμαίας Ἐπικρίσεως, οἱ ἐν Γαλατᾷ Δυτικοὶ Μισσιονᾶριοι ἀντεξέδωκαν ἐν τοῖς περιοδικῶς ὑπ' αὐτῶν δημοσιευομένοις Χρονικοῖς (Annales de la Conférence) σύντομον ἀντίρρησην ἐν εἴδει ἀγγελίας, ὀνομάζοντες μὲν τὴν Ἐπίκρισιν, Pamphlet Grec, Λίβελλον Γραικικόν, συνεπισωρεύοντες δ' εἰς θεᾶν τοῦ κοινοῦ καὶ ἕτερα ἀποκοτα κενὰ δόγματα ἐκ τῶν Αὐγείων θησαυρισμάτων τοῦ Μαϊστρου, ἀγνωστα μὲν εἰς τὴν ὀρθόδοξον Καθολικὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τὴν Ἀνατολὴν καὶ Δύσιν καὶ πάσαι καὶ νῦν, ἀντιφατικὰ δὲ πρὸς ἣν κατέχομεν γραπτὴν Εὐαγγελικὴν ἀλήθειαν. Τῷ ἀληθεῖ Παρλάσματι τούτῳ τοῦ νεοχμοῦ κατὰ Μαϊστρον Κατολικισμοῦ ἐντυχῶν τις ὀφέποτε τῶν εὐσεβῶν, ἐπεμψέ μοι ἀρτίως τὴν ἀνά χειρας ἀπάντησιν, ἣν, ὡς Ἐπίμετρον τῆς εἰρημένης Ἐπιστολιμαίας Ἐπικρίσεως, ἔγνων δημοσιεῦσαι διὰ τοῦ τύπου, πεποιθῶς, ὅτι οὐκ ἀηδὲς οὐδ' ἀνόνητον ὄψομαι παρατεθεικῶς τοῖς φιλόστορι τῶν ἀναγνωστῶν, οἷς μέλει θεῶν ἀληθειῶν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἱστορικῆς ἀκριβείας καὶ ὀρθῆς τῶν πραγμάτων κρίσεως· ἔχει γάρ τι καὶ τερπνὸν πρὸς τῷ ὠφελίμῳ, εἰτις ἀμερόληπτος ἐν ταῖς τῶν λόγων παλαιστραῖς καθεζόμενος θεατῆς, θεωρεῖ τὴν μὲν ἀλήθειαν χαλκόγειον σοβαρῶς ἵσταμένην, τὸ δὲ ψεῦδος ἐπαλειφόμενον, ποικίλους τε ἐλιγμούς καὶ παντοίας τεχναζόμενον μηχανάς, ἰδρῶτι πολλῶ καὶ

Ἡρᾶς Τυπογραφείον

Ἀριθ. 34.

κόνει πεπαλαγμένον, εἴθ' ἐνὶ τῆς ἀληθείας συμποδίσματι χαμάζε ἀρρασόμενον κατὰ κεφαλῆς, καὶ χούν λείχον, καὶ τί ἄλλο, ἢ ἀσβεστον λοιπὸν τοῖς ὀρώσιν ἐποτρύνον τὸν γέλωτα; Οὕτως οἱ υἱοὶ τῆς Ἐκκλησίας πᾶσι καὶ ἰλαροὶ θεωροῦσι τὸν Μαίστριον ἐπιθετικὸν παπισμὸν τραχηλιῶντα κατὰ τῆς Ὀρθοδοξίας, πρὸς κέντρα λακτίζειν ἐπιχειροῦντα, καὶ πυκτεύειν τῇ Ἐκκλησίᾳ, « ἥτις ἐστὶ στύλος καὶ ἑδραῖωμα τῆς ἀληθείας. »

Ἐρρώσθε.

Ὁ Ἐκδότης.

ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΙΚΡΙΣΙΝ.

« Πατέρων γὰρ κακῶς ἀκούοντων διδασκα-
« τὸ μὴ ὑπεραγωνίζεσθαι. »
Φώτιος, Ἐπ. Ἀπολ. πρὸς Νικολ. Α.

§. 1. Νεωστὶ ἐξεδόθη βιβλιάριον ἐπιγραφόμενον *Annales de la Conférence etc.* ἴτοι Χρονικὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνδιαλέξεως κτλ. φέρον ἐν τῷ τέλει ἀγγελίαν τοῦ πρώτου ἐκδοθέντος συντάγματος ἐπιγραφομένου Ἐπιστολιμαία Ἐπίκρισις κτλ. ὑπὸ Ἡλία Τανταλίδου. Ὁ ἀναγγέλλων χρονικογράφος ὀνομάζει τὸ σύνταγμα *Pamphlet* ἀθέλλον ἢ *διασυρμένον*. Ἀλλὰ τὸ βιβλίον εἰς γὰρ τὴν ἐαυτοῦ φύσιν πάντως οὐχ ὑπάρχει τοιοῦτον, ὡς ἕκαστος δίκαιος κριτῆς καθεζόμενος, εἰρήσει τὸ μὲν πραγματικὸν αὐτοῦ καὶ τὰς δεῖξεις ἐξηγητημένα ἐξ αὐτῶν τῶν δογμάτων τῆς ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, κοινῶν ἡμῖν τε γενομένων καὶ τοῖς παπισταῖς πρὸ τοῦ νεωτερισμοῦ αὐτῶν, ἐξηγητημένα ἐκ τῶν ὁμολογουμένων πρὸ ἑκατέρωθεν ὀρθοδόξων πατέρων καὶ ἐκ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας· τὸ δὲ προσρητικὸν ἄλλο εἰρήσει ἐξηγητημένον ἀκριβῶς ἐκ τῶν φυλλαδίων, ἅπερ οἱ παπισταὶ κατ' ἐπίθεσιν προεκδεδωκότες ἦσαν καθ' ἡμῶν, καὶ ὑποσχόμεθα ὅτι εἰς πᾶσαν αὐτῶν ἀναζήτησιν, ἅμα σημειώσωσι τὰ ἀπαρέσκαντα αὐταῖς, δεῖξομεν καὶ τὰ φυλλάδιον καὶ τὴν σελίδα καὶ τὸν στίχον, ὅθεν ἐλήφθη ἕκαστον. Διὸ δοκεῖ ὁ ἐκδότης τῶν Χρονικῶν κατ' ἰδίαν διάθεσιν ἠσθάνθη ἐν τῷ συνταγματικῷ *de la virulence et de l'acrimonie δηλητηρίου καὶ δριμύτητος* ὡς ἔταν ὁ νοσῶν, οὐτινος καὶ ἂν γεύεται ἡδίωτον, μερμιμοιρῆ καὶ κατακρίνη ἀηδῖαν καὶ πικρίαν· ἢ καὶ ἄλλως· δοκεῖ ὅτι

SISMANOGLIO

ἢ τῶν ῥημάτων ἐνέργεια οὐχ ὅμοια ὑπάρχει λεγομένων τε ἅμα καὶ ἀκουομένων.

§. 2. Ὁ τὴν ἐπίκρισιν γράψας σκοπὸν ἔχων ἵνα ἀποκρούσῃ τὴν ἐν ὀνόματι τοῦ Πάπα κατὰ τῆς ὀρθοδόξου ἀποστολικῆς πίστεως παράνομον τῶν παπιστῶν ἐπίθεσιν, εἰσῆγαγεν αὐτοὺς τε καὶ τὸν Πλάτωνα αὐτῶν εἰς τὸ κριτήριον τῆς Καθολικῆς ἁγίας Ἐκκλησίας, προκαθεζομένων τῶν ἀρχαίων πατέρων τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας· δειξάτωσαν τοίνυν ψευδεῖς κατὰ κεφάλαιον τοὺς ἐνδειχθέντας λόγους, οἳ οὐ καταδικαστέοι τε εἰσι καὶ δὴ καὶ καταδικάζονται, ἢ σιγάτωσαν καὶ ἡσυχίαν ἐχέτωσαν, ὡς μηδαμῶς ἐπιηρεαζόμενοι ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων. Εἶτα δὲ σκόπει καὶ οὕτως· ὅτι ὁ χρονικογράφος πέπονθέ τι ἀνάξιον τῆς παιδείας αὐτοῦ εἰσάγει γὰρ τὸν φανελῶνα ἀποδεικνύοντα διὰ δύο ἐπιστολῶν τοῖς ἀρνούμενοις προτεστάνταις ἢ νεωτερισταῖς μυστήρια καὶ διηνέκειαν διδασκαλίαν κτλ. ἔκ τε τῶν ῥητῶν Εὐαγγελικῶν λόγων καὶ τῆς δόξης καὶ πράξεως τῶν ἀρχαίων χριστιανικῶν κοινωνιῶν ἡμᾶς δὲ τοὺς ἐκ τῶν ῥητῶν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἐκ τῆς δόξης καὶ πράξεως τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐλέγχοντας τὰ τῶν παπιστῶν ψεῦδη, εὐάλει ἵνα πείσῃ, ὅτι ἄνευ Πάπα ἀπόλων ἢ Καθολικῆ πίστεως, ἐπὶ λόγοις τίνοσι; ἀκουσαν δὴ καὶ θαύμασον! τοῦ παπικοῦ Πλάτωνος Μαίστρου!!! εἰσάγοντος καινὰ δόγματα τῷ ὄντι, ὅσον ἱερά παρά τοῖς παπισταῖς, τοσαῦτο καὶ ἀλλόκοτα καὶ ἀνήκουστα ἐν τῇ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ. Ὅτι δηλαδὴ (σελ. 489.) « Ὁ ἡγεμὼν Πάπας le Souverain Pontif ἐστὶν ἡ ἀναγκασία, μοναδικὴ καὶ ἀπόλυτος βᾶσις τοῦ χριστιανισμοῦ· εἰς αὐτὸν ἀνήκουσιν αἱ ἐπαγγελίαι τοῦ Θεοῦ, μετ' αὐτοῦ μηδενίζεται ἡ ἐνότης ἢ τοῦ Ἐκκλησίας. » Καὶ πάλιν· 3^{ον}. Ἡ πνευματικὴ ὑπεροχὴ τοῦ Πάπα οὐσα τὸ κεφαλαιώδες δόγμα, οὐ ἄνευ ὃ χριστιανισμὸς οὐχ ὑφίσταται κτλ. » Ἄπορον πῶς αὐταὶ αἱ ψυχροσώτηριαι ἀλήθειαι διατέλουν ἄγνωστοι εἰς τοῦ δεκάτου αἰῶνος! πῶς οὐδεὶς τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων, ὑφ' ὧν καὶ αὐτὴ ἡ Δύσις ἐδιδάχθη, οὐδέ γὰρ περὶ τῆς τηλικαύτης παπικῆς ἀρετῆς καὶ μεγαλοσθενείας. Καὶ δοκεῖ ὅτι τὸ ψυχροσώτηριον τοῦτο δόγμα, ὡσπερ καὶ τὸ, καὶ ἐκ τοῦ Γ' οἴου, ἐκπαταμίσοντο εἰς μόνους τοὺς δοτικούς, ἵνα εἰς τοὺς ἐσχάτους

αἰῶνας πληρώσῃ ἡ Δύσις εἰς ἡμᾶς, οἷονεὶ δίδακτρα τῆς διδασκαλίας τῶν πατέρων ἡμῶν ἐκ τοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτῆς, καινὴν ὁδὸν σωτηρίας.

§. 3. Σὺν πᾶσι τούτοις ἡμεῖς, ὡς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν, φωτιζόμενοι ἐν τῷ φωτὶ τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ ὑπογραμμὸν ἔχοντες τὴν διηνεκή ἁγίαν Καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, ἐδοξάσαμεν δοξάζομέν τε καὶ δοξάσομεν τὸν μὲν Πλάτωνα τῶν παπιστῶν ἐρευγόμενον τὰ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ἄπειτα παπικὰ δόγματα, τὸν δὲ Πάπαν αὐτὸν, καὶ τοι τιμῶντες εἰκότως οἷα Πατριάρχην τῆς Δύσεως, ἐν ἀπάσῃ τῇ Ποντηρικῇ αὐτοῦ « ἀνθρωπὸν περιεχόμενον ἀσθένειαν » καὶ δυνάμενον ἁμαρτῆσαι, ὡς δὴ καὶ ἡμαρτε θανασίμως, αἰρετικὰς εἰσαγαγὼν γνώμας ἐν τῇ ἀνωμήτῳ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ, ὧν ἡ πρώτη καὶ μεγίστη τὸ οἰεσθαι ἑαυτὸν ἀναμάρτητον ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἀποφάσεσιν, ὅθεν καὶ εἰς τηλικαῦτα ἀσεδήματα ὑπέπεσε, καὶ, ὕπερ χειρίτον, ἐμμένει πεισιμῶνος εἰς αὐτά, ὅπως μὴ παραβλάβῃ τὴν μείζονα δυσσέβειαν, τὸ ἀναμάρτητον.

§. 4. Τὴν τερατώδη παπιστικὴν γνώμην τοῦ Πλάτωνος τῶν παπιστῶν αὐτὸ τὸ θεῖον Εὐαγγέλιον μονοῦ ῥητῶς καταλύει· ὁ γὰρ μακάριος Πέτρος ὁ διὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως μακαρισθεὶς ἀπὸ τοῦ παμμακαρίστου στόματος τοῦ Κυρίου, « Μακάριος εἶ Σίμων Βᾶρ Ἰωανᾶ, » (Ματ. ις.) καὶ τὰς κλείς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐπ' αὐτὸ ἐγχειρισθεὶς, διηγείται ἡμῖν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διὰ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου ἐν τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ, καὶ εὐθὺς μετὰ τὸν μακαρισμὸν τοῦτον μεγάλην καὶ βαρεῖαν τὴν ἐπίπληξιν ἔλαβε παρὰ τοῦ Κυρίου « Ὑπαγε ὀπίσω μου Σατανᾶ, σκάνδαλόν μου εἶ· ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων. » (Ματθ. αὐτ.), δεικνὺς οὕτω τὸ εἰς ἁμαρτίαν εὐόλισθον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ἀλλ' ἐν εἰς αὐτὸ τὸ πρόσωπον τοῦ διὰ τὴν πίστιν μακαρισθέντος Πέτρου οὕτως ἔχη ἡ ἀλήθεια, καὶ εἶπερ, μετὰ τὴν κάθωδον αὐτὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ ἤδη ἐπισκοπεύων ἦν ὁ Πέτρος « καταγνωσμένος » καὶ οὐκ ὠρθοπέδει πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου, » τί ὑποληπτέον διὰ τοὺς Πάπας, ἐξ ὧν πολλοὶ κάκιστοι καὶ μοχθηρότατοι καὶ ἐξωλέστατοι τῶν πώποτε γενομένων

ἀνθρώπων ἐξηγητήσαν, μάλιστα ἀπὸ Μαρτίνου τοῦ μετὰ τὸν Ἰωάννην τὸν Ἠ παπέδσαντος μέχρι, καὶ διαρκούντος τοῦ σχίσματος τῶν ἀντικαπῶν, καὶ ἔτι κατώτερον, ὡς καὶ οἱ φιλαλήθεις παπιστὰὶ ὁμολογοῦσι, καὶ ἡ κατ' αὐτοὺς ἀψευδὴς ἱστορία παραδίδωσι, καὶ οἵτινές εἰσιν οἱ μάλιστα τὴν προσθήκην, ὡς ὀνομάζει αὐτὴν καὶ ὁ χρονικογράφος (σελ. 192), ἐγκολπωσάμενοι. Καὶ γὰρ πρῶτος μὲν λέγεται παρὰ τισὶν ὁ διαβόητος Φορμόσος ὁ τετυληκῶς τὸ μέγα τοῦτο κακούργημα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ρώμης, ἄλλοι δὲ πάλιν οὐ πιθανώτεραν γνώμην φέροντες Σέργιον τὸν Γ'. λέγουσι· τοῦ γὰρ σκοτίου τούτου γεννήματος ἀπαντα σκότια, καὶ ἀπαντα ἀναφερόμενα εἰς ὑποκαίμενα θεοπτώγη. Αὐτίκα γὰρ ἡ πρώτη αὐτοῦ ἀρχὴ ἀνάγεται εἰς τὸν Ἀρειανισμόν διὰ τὴν υἱοπατορίαν, ἢ, ὡς πιθανολογεῖ ὁ Ἀββᾶς Ἰάγηνος (§. 29.), εἰς τοὺς περὶ τὸν Μακεδόνιον πνευματομάχους· μετὰ ταῦτα ἄγνωστοί τινες λαοπλάνοι διέδωκαν αὐτὸ ἐκ τῶν μερῶν τῆς Ἰσπανίας εἰς τὰς Γαλλίας· ὅθεν ὁ μέγας Ἀλκουίνος Ἰσπανικῆν πλάτην ὀνομάζει αὐτὸ ἐν τῇ πρὸς τοὺς ἐν Λουγδύνῳ Ἀδελφοῦς (μοναχοῦς) Ἐπιστολῇ αὐτοῦ, καὶ ἦν ἀπογευγὴν ἕσας δυνάμει συμβουλεύει αὐτοὺς πατρικῶς. Μετὰ ταῦτα τῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ πρῶτον πάντως ὑποληπτέον ἕνα τινὰ τῶν προμνημονευθέντων σχετλίων ἐκείνων Παπῶν· οὐ τὸ μνημόσυνον ἀπέξεσε διὰ παντὸς ἀπὸ τῶν ἱερῶν διπτύχων ὁ τότε Σέργιος τοῦνομα πατριαρχεῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει· οὐκ ἄρ' ἐκαστοῦ ποιήσας τοῦτο, ἀλλ' ἀπὸ τῶν Γ. Α. Β. Γ. καὶ Ζ' Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἔχων τὸ κῆρος προκατέγνωστο γὰρ καὶ ὡς αἱρετικὸς προκατήρατο πᾶς ὁ καὶ κεραίαν παραμείδιον ἐν τῷ θεῷ Συμβόλιῳ, μήτι γὰρ καὶ καινοφρονίας εἰσάγων καὶ διχάζων αὐτὴν τὴν μοναδικὴν αἰτίαν τῆς θεότητος διδασκομένην ἐν τῷ Συμβόλιῳ οὐκ ἄρ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ κέρους τῆς ὀρθοδόξου ἀρχαίας Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, ἥτις ἀναστηλώσασα τὸ θεῖον Σύμβολον ἄνευ τῆς προσθήκης καὶ κατὰ τῆς προσθήκης ἐπέγραψεν « ἐπὶ προφυλακῇ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, » δεκνύσα ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ « τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον » περιέχεται ἡ ὀρθοδοξία. Καὶ ἰδοὺ διὰ τί κυριωτέρως λεγόμεθα Ὀρθόδοξοι, φέροντες τὸν τίτλον καὶ τὴν ἐπιγραφὴν, ἣν ἐπέγραψεν ἰδίαις χερ-

σιν αὐτὴ ἢ ἔτι τότε ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ρώμης· καὶ οὐ ψευδονόμως, ὡς ἄλλοι τινὲς μηδὲν μὲν καθολικὸν ἔχοντες, ἀλλ' ἀπαντὰ ἰδιωτικὰ καὶ τὰ πλείεστα αἱρετικὰ, ὡς ἐσημείωσε καὶ ὁ τὴν ἐπίκρισιν ἐκδοὺς, λεγόμενοι δὲ Καθολικοὶ ἐπὶ ἀπάτρ τῶν ἀπλουστέρων χριστιανῶν τῆς Δύσεως.

§. 5. Ἐντεῦθεν καταφαίνεται καὶ τὸ μηδαμινὸν τῆς παιδείας τοῦ χρονικολόγου, μὴ νοῦντος μηδὲ τὴν σημασίαν τοῦ ἔρου, Καθολικός, ἢ καὶ δουλιευμένου καὶ παρακρούοντος τοὺς ἀναγνώστας, ὥστε καὶ προσκλαίεσθαι παιδαριωδῶς κατὰ τοῦ ἐπικριτοῦ· λέγει γὰρ L' auteur du Pamphlet refuse puérilement à l'Église Romaine le nom de Catholique, qui lui est donné universellement et il affecte aux Églises Photiennes. « Ὁ Λιβελλογράφος ἀπαναίνεται μὲν παιδαριωδῶς τῇ Ρωμάνῃ Ἐκκλησίᾳ τὸ ὄνομα καθολικῆ, ὑπερ ἀποδιδούσιν αὐτῇ Οἰκουμενικῶς, σφτερίζεται δὲ αὐτὸ διὰ τὰς Φωτιανὰς Ἐκκλησίας. » Οὐκ ὁ Λιβελλογράφος, ὡς καλῶς, ἀλλ' ἡ φύσις αὐτῆ τοῦ παπισμοῦ ἀπαναίνεται τὴν προσηγορίαν καθολικῆς. Ἡ Ρωμάνη Ἐκκλησία πρὸ αἰώνων ἔπαυσε τοῦ εἶναι Καθολικὴ! τετέλεστοι αἱ ἰδιωτικαὶ ἱεροπραξίαι αὐτῆς καὶ τὰ δόγματα, ὡς ληρθέντα μάλιστα καὶ ἀπὸ προτέρων αἱρέσεων, καθὰ ἀριδῆλως ἔδειξεν ὁ τὴν ἐπίκρισιν ἐκδοὺς, χαρακτηρίζουσιν αὐτὴν μερικωτάτην καὶ ἰδιωτικὴν. Εἶδέ τινες ἀφελέσθαι ὀνομάζουσιν αὐτὴν εἰσαεὶ καθολικῆν, τοῦτο προέρχεται ἐκ τῆς ἀγνοίας καὶ ἀμαθείας τῶν λεγόντων, καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς, ὡς ἔταν οἰκία ἐγνωσμένη πρότερον ἐπ' ὀνόματι ἐπισήμου τινός, ἔτι καὶ ἄρ' οὐ οἰκηθῆ καὶ παρ' ἄλλου, μηδὲν ἔχοντος κοινὸν μετὰ τοῦ πρότερος οἰκῆσαντος, ἀκολουθῆ ὀνομάζεσθαι ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ πάλαι ποτὲ οἰκῆσαντος.

§. 6. Εἶτα σκέψαι καὶ ὧδε· ὁ χριστιανισμὸς τὴν σήμερον τριχᾶ διέδαται· εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν ἢ καὶ κατ' ἀρέσκειαν τοῦ χρονικολόγου εἰς Φωτιανὰς Ἐκκλησίας, εἰς παπισμὸν καὶ εἰς προτεσταντισμὸν. Ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ μὲν Φωτιαναὶ τὸν ἔρον Καθολικῆ, καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα ὡς προγονικὸν αὐτῶν κτῆμα διεκδικοῦνται νομίμως κατὰ τὴν ὑπαγραφὴν τοῦ Πάπᾳ Λέοντος τοῦ Γ'. ὑπερ τῆς ἰδίας αὐτῶν

ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ὡς καὶ ὁ χρονικολόγος κακοβούλως μὲν, ὅμως δ' ἀληθῶς διὰ πληθυντικῆς ὀνόματος ἐξέφρασε τὰς μερικὰς ἐνομασίας τῶ ἐν πνεύματι καὶ ἐν τύπῳ, καὶ ποιούσας αὐτὴν δὴ τὴν ὀνομαζομένην *Καθολικὴν Ἐκκλησίαν*, ἧς ἡ κεφαλὴ ὁ Χριστὸς, τοῦ γὰρ Καθολικοῦ οὐκ ἂν γένοιτο μέρος συγκεκριμένον. Ἐξ ἐτέρου δὲ μέρους καὶ οἱ προτεστάνται ποικίλοι ὄντες καὶ τὰ δόγματα καὶ τὴν διδασκαλίαν καὶ μεμερισμένοι καθ' ἑαυτοὺς, ὅμως γοῦν, ὡς μαρτυρεῖ πάλιν ὁ αὐτὸς (σελ. 191) ἰδιοποιῶνται, οὐκ οἶδα τίμη γνῶμη καὶ σημασία, τὴν ὀνομασίαν, μένει λοιπὸν ἵνα αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς (περὶ δὲ τῆς μαρτυρίας τῶν ἐξω τῆς Ἐκκλησίας ὕστερον γενήσεται ὁ λόγος,) ὀνομάζωσι τὴν Ἐκκλησίαν αὐτῶν *Κατόλικαν* ὥστε ποῦ τὸ *Οἰκουμηνικῶς*; Καὶ δοκῆ διὰ τοῦτο σχήματι προκαταλήψεως συνεχώρησε καὶ ὁ Πλάτων τῶν παπιστῶν διὰ τοῦ χρονικολόγου, ὅπως ἔχη πλήρη ἀδειαν καὶ ἡ Λαίη, ἵνα ἐπιγράψῃ εἰς τὸ ἐνδιαίτημα αὐτῆς *Οἶκος ἡ καταγωγὴν Ἀρτεμισίας Hôtel d'Artemisie*. (αὐτ.) Ἄλλως ὅμως τὸ Κατολικὸν Ῥωμαῖν ὄνομα, ὅπερ ἦτε Εὐρώπη ἀληθῶς ἀπονέμει εἰς τὴν παπικὴν Ἐκκλησίαν, καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἐνασμενίζονται, οὐδεὶς ὁ παρ' ἡμῶν φθόνος, καὶ ὀνομαζέσθωσαν καὶ προσαγορευέσθωσαν διότι οὕτως ὁ ὄρος γίγνεται διακεκριμένος· σημαίνει γὰρ τὴν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν τὴν ὑπερτέραν τόπου καὶ χρόνου καὶ προσώπων παραποιηθεῖσαν, κατκτηθεῖσαν, οἷαν βλέπομεν αὐτὴν εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ παπισμοῦ· καὶ τότε δὴ καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὸ πρῶγμα εὖ ἔχει καὶ ὀρθῶς, *Κατολικὸν Ῥωμαῖν*.

§. 7. Ἐκ δὲ τούτων ὄρα μοι καὶ ἕτερον ἄδικον πρόσκλυμα τοῦ παπιστοῦ χρονικολόγου κατὰ τοῦ ἐπικριτοῦ· ἀσχάλει γὰρ (σελ. 189. σημ.) ὅτι ἐν τῷ συντάγματι ὀνομάζεται *παπιστής*· καὶ ἡ ἐκκλησία αὐτοῦ *παπικὴ Ἐκκλησία*, ἐκλαμβάνων ταῦτο ὡς ὄνομα ὀβρισικόν, ἀπαγε! καὶ φησιν ὁ κριτικὸς αὐτοῦ παπιστῆς, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ ὀνομασίᾳ εἰρίσκει συμφωνίαν καὶ σύμπνοιαν τῶν Φωτικῶν ἡμῶν (ὡς ἐπένοησεν ὁ Πλάτων τῶν παπιστῶν ἵνα ὀνομάσῃ ἡμᾶς,) μετὰ τῶν Προτεστάντων. Ἀλλ' ἡμᾶς, εἴτε καὶ ἂν λέγωσιν ἢ πράττωσιν οἱ προτεστάνται, μικρὸν ἢ οὐδαμῶς διαφέρει, καὶ αὐτοὶ γὰρ ὡς ἐκ τῶν

παπικῶν κόλπων ἐξεληθόντες, καὶ δὴ καὶ τὰς κυριωτέρας αἱρέσεις τοῦ παπισμοῦ εἰσέτι προσέβουοντες, ὡς πρὸς τὴν Εὐαγγελικὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ τῶν Οἰκουμηνικῶν Συνόδων κῆρος καὶ τὴν διηγετικὴ ὁμολογίαν τῶν ἀπ' ἀρχῆς αὐτοπτῶν τε καὶ ὑπηρετῶν γενομένων τοῦ Λόγου, καὶ διαδεξαμένων αὐτοῦς ὁμογενῶν ἡμῶν καὶ ὁμογλώσσων ἡμῶν πατέρων, καὶ ἐναποθεμένων διὰ μακρῶν ἡρμηνευμένην καὶ ἀνεπτυγμένην τὴν Καθολικὴν καὶ ὀρθόδοξον διδασκαλίαν ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν σωζομένοις αὐτῶν συγγράμμασιν, ἐν τῇ ἡμετέρᾳ αὐτῶν γλώσσῃ, οὐκ ἰδιωτικὴν τινα ἢ μερικὴν, ἀλλ' οἷα καὶ Οἰκουμηνικῶς ἐπεγνώσθη καὶ ἐνεκρίθη καὶ ἐκηρύχθη ἐν ἐπτὰ Οἰκουμηνικαῖς Συνόδοις, καὶ αὐταῖς συγκροτηθείσαις ἐν αὐτῇ τῇ ἡμετέρᾳ πατρίδι ἐνώπιον σοφῶν καὶ ἐναρέτων ἀνδρῶν τῶν ἐκ περάτων γῆς συναθροισθέντων, ὡς πρὸς ταῦτα, λέγω, οἱ προτεστάνται καὶ λογιζονται παρ' ἡμῖν, καὶ ἐλέγχονται γραφικῶς τε καὶ συνοδικῶς πομπληνημένοι ἐξ αἰτίας τῶν προτέρων αὐτῶν ποιμένων, οἵτινες, παπισταὶ ὄντες, ἀπεμάκρυναν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν πόνων νομῶν τῆς Εὐαγγελικῆς ἀληθείας καὶ τῆς τῶν πατέρων διδασκαλίας, ὀδηγήσαντες αὐτοὺς εἰς σπάρτα γέμοντα ζιζανίων, ὅθεν ἑλιγγα παθόντες καὶ σκοτοδινιάσαντες ἔβαλον ἑαυτοὺς εἰς ἄλλους κρημνοὺς. Διὸ καὶ οὐδῶλος κατέπληξεν ἡμᾶς τὸ αὐτῷ καταπληκτικῶς τε καὶ πανηγυρικῶς πρὸς τοῦ ἡμετέρου παπιστοῦ σεμνολογούμενον α Ὅτι ἐν ὀλίγῳ διαστήματι χρόνου πενήκοντα πρὸς τοὺς ἑκατὸν προτεστάνται διδάσκαλοι ἐπανῆλθον εἰς τὸν παπισμὸν· « τοῦτο οὐδαμῶς συνέστησι τὴν ἀλήθειαν τοῦ παπισμοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον ἐμφαίνει τὴν ἀπορίαν καὶ ἀπελπισίαν αὐτῶν. Οὕτως ὀρώμεν πολλάκις τοὺς ἀποπληνηθέντας εἰς ἀδιεξίτητους λαθυρίθους, ἀπ' οὗ τὴν ἀπλανῆ ὁδὸν ἀπώλεσαν, καὶ δις καὶ τρίς καὶ πολλάκις ἐπανερχομένοις εἰς τὴν πλάνην ὁδὸν, ἀλλ' οὐκ ἔστι τοῦθ' εὐρεσις τῆς ἀπλανοῦς, ἕως ἂν μὴ εὕρωσιν αὐτὴν. Ταύτην μόνην τὴν βελτίωσιν βλέπομεν εἰς αὐτοὺς, ἦν οὐχ ὀρώμεν εἰς τοὺς παπιστάς, ὅτι ἤδη ἤρξαντο ζῆταιν τὴν λεωφόρον, καὶ εἰς τέλος τὴν θεῶν εὐρήσασιν· οὐδὲ βλάπτει, ὅτι ἐνέπεσον πάλιν εἰς ἕτεραν πλάνην, μετ' ὀλίγον ἀνκνήψουσιν· « ὁ νόμος Κυρίου ἄμωμος ἐπιστρέφων

ψυχᾶς, ἡ μαρτυρία Κυρίου πιστῆ, σοφίζουσα νήπια. » Τοιαύτη ἡ τῆς Ὀρθοδόξου καὶ Καθολικῆς Ἐκκλησίας περὶ Προτεσταντῶν γνώμη.

§. 8. Ἐάν δ' ἡ λέξις *καπιστής ἀνήκη* πρῶτον εἰς αὐτούς, ἡμεῖς τὴν μὲν εὐρεῖν οὐ σφρατρίζομεθα, τὴν δὲ δικαιοσύνην καὶ ἀκρίβειαν τοῦ πρῶτον εἰπόντος θαυμάζομεν· διότι ἄραρον ὑπερφυῶς πρὸς τὰς μέχρι μὲν χθὲς καὶ πρόην ἀνηκούστους, τῶς δὲ ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος τῶν καπιστῶν Μαίστρου ἀνακαλυφθεῖσαι χριστιανικῆς πίστεως ἀρχάς (principes)· ὧν μία καὶ μόνη εἶπερ ὑπῆρχεν ἀληθῆς, ἅπαντες οἱ θεῖοι πατέρες, ἡμῶν ἐφαίνοντ' ἂν ἀμελῶς τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ ποιήσαντες, ἀργὸν σύμβολον πίστεως καὶ περιττὰς ἡμῖν διδάσκοντες διδασκαλίαις, ἐνὸς ὄντος χρεϊώδους, τῆς 1^{ης} ἀρχῆς τοῦ καπιστοῦ Πλάτωνος, περὶ ἧς αὐτοὶ οὐδὲ γρῦ. Ἄν γὰρ ὁ λόγος αὐτοῦ ἀληθῆς ἦ, ὅρα μοι πῶς ὁ ἐμὸς καπιστής ἐν τῷ, καπιστῆς συλλήθῃ ἔχει τὴν μοναδικὴν γνησίαν καὶ ἀπόλυτον κληρονομίαν ἀπασῶν τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ, τὴν ἐνότητά καὶ τὴν Ἐκκλησίαν· καὶ ἀδικεῖται μὲν εἰς οὐδὲν λεγόμενος καπιστής, δύναται δὲ καὶ δι' ἑκάστου πακτικοῦ λαμβάνειν ἀπὸ Ρώμης ὅσα καὶ ὁποῖας ἐπαγγελίας ὀρέγεται, ἔχει δ' ἐκ τούτου καὶ τὸ μέγα καὶ ἀκαταλόγιστον προνόμιον, ὅτι τὸ, καπιστής ὄλον ὀλοκλήρον καθ' ὅλην τὴν σημασίαν μὲν εἰς αὐτὴν ἀναφαίρετον μηδενὸς ἀντιποιοιμένου. Ἄν λοιπὸν ὁ καπιστῆς μου ἔχη, ὡς καὶ ὀφείλει ἔχειν, πλήρη πεποίθησιν εἰς τὴν πρῶτην καὶ κυρίαν ἀρχὴν τοῦ καπιστοῦ Πλάτωνος, διὰ τί ἀσχάλει οὕτως σφρατρίζων, ὀνομαζόμενος καπιστής; ὅπερ ἂν μὴ δέχεται, δείκνυσι καὶ ἑαυτὸν ἀμφιβάλλοντα, ὅτι Πάπας καὶ ἐνότης καὶ Ἐκκλησία καὶ χριστιανισμὸς εἰσι ταὐτόσημα. Δεχθήτω οὖν, παρακαλῶ, τὸ καπιστής, ὡς περ κἀγὼ δέχομαι τὸ τοῦ καπιστοῦ Φωτιανός, ἐάν διδῶσί μοι τοῦτο τὸ ὄνομα ὑπὸ τὴν σημασίαν, ὅτι ὁ ἱερός Φώτιος ἐχρημάτισεν ὁ ἄτρομος καὶ μέγας ὑπέρμαχος τῆς ἀκεραιότητος τοῦ Θεοῦ Συμβόλου τῶν Ἐπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ ὁ ἀήττητος πρόμαχος τῆς ἀποστολικῆς ὀρθοδοξίας, ὀπλισμένος ὧν τῷ θερεῖ τῆς πίστεως, ἔν ὃ Πάπας Λέων ὁ Γ'. ὡς ὧν καὶ αὐτός (κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ καπιστοῦ Πλάτωνος) Πάπας καὶ ἐνότης καὶ Ἐκκλησία κατεσκεύασε προφητικῶ τῷ ὄμματι διττὸν, δύο· ἕνα μὲν εἰς χει-

ρας τοῦ Φωτίου, ἕτερον εἰς τὰς τῶν Μάρκου, ἐπιγράψας σύνθημα (ἐμβλημα) « ἐπὶ προφυλακῆ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως » σκαλίζων οὕτως αὐτὸς πρῶτος τὸν ἐνυάλιον κατὰ τῆς δυσσεβείας. Διὸ ἡδέως ἂν ἤκουσα καὶ Μάρκος, ἐπὶ δὲ καὶ καπιστής (νοουμένου μετὰ τῆς ἀδείας τοῦ καπιστοῦ μου χρονικολόγου), ὅμως ἀπὸ Λέοντος Πάπα τοῦ Γ'. Οὐ γὰρ ἄρα οὐδεὶς τὰ ὀνόματα τοῦ ὀρθοδόξου, ἀλλὰ τὰ πράγματα, εἰδὼς, ὅτι οἱ Ἀρειανοὶ κατατρέχοντες τοὺς ὀρθοδόξους τότε, Ἀθανασίτας ὀνομαζόντων αὐτούς. Εἶτα δὲ καὶ τίνα ἂν τις ὀφείλειαν ἔχει ὀνομαζέσθαι μὲν Ἀρισεΐδης ἢ Πανάρτος, εἶναι δὲ κάκιστος καὶ ἐξωλέγματος ἀνθρώπων, προσκαρτερούμεθα μὲν Καθολικὸς καὶ ἀποστολικός, ἐλέγχεσθαι δ' ἐκ τῶν πραγμάτων ἰδιωτικὸς, Ρωμῶνος, ἢ καὶ Αἰρετικός. Διὸ πολλὴν ὀφείλομεν τὴν χάριν εἰς τὰ φιλόφρονα σπλάγγνα τοῦ καπιστοῦ Πλάτωνος λέγοντος (σελ. 190)· « Μηδέ τις ὑπολάβῃ, ὅτι ἡμεῖς ὀνομαζόμενοι τὰς ἐξ αἰτίας τοῦ Φωτίου [ὀφείλει εἰπεῖν τὰς ἐξ αἰτίας τοῦ Πάπα Λέοντος, αὐτὸς γὰρ, ὡς εἶπομεν, καὶ πρὸ τοῦ Φωτίου ὀπλισε τὴν ὀρθοδόξον Ἐκκλησίαν δυσὶ θερεῖσι κατὰ τοῦ καπισμοῦ « ἐπὶ προφυλακῆ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, » ἢ μάλλον ὀφείλει εἰπεῖν τὰς ἐξ αἰτίας τῆς τρίτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ τῶν μετ' αὐτὴν] χωρισθείσας Ἐκκλησίας Φωτιανὰς, ἀγόμενοι ἀπὸ μίσους ἢ ἀγανακτικῆς (ὁ Θεὸς με φυλάξῃ ἀπὸ τοιαύτης χαμερπείας)· ἀλλὰ τούτων ἀγόμενοι ἀπὸ πνεύματος δικαιοσύνης! ἀγάπης! καὶ εὐνοίας! πρὸς ἅπαντας· ὅπως αὐταὶ αἱ Ἐκκλησίαι ἀναγόμεναι εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτῶν, ἀναγνωρίζωσι τὴν ἑαυτῶν μηδενότητα. » Πάντως ὀμολόγηται ὅτι ὁ ἱερός Φώτιος οὐδὲν νέον εἰσέφερεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἢ δεξάτω ὁ καπιστῆς· ἀλλὰ μόνον κατεπαλέμησεν ἀτρόμως τὴν προσθήκην τὴν δίκην μονοῦ ἀγρίου καταλυμήνασαν τὸ ἀληθινὸν καὶ εὐαγὲς καὶ τὸ τοσαύταις ἀραῖς ὀχυρωμένον ἱερὸν Σύμβολον, τὴν κοινὴν παρεκαταθήκην ἀπασῶν τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων « τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον » καὶ περαιτέρω αὐτὴν τὴν δεσποτικὴν ἀριδὴλον φωνὴν « ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται. » Ὅστε ὀνομαζόντων ἡμᾶς Φωτιανούς ἅματε ἀνάγει ἡμᾶς εἰς τὸ εἶδέναι παρὰ τίνας ἐλάβομεν· τούτέστι εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Θεοῦ Συμβόλου τῶν Ζ' Οἰκουμενικῶν Συνόδων « τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, »

καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Εὐαγγελικῆς φωνῆς « ὁ πατὴρ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, » καὶ ἅμα δείκνυσιν, ὅτι ὁ θυρεὸς τῆς πίστεως, κατὰ τὸν Πάππον, ὃν ἐχάλκευσε Ἀέων Πάππς ὁ Γ', ὀπλίσας πρῶτος τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τῆς δυσσεβείας, καὶ ἡ μάχαιρα τοῦ Πνεύματος, ὅ ἐστι τὸ ῥῆμα τοῦ Θεοῦ « ὁ πατὴρ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, » κατὰ τῆς αἰρέσεως αὐτοῦ ἠτοιμάσθησαν καὶ ἐξηκονίσθησαν. Ἡμεῖς λυπούμεθα, καὶ αἰτοῦμεν συγγνώμην, ὅτι οὔτε τόσον δίκαιοι οὔτε τόσον εὐνοϊκοὶ φαινόμεθα εἰς τὸν παπιστὴν Πλάτων, ὀνειδιζόντες αὐτὸν ἀπλῶς καὶ γενικῶς παπιστὴν, μὴ δυνάμενοι ἀναγκασθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ· ἀλλ' ἐπὶ Θεῷ μάρτυρι οὐχ ἡμετέρῃ ἢ ἑλλειψί, ἀλλὰ τῆς φύσεως τοῦ παπισμοῦ· οὐδεὶς γὰρ οἶδεν, οὔτε μὴ τῶν ἄγαν σοφῶν τὰ παπιστικά, τίς πρῶτος εἶπε τὸ, καὶ ἐκ τοῦ Πλοῦ, οὔτε τίς πρῶτος εἰσήγαγεν αὐτὸ εἰς τὸ ἱερὸν Σύμβολον, ὡς προέφημεν, καὶ εἴπερ ἐγίνωσκεν αὐτὸν ὁ παπιστὴς Πλάτων, ὡς καὶ ὄφειλεν εἰδέναι, ἠδίκησε πολὺ τὴν ἱστορίαν κρύφας αὐτόν· ὥστε τὴν σήμερον ἀγνοεῖν πάντας ἡμᾶς καὶ Φωτιανούς καὶ Παπιστὰς (εἰς γὰρ τοῦτο παπιστὰί εἰσι καὶ οἱ Προτεστάνται, οὕτω παραδόξως ἀντιφάσκοντες ἑαυτοῖς) τίνας πατρὸς γέννημα, ἢ τίνας κἄν τύπου· διότι οἱ μὲν τὴν Ἰσπανίαν ἀπλῶς ὑποτοπάζουσι, διὸ καὶ τὴν προσθήκην Ἰσπανικὴν πλάττει, ὡς ἔφημεν, ὀνομάζει ὁ μέγας Ἀλκουίνος, οἱ δὲ τὴν Γαλλίαν, εἰσὶ δὲ οἱ καὶ τὴν Γερμανίαν· τίς δὲ προσέθετο αὐτὴν ἐν τῷ Συμβόλῳ οὐδεὶς οἶδε· οἱ δ' ἀκτονομάστως λέγοντες, ὡς ὁ Τόμας Ἀκινάτης, ἐν μιᾷ τῶν μεγαλοπόλειων, ἐν μιᾷ μεγάλῃ συνόδῳ, τῆ ἀδείᾳ ἑνὸς τινος ἀγνώστου μεγάλου Πάππα, οὐ μεγάλην ποιῶσι τὴν σφρήναιαν καὶ δὴ ἀδικοῦσι καὶ τὴν δίκην αὐτῶν, ὡς ἡ εἰς τὸν ἐπερωτήσαντα, τίς ὁ πατήρ τοῦ παιδός σου; ἀποκρίθεισα· « Ἡ Βουλὴ καὶ ὁ ἄθλος τῶν Ἀθηναίων. » Ἀλλὰ τοῦτο οὐ πολλὸν ἐνδιαφέρει ἡμᾶς, ἀρκεῖ ἵνα συγγνώμην ἔχωμεν παρὰ τε τῷ παπιστῇ Πλάτῳ καὶ παρὰ τῷ ἐκδότῃ τῶν Χρονικῶν, ὅτι οὐ δυνάμεθα, ὡς εἶπον, ἵνα ὦμεν καὶ ἡμεῖς ἐξίσου πρὸς αὐτοὺς δίκαιοι καὶ εὐνοϊκοί, ἀνταποδιδόντες ὄνομα ἀναγωγικὸν ἐντιμὸν τοῦλάχιστον· ἡμεῖς γὰρ ἐξ ὧν οἴδαμεν ἢ τὸν Ἀρειὸν εὐρίσκομεν διὰ τὴν υιοπατορίαν, ἢ τὸν Μακεδόνιον διὰ τὸ πνευματομάχον, ὡς

καὶ ὁ Ἀββᾶ Ἰάγερ (Jager) οὐ πόρρω τοῦ ἀληθοῦς βάλλει εἰκάζων (§. 29.)· ὡς δὲ εἰσαγαγόντα ἐν τῇ τῆς Ρώμης Ἐκκλησίᾳ τινὲς μὲν εἶπον Σέργιον τὸν Γ'. Ποῖος δὲ τις ἦν οὗτος ὁ Σέργιος οὐ πάντως ἀνωφελες, ἵνα πιστώσῃ ἡμᾶς πάλιν ἀνὴρ παπιστῆς καὶ μάλιστα τῶν ἄγαν παπιστικῶν, ὁ Καρδινάλιος Βαρώνιος (Χρον. 908. Ἀριθ. Δ. καὶ Ε.) κατὰ τὴν μετάφρασιν τοῦ αἰοιδίμου Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρου (παρὰ Ζοιρνικαῦ τὸμος Α. σελ. 181) « Σέργιος ὁ Γ'. ἐξ ἐκείνων, οὓς οὐκ ἀποστολικούς δέον, ἀποστατικούς δὲ μᾶλλον ἀποκαλεῖν, τυραννικῇ βίᾳ τῆς Ἀρχιερατείας ἐπιθετεύσας· τὸν βίον βδελυρώτατος, δυσρημότατος, ἐξάγιστος, ἐκ τῆς Μαρσίας τῆς ἐταιρίδος Ἰωάννην δι' ἀθεμίτου μοιχείας ἀποτεκίων, ὑφ' ὃν Θεοδώρα ἡ γραιτέρα, μαχλὰς ἐπίσημος, ἐπὶ τῆς πόλεως [ἠσχύνθη εἰπεῖν, ἐπὶ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας] ἐμονάρχησε· » καὶ σημείου, ὅτι ὁ νόθος οὗτος Ἰωάννης ἐπάπτευσεν ἔπειτα ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἰ. Ἀλλ' ἴσως ἀπιστήσῃ ὁ χρονικολόγος μου εἰς μετάφρασιν ἀνδρός, ὃς ἀπέδειξε μικροῦ δεῖν τετραγωνικῶς πᾶσαν τὴν τοῦ παπιστοῦ δόγματος ἀσχημίαν, καὶ δὴ καὶ ὅτι οὐδαμῶς γενησιώτερόν τε καὶ εὐγενέστερόν ἐστι τῇ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἢ ὁ ῥηθεὶς Πάππς Ἰωάννης, ὑποσυνάπτω καὶ τὸ λατινικὸν πρωτότυπον· *Sergius III. ex iis qui non apostolici sed apostatici sunt dicendi per vim Tyrannicam invasor Pontificatus, vita turpissimus, infamis, obscænus; ex Marosia meritrice Johannem nefario gignes adulario; sub quo Theodora senior, nobile scortum, monarchiam in urbe obtinuit.* Ἀλλὰ τοὺς βίους τῶν ἀπὸ Νικολάου τοῦ Α. μέχρι Βενεδίκτου τοῦ Η. γενομένων Παπῶν, ἦτοι ἀπὸ 858—1012, οἵτινες ἐχρημάτισαν τὸν ἀριθμὸν περίπου 50 μετὰ τῶν Ἀντιπαπῶν, ἐὰν ἐξέλθῃ Ἰωάννην τὸν Η. ὡς ἔργον ὠφέλιμον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, διότι αὐτῶν παπυόντων ἐπ' αἰσχύνῃ τοῦ Χριστιανικοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου ἡ αἵρεσις ἐπάγη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ρώμης, ἰδίαν προβάλλομεν ἑαυτοῖς συγγραφὴν, ἵνα μάθῃ ἕκαστος ποῖοι ἦσαν οἱ προστάται τοῦ καινοῦ τούτου δόγματος τοῦ, καὶ ἐκ τοῦ Πλοῦ. Ῥητέον ὁμοίως ὅτι μία ἐπιστολὴ αὐτοῦ τοῦ Σεργίου δείκνυσιν, ὅτι οὕτω ἦν εἰσηγμένη ἢ προσθήκη

ἐν τῷ τῆς Ρώμης Συμβόλιῳ, καὶ ὅτι μόνον ὑπέσκηπεν εἰς τὴν πάλιν τοὺς δυτικούς, ὡς καὶ ὁ Νικόλαος, καὶ οὐδὲν πλέον, καὶ ὅτι ἄλλος μεταγενέστερος Σέργιος ὁ Δ'. ἐστὶν ὁ εἰσαγαγὼν αὐτὸ, καὶ πάλιν Σέργιος ὁ Πατριάρχης ἀπέξυσε τὸ μνημόσυνον τοῦ Πάπα ἐκ τῶν διπτύχων, παρέτεινε δὲ τὸ ζῆν οὗτος ὁ ἀγιώτατος Πατριάρχης μέχρι τοῦ 1049. Ἀλλὰ δοκεῖ ὅτι τὸ δόγμα μεγάλας ἀπὸ τῆς ἐναντιότητος ἐν αὐτῇ τῇ Ρώμῃ, ἕως οὗ Βενέδικτος ὁ Η. ἐπὶ Ἑρρίκου τοῦ Β'. Αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας καὶ διαδόχου Ὄθωνος τοῦ Γ'. ὁ ἐξωσθεὶς ἐκ τῆς Ρώμης ὑπὸ τῆς τοῦ Γρηγορίου φαρτίας καὶ πρόσφυξ γενόμενος παρὰ τῷ Ἰμπεράτορι, καὶ πάλιν βία καὶ πολέμῳ καταχθεὶς, διὰ καὶ ὑπὸ τοῦ εὐεργέτου αὐτοῦ βιασθεὶς, ἵνα δεχθῆ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ρώμης τὴν προσθήκην, ἣν ἔλεγον ἐν Γερμανίᾳ ἔχοντες τὸ Σύμβολον, προδότας γενόμενος τῆς ἀποστολικῆς τῶν προκατόχων αὐτοῦ ὁμολογίας, ἐδυνάστευε καὶ ἐβίαζε καὶ αὐτὸς τὸ θεοσεβεῖς ἱερατεῖον τῆς Ρώμης, ἵνα δεχθῆ τὴν προσθήκην, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἱστορουμένων ὑπὸ Λικουίνου. (DISS. I. §. 28.) Ἀλλ' ὅπως νοήσῃς ἀκριβῶς τὴν διήγησιν, ὀφείλεις εἰδέναί τι ὅτι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ρώμης ἐπὶ Λέοντος τοῦ Γ'. οὐκ ἐψάλλετο τὸ θεῖον Σύμβολον ὡς τὴν σήμερον παρ' ἅπανσι τοῖς δυτικοῖς, ἀλλ' ἀνεγινώσκατο, ὡς καὶ παρ' ἡμῶν τὴν σήμερον, καθὰ λέγει ὁ Πάπας πρὸς τοὺς ἐξ Ἀκουσιγράνης λεγάτους παρὰ Συμπράγδου. Καὶ ἐπειδὴ οἱ βηθέντες λεγάται ἔλεγον εἰς τὸν Πάπαν ὅτι διὰ τὸ ἀδεσθαι παρὰ τοῖς φράγκοις τὸ Σύμβολον, τὸ καὶ ἐκ τοῦ Πλουῦ ἦν πασίγνωστον ἤδη δημοσίως, ὁ Πάπας συμβουλεύει ἐκεῖ, πρὸς εὐκολίαν τῆς καταπάσεως τῆς δυσσεβοῦς προσθήκης, ἀντὶ τοῦ ἔδειν ἀνεγινώσκατοσεν τὸ Σύμβολον, ὡς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ρώμης, ἵνα κατὰ μικρὸν καὶ ἀνεπαίσθητως ἐθισθῆ ὁ λαὸς εἰς τὴν ἀνευ προσθήκης ἐκφώνησιν τοῦ Συμβόλου. Ἰσθ' ἵνα ὑπολαμβάνῃ δῶθεν ὁ λαὸς ὅτι οὐκ ἐξεκόπη ἡ προσθήκη, εἰμὴ διὰ τὸ μὴ ἔδεσθαι! τοῦτο τὸ μέσον, δοκεῖ, οἱ παπιστῆ μεταχειρίσθησαν καὶ ἀνέκαθεν καὶ μετὰ ταῦτα, ὅπως εἰσαγάγωσι τὸ κίβδηλον σύμβολον καταναγκάζοντες τοὺς ἱερεῖς ἵνα ἄδωσιν αὐτὸ ἐν ταῖς ἱερατικαῖς. Τοῦτο τοίνυν ὡς λῆμμα μαθὼν, ἀνάγκως α' προστιθέμεθα ἐκ τῶν τοῦ Λικουίνου, συνεσκιασμένως

ἐκφραζομένου καὶ αὐτοῦ αἰδοῖ τῆς αἰρέσεως. Id doctissimus Pagnus aliique viri eruditi non credunt ante contigisse, quam Symbolum Romae canit ceptum sit, hoc est ante annum 1014 quod Henricus Imperator apud Benedictum VIII Papam egit; ut ad publicam missam in Ecclesia Romana Symbolum concineretur, quemadmodum in Germania jam pridem solitum erat. Id non nisi aegre Imperator obtinuit Roman. Presbyt. minime probantibus concini Symbolum fidei in Ecclesia sua, quæ in nullius erroris suspicionem hactenus venerat: «Ὁ δ' ἔλλογιμώτατος Πάγιος, καὶ δὴ καὶ ἕτεροι πεπαιδευμένοι ἄνδρες οἴονται μὴ πρότερον τοῦτο [τὸ λέγεσθαι τὸ Σύμβολον μετὰ τῆς προσθήκης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ρώμης] γενέσθαι, πρὶν ἢ ἀρξασθαι ἐν Ρώμῃ ἄδεσθαι τὸ Σύμβολον: ὁ δὲ οὐκ ἂν πρότερον τοῦ 1014 ἐγγόνει, ἐν ᾧ Ἑρρίκος Ἰμπεράτωρ ἀνάγκασεν τὸν Πάπαν Βενέδικτον Η. ἔδειν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ρώμης τὸ Σύμβολον ἐν ταῖς δημοσίαις λειτουργίαις κατὰ τὸ ἐπικρατήσαν ἐν Γερμανίᾳ ἔθος, οὐπερ καὶ μάλα δυσχερῶς ἔτυχε, τῶν Ρωμαίων πρεσβυτέρων μηδαμῶς ἀποδεχομένων ἄδεσθαι τὸ Σύμβολον τῆς πίστεως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτῶν. ἔλεγον γὰρ μηδεμίαν ἀεὶ παρρησιαστικῆν ἀποφίαν αἰρέσεως.» (α) Τοῦτο τὸ ἱστορικὸν πεμάχιον πολὺ ὅπως ἐπιχέει εἰς τὴν σκοτεινὴν ἀρχὴν τῆς αἰρέσεως, καὶ φανερὸν ποιεῖ τὸν τε χρόνον τῆς εἰσαγωγῆς αὐτῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ρώμης, καὶ τὸν τρόπον. α. ὅτι βία καὶ ἀνάγκη τοῦ Ἰμπεράτορος. β. ὅτι διὰ κοσμικὴν κράτησιν καὶ ἐμπέδωσιν τοῦ Πάπα Βενέδικτου. γ. ὅτι ὁπόλλως ἐν ᾧ δὲ εἰσῆλθη ἀντιστρατηγματικῶς τῶν παπιστῶν προσπερνομένων κατὰ τῆς ἀκεραιότητος τοῦ Συμβόλου, τοῦ Πάπα Λέοντος τοῦ Γ'. ἐπιτάξαντος στρατηγματικῶς κατὰ τῆς αἰρέσεως τὸ ἀπλῶς ἀνεγινώσκασθαι. δ. ὅτι οἱ πρεσβύτεροι, ἀλλοτρή τὸ ἱερατεῖον τῆς Ρώμης, ἠναντιῶντο εἰς τὴν βίαν τοῦ Πάπα (πάντως μὴπω προσδύοντες αὐτὸν ἀλύθηστον). ε. ὅτι οἱ αἰρετικοὶ πεπαιδευμένοι ἔχρασαν τοὺς ἐκκλησιαστικῶς δυτικούς βλασφημίας αἰρέσεως «εἰς τὴν

(α) Διὰ τὴν τὴν ἀρχὴν τῆς αἰρέσεως.

ριανῆς, εἴτε ἀμαθέστατοι ὄντες καὶ ἱστορίας ἐκκλησιαστικῆς καὶ τῆς ἱστορίας τῶν κεφαλαίων τῆς Νεστορίου αἵρέσεως καὶ τῶν Συνοδικῶν πράξεων, εἴτε καὶ συκοφαντοῦντες· διὸ καὶ οἱ Θεοδοῦται· ἐκεῖνοι πρεσβύτεροι ἔλεγον « μηδέποτε τὴν Ἐκκλησίαν αὐτῶν ὑποπτον γεγονέναι ἐπὶ αἵρέσει. » Ἀλλὰ περὶ τούτου τοῦ δόλου τῶν παπιστῶν παρ' ἄλλοις εἴρηται ἀρκούντως· ἀλλὰ καὶ τὴν σήμερον ἀρκεῖ, ἵνα προφέρωμεν μάρτυρα ἀξιόχρεων τὸν ἀδελφὸν Ἰάγηνρον (σ. 349) ἐκ τῶν νεωτέρων κηπιστῶν, καὶ τὸν ἀποστάτην Ἀλλάτιον ἐκ τῶν προγενετέρων, (de Consens. etc. L. II. c. II. §. 5) οἵτινες ἀξίωμα τὴν ἀλήθειαν κἀν ἐν τούτῳ, ὁμολογοῦσιν ὅτι ὁ Θεοδώρητος ἦν ὀρθόδοξος τὸ περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δόγμα, « μήτε δι' υἱοῦ, μήτε ἐξ υἱοῦ τὴν ὑπαρξίν ἔχειν τὸ Πνεῦμα » καὶ οὐδὲ διὰ τοῦτο κατεδικάσθη ὑπὸ τῆς Ἐ. Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀπότομον πρὸς τὸν Ἱερὸν Κύριλλον ὕψος, τοῦ Νεστορίου παραλαβόντος παρὰ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας τὴν αὐτὴν ὁμολογίαν. Ὡστε οἱ παπισταὶ ἐσυκοφάντη τοὺς ὀρθοδόξους αἵρέσεως, ὡς καὶ ὁ ἅγιος αὐτῶν Τόμας ἐσυκοφάντη τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνὸν, καθὰ ὁ Δικαιῆνος φιλαλήθως ὁμολόγησεν (Tom. I. p. 555). Οὕτως οὖν ἄγνωστα τὰ κατὰ τὸ νόθον τοῦτο δόγμα! διὰ καὶ οὐ δύναμεθα, ὡς ἔφημεν, ἀναγωγικὸν εὐρεῖν ὄνομα· οὐδὲ γὰρ αὐτοὶ οἶδαν παρά τίνος ἔλαβον· ἔθεν καὶ συγγνώμην ἠτησάμεθα, ὅτι μὴ ἀναγωγικῶς εἰς τι πρόσωπον ὀνομάζομεν αὐτοὺς, ἵνα ἀπαλλάξωμεν τὸν παπιστὴν Πλάτωνα ἐκ τῆς ἀληθοῦς Μηθενότητος αὐτοῦ.

§. 40. [*] Ἀλλ' ὁ τῶν παπιστῶν Πλάτων οὐχ ἠρεμεῖ εἰς ταῦτα, ἀλλ' ἐθέλει, ζητεῖ, ἀπαιτεῖ ἵνα ὀνομάσω αὐτὸν Καθολικόν· καὶ πρὸς αἰσχύνην μου λέγει (σελ. 494) διὰ τοῦ χρονικογράφου· Supposez avec Mr de Maistre qu' un étranger arrivant à Constantinople demande au premier venu, à un Musulman ou à un Juif; où est l' Eglise Catholique; assurément on lui indiquera l' Eglise des Latins ou des Arméniens-unis, et non point celle du Fanar, par exemple; le bon sens et l' opinion

[*] ὁ §. 9. συμπληρώθη ἐν τῷ §. 8. σελ. 16 ἀρχόμενος ἐκ τοῦ, Ἀλλ' ὅπως κτλ.

publique faisant ainsi justice des prétentions insoutenables. « Ἰπόθετες, ὡς φησὶν ὁ κύριος Μαῖστρος, ἵνα φθὰς τις ξένος εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐρωτήσῃ τὸν πρῶτον ἀπαντήσαντα, ἦτοι Μουσουλμᾶνον ἢ Ἰουδαῖον· ποῦ ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία· βεβαίως δείξει τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Λατίνων ἢ τῶν Ἀρμενοκατολίκων καὶ οὐ τὴν τοῦ Φαναρίου παρ. χαρ. Οὕτως αὐτὸς ὁ ἀπλοῦς σώφρων λόγος καὶ ἡ κοινὴ ὑπόληψις ποιεῖ δικαίαν κρίσιν περὶ ὑποθέσεως ἀνυποστάτου. » Ἰδοὺ ἰσχυρὸν καὶ δημοσθένειον ἐπιχείρημα ἀξίον τῆς σοφίας τοῦτε εὐρόντος παπιστοῦ Πλάτωνος, καὶ τοῦ νῦν ἡμῖν προβάλλοντος αὐτό. Λέγουσιν, ὅτι πεπαιδευμένος τις εὐρών εἰς χωρίον ἱερὰ ἀμαθέστατον, καὶ εἰπὼν τοῦτο εἰς τοὺς χωρικούς· ἐκεῖνος συναγαγὼν μὲν αὐτοὺς ἀπαντας ἐν τῇ αὐλῇ τῆς ἐκκλησίας, προσκαλέσας δὲ καὶ τὸν κατήγορον εἶπεν· ἄνδρες ἀξιοσέβαστοι καὶ εἰδημονέστατοι, οὗτος ὁ ἀμαθέστατος ἐφλυάρισε κατ' ἐμοῦ, ὅτι τάχα οὐδὲ κἀν γραφίμον γνωρίζω· ἀπαιτῶ λοιπὸν, ἵνα σήμερον ἐνώπιον ἡμῶν ἀποδειχθῇ τίς ὁ ἀμαθὴς καὶ τίς ὁ πεπαιδευμένος. Ἐγὼ προβάλλω τοῦ ἀπλοῦ σώφρονος λόγου de bon sens πράγμα·— φέρε, γράψον ἐνταῦθα, λογιώτατε, βόδι· ὁ δὲ ἔγραψε τοῦτο δὴ τὸ δισύλλαβον, μειδιάσας δὲ ὁ παπῆς μου, καὶ γράψας βόδι μετὰ κεράτων, ἐπέδειξεν αὐτὸ εἰς τοὺς ἀρμυδιῶς κριτάς· οἵτινες ὁμοφώνως ἀπαντες εἶπον, ἰδοὺ ὁ ἀληθὴς πεπαιδευμένος! ἡμεῖς καὶ πρότερον, διδάσκαλε, ἐγνωρίζαμεν τὴν σοφίαν σου· ἀλλ' αὐτὸς ὁ ἀγύρτης λαμπρότερον ἀπέδειξεν αὐτὴν· τί δύνανται σημαίνειν αἱ ἄσημοι ἐκεῖναι γραμμαί; ἰδοὺ βόδι! καὶ μετὰ κεράτων! Ἀλλ' ἐπιστρέψωμεν εἰς τὸ δεινὸν ἐπιχείρημα. Οἱ μεγαλοφυεῖς ἄνδρες, οἷος ὁ Πλάτων τῶν παπιστῶν, ἔχουσι μὲν καὶ ἄλλας πολλὰς ἀρετάς, κοσμοῦνται δὲ μάλιστα τῇ δικαιοσύνῃ καὶ τῇ πρὸς ἀπαντας εὐνοίᾳ ἀνευ χαμερπείας. Καὶ τῷ ὄντι εἰς τὸ ἐπιχειρηματικὸν τοῦ παπιστοῦ Πλάτωνος εὐρίσκω εὐσπλαγχνικὸν τι ἀείψατα. Ἀναφέρεται ἐν ταῖς Ῥωμαίκοις, ὅτι ἔλαρχε νογείε τῇ γραφίδι τὴν προδοσκίδα, ὅπου μάλιστα ἐδράζει τὸ αἰσθημα τοῦ θηρίου, ὑπὸ παιδὸς ἐξερχομένου τῆς σχολῆς, οἷθις ἤρπασε τῇ αὐτῇ προδοσκίδι ἐναέριον τὸν παῖδα, ὡς ἀποτυμπαίνων αὐτὸν, ἀλλὰ πάλιν ἐλαφρῶς ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ τοὺς πόδας

μη χαμηρής τις ἦν καὶ μισητικός. Ἦς γὰρ τὸ ἀνωτέρω δεῖνόν ἐπιχείρημα τί ἂν εἶχομεν ἀντιτάξαι ἡμεῖς οἱ δεῖλαι, εἰ μὴ αὐτὸς πάλιν ἀνήρει αὐτὸ τῇ οἰκείᾳ ἐπιχειρηματικῇ ἰσχύϊ, καὶ χάρις εἰς τὸν χρονικογράφον οὕτω παρηγοροῦντα ἡμᾶς. Du reste, ajoute spirituellement l' illustre Ecrivain, chacun est libre de se donner le nom qui lui convient; Lais en personne serait bien la maitresse d' écrire sur sa porte Hôtel d' Artemisie. « Ἀλλ' ἔμοις, προστίθῃσι πνευματικῶς ὁ ἐκπρεπὴς συγγραφεὺς, [ὁ Πλάτων δὴλονότι τῶν παπιστῶν], ἕκαστος δύναται ὀνοματίζεσθαι ὅ,τι ἂν νομίξῃ ἀρμόδιον εἰς ἑαυτόν. Καὶ ἡ Λαίς αὐτῇ κυρία ἐστὶ ἢ ἐπιγράψῃ ἐπὶ τῆς θύρας αὐτῆς, καταγώγιον ἢ οἶκος Ἀρτεμισίας.» Καὶ ἀληθῶς κατὰ ταύτην τὴν τοῦ παπιστοῦ ἄδειαν καὶ ἡ ἐκκλησία τῶν παπιστῶν Ἀρμενίων ἔθηκε τὴν ἐπιγραφὴν ἐπὶ τῆς θύρας αὐτῆς **Eglise catholique** Κατολικὴ ἐκκλησία. Ψεύδεται ὁμοῦ λέγων, ὅτι δεῖξουσι πρῶτον τὴν ἐκκλησίαν τῶν Λατίνων, γνωστοῦ ὄντος καὶ εἰς τὸν χρονικογράφον ὡς ζῶντα ἐν ταύτῃ τῇ μεγαλοπόλει, ἔπου μόνον ἢ τῶν παπιστῶν Ἀρμενίων διὰ τὴν ρηθεῖσαν ἐπιγραφὴν γνωρίζεται. Κατλίκ, ἢ δὲ τῶν Λατίνων, ἢ Λατίν Κιλίσιαι ἢ Φιρέγγ Κιλίσιαι ἢ καὶ παπιστῶν Κιλίσιαι. Τὴν δὲ δικστολὴν ταύτην καὶ αὐτοὶ οἱ παπιστῆς Ἀρμένιοι ἀποχρώντως δηλοῦσι λέγοντες, ὡς συγγάμις ἀκούομεν εἰς τὰς σιναναστροφάς, μπίρ φιρέγγ παπαζὶ μπίρδα Κατλίκ παπαζὶ. Ἄν ὁμοῦ ὁ παπιστὴς μου Πλάτων καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ χρονικολόγος μου ἐθέλῃ, ἵνα συμπεριλάβῃ καὶ ἑαυτὸν εἰς τὴν ὀνομασίαν Κατλίκ τοῦ Μουσουλμάνου, ἢ καὶ τοῦ Ἰουδαίου, οὐδαίς ὁ παρ' ἡμῶν ρθόνος· καὶ δὴ ἐγένεσαν ἐκ κοινότητος τε καὶ μεταδόσεως τὴν ρηθεῖσαν Κατλικότητα, ὅταν μάλιστα ὁ κύριος Μαιστρός, ὁ Πλάτων τῶν παπιστῶν, ἐπάγγῃ καὶ πλίκους, ἢ οἶα! μάρτυρας, τί τις ἂν ἔχει ἀντιτάξαι; Σὺν πᾶσι τούτοις σημασιῶν, ὅτι καὶ ὁ Μουσουλμάνος ἐν τῇ Ἰσλαμλίκῃ ἑαυτοῦ ὀνομαζέται τὸν παπιστῶν Πλάτων καὶ συντροφιαν Κατλίκ καθ' ἣν σημασίαν καὶ ὁ Κατλίκ Πλάτων ἐν τῇ Κατλικότητι αὐτῷ ὀνομαζέται τὸν Μουσουλμάνον. (α) εἰς διαμαρτίαν ἢ τοῦ Πλατωνικοῦ ἐπιχειρήματος ἀμ-

[α] Μουσουλμάν πλῆθυντικῶς καὶ Μουλίκα (εἰδικῶς σημασιολογικῶν), ἢ καὶ τὸν ἀνανότων πίστην κατέχοντα ἐπὶ ἱεροῦσιν.

φιδέξιος ἰσχύς. Οὕτως ἢ τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν δύναμις ἐμπέφυκί πως εἰς τοὺς παπιστῆς. Ἀλλ' ἐγὼ τολμήσω ἵνα καὶ προσκλαυθῶ κατὰ τὴν τοῦ Πλάτωνος τῶν παπιστῶν καὶ τοῦ χρονικολόγου πρόσ- κλαυσιν δικαίαν· ἐν ᾧ γὰρ αὐτοὶ ἀποτροπιάζονται τὴν παπιστῆς, papiste, παπιστῶν ὀνομασίαν πάνδημον καὶ γνώριμον, καὶ ἦν οὐχ ἡμεῖς εἴρομεν, ὡς μαρτυρεῖ καὶ ὁ ἴδιος, ἀλλ' ἐκπαλαί μὲν εἰ- ραθεῖσαν, νῦν δ' ὀφέποτε καὶ ἡμῖν χρήσιμον γενομένην, ὀνομαζου- σιν ἡμεῖς Φωτιανούς, ὄνομα τῆς ἰδίης τοῦ σοφοῦ Πλάτωνος τῶν παπιστῶν εἰρέσεως καὶ ἐπινοίας, ὡς καυχᾶται ὁ ἴδιος, (§. 9.), ἵνα εἰς μηδὲν ἀπολειφθῇ τοῦ ἡμετέρου Πλάτωνος, καὶ ὄνομα τοιοῦτον, δι' οὗ μᾶτα ἡμεῖς ἑαυτοὺς γνωρίζομεν, μᾶτα καὶ οἱ ἐν Βαλακτᾷ ἀπα- ράγραφοι μάρτυρες τῆς κατολικότητος αὐτοῦ, καὶ ἀρμόδιοι κριταὶ τῶν τοιοῦτων, Ἰουδαῖοι, ἐρωτώμενοι περὶ ἡμῶν τῶν νεοφωτιστῶν **Φωτιανῶν** μὴ ἔχωσι δεῖξαι ἡμᾶς!! Ὁρθῶς πάντως, εἴ γε καὶ ἀ- ληθῶς, ἔλεγεν ὁ Πλάτων τῶν παπιστῶν (σελ. 188.) je ne hais que la haine « οὐ μισῶ εἰ μὴ γε τὸ μῖσος » ἡμεῖς ὁμοῦ προσθή- σουμεν, ὡς δίκαιον ἀναπλήρωμα τῆς ἁθῆς αὐτοῦ γνώμης, καὶ τὸ, et je ne détesto que l' hypocrisie et les sophismes en ma- tière de religion « καὶ οὐ βδελύττομαι, εἰ μὴ τὴν ὑπόκρισιν καὶ τοὺς σοφισμοὺς ἐπὶ τῶν θρησκευτικῶν! » (α)

(α) Σχόλιον πρὸ ἑαυτοῦ. Τὸ ἔχει τῆς τοῦ κ. I. Μαιστρου σφραγίδα χαρίεντος ἀκαθάρτου πρὸ ἑαυτοῦ καὶ ἡ σοφία καὶ περιλάλης Οἰκονόμος. Ἐν τῷ περὶ τῆς γεν- οσίας περιόδῃ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἠερομαζμένη αὐτοῦ πνεύματι (ἐν Πετροπό- λει πολ.), μακροῦ ἐπὶ τούτῳ ὑπερνήφης κειμήσιον, Σελ. 484—485, ἦν ἀπολαίει προστίθειμι ἐν τῷ παρόντι χωρίζομαι τοῖς ἀναθῆσιν ἡμῶν ἀναγνώστῃς.

« Ὁ illustre, Siretes de St. Pétersbourg. Tom. 1. p. 129. οὕτως ἔγραψεν τὸ ἀ- μὲν περὶ αὐτῶν καὶ ἐμπέντατα, πολλὰ δὲ καὶ παρατρέφοντα, καὶ μάλιστα ὑπερ- τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἀποστολῆς εἰς τὸν Ἰβανός (le Père) ἐπιγραφόμενον, καὶ εἰς ἄλλα βιβλία του, συσσωρεύων πολλοῦ ἀφροῦ ἀγρίους, καὶ, ὅσα ὄλεος, ἀνάγκησιν σοφισμάτων. Ἐκ τούτων ἀναφέρω ἐν, δι' οὗ κατασκευάζει, ἐπὶ τάχα ἢ αὐτῆς ἐκκλησίας εἶναι ἢ ὄντως καὶ μόνη παρὰ πάντων ἠερολογουμένη Καθολικὴ, αἱ δὲ λοιπαὶ εἶναι σχηματικαὶ! « εἰς πᾶσαν, λέγει, μεγάλων (ὡς εἰς τὴν Πετροπόλιν), ἔπου ὑπάρχουσι διαφόρων χριστιανικῶν δοξῶν ἐκκλησίαι, ἐκτισθεν ἀπὸ τοῦ κατοίκους ὄντων καὶ ὀνομαζόμεναι δόγματος καθ' ἑαυτὸν ἀπαντήσεως. Παῦ εἶναι ἡ Γραικο-Ρωσ- σικὴ ἐκκλησία; Παῦ δὲ ἡ τῶν Ἀρμενίων; παῦ δὲ ἡ Ἀσθεναντικὴ; καὶ καὶ οἶα! οἱ δεῖξαι πᾶσαν μίαν ἀπ' αὐτῶν κατὰ μέρος ἔσαν δὲ τὸν εἶπερ; Καὶ ποῦ ἡ Κα-

§. 41. Ἀλλὰ τέλος ὁ χρονικογράφος ἢ αὐτὸς βαρυνθεὶς, ὡς δοκεῖ, ἢ τοὺς ἀναγνώτας αὐτοῦ μὴ θέλων βαρύναι ἐπὶ πλέον εἰς τὸν ἐμδριθῆ μόνολογον τοῦ παπιστοῦ Πλάτωνος, ἀλλάσσειον σκηνήν, εἰσάγει καὶ δεύτερον ἀστειότερον πρόσωπον κομωδίας, un homme d'esprit, ὡς λέγει, de la nation Armenienne κτλ. ἦτοι « Ἐνα τινὰ πνευματωδέστατον ἄνδρα ἀρμένιον [Κατλικ πάντως· τίς γὰρ ἄλλος δύναται ἔχειν πνεῦμα καὶ bon sens;] πρὸς ὃν διεβύθησαν αἱ προφητεῖαι ἐπιστολαὶ [τοῦ Φελῶνος], καὶ ὅστις ἔλεγε περὶ τῆς ἐν τῷ λιβέλλῳ πραγματευομένης γνώμης, ὅτι ἡ Φωτιανὴ Ἐκκλησία [ἦτοι ὁρθόδοξος] ἐστὶν ἡ μήτηρ τῶν Ἐκκλησιῶν [ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, οὕτω γὰρ ἐκφράζεται Eglise-chef] καὶ οὐχὶ ἡ Κατόλικα Ῥωμα-

θαλική· εὐθὺς θέλει αἰ διακτολοδικῆσαι τὴν Αὐτικὴν! » ἰδοὺ πῶς παίζει ὁ περιφρῆσαι ἐλαμβάνων ἐπὶ τῆς αὐτῆς πράξεως ἐν καὶ τῇ αὐτῇ ὀνομασίᾳ, τὸ, καθολικὴ, εἰς δύο διαφόρους σημασίας, μίαν μὲν τὴν κυρίαν καὶ ἑλληνικὴν, καὶ ἄλλαν, τὴν ἐπίσκοπον καὶ ἐκ καταχρήσεως πλάσσειν. Ἡ ἑλληνικὴ λέξις καθολικὸς, καθολικὴ, σημαίνει ἀπλῶς τὸ καθόλου (universalis, generalis), καὶ οὕτως ἐστὶν εἰς τὸ ἱερόν τῆς Πίστης Σύμβολον, εἰς τὸ ἵπτον ὑμολογούμενον καὶ ὀνομαζόμενον καθολικὴν Ἐκκλησίαν τὴν μίαν, τὴν ἀγίαν καὶ ἀποστολικὴν, τὴν τὴν πλῆρμα τῶν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι σπανίως τῶν αἰώνων ὑπανταχθῆ ὁρθοδόξων καθόλου περιέχουσαν, ὅς ἡ κεφαλὴ ἡ Χριστός· ἀλλ' ἡ Αὐτικὴ Ἐκκλησία μετὰ τὸ σχίσμα Ἰσοστασίθην τὴν λέξιν ὡς ἴδιον ἐπιπέσειν ἁρμονικῶς, καὶ οὕτως ἠνάγκασεν τὸ ἑλλατιστικὸν catholicus, catholica, εἰς σημαίνειν μερικῶς καὶ ἴδιον τὸ ἁπλῆ ἑλληνικόν. Ὅθεν καὶ αἱ Ἕλληνες Κατόλικον προφῆσαι λατινικώτερον, καὶ Κατόλικον ἑλληνικῶς, διασπῆλλοντες αὐτὸς ἀπὸ τὴν καθολικὴν, ἰσχυρότερον καὶ εἰς τὴν ἰταλικὴν καὶ Γαλλικὴν γλῶσσαν τὸ catolico, catholique, ὅθεν προκύπτει τὸ καθολικὸς (universal, generale), ἀλλ' αὐτὸ μόνον τὸ Κατόλικον (λατινικόν), καὶ εἰς αὐτὴν δὲ τὴν Αὐτικὴν δὲν ὑπῆρχεν ἐξ ἀρχῆς τὸ ἑλλατικὸν ἑνὸς καθολικῶς· παρὶταὶ δὲ τὴν λέξιν ἵπτον ἡ χριστιανικὸν λατινικῶς τῆς Αὐτικῆς ἑλλατικῆς παρὰ τῆς καθολικῆς Μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν μίαν εἰς τὰς προφητείας, catholica fides, ecclesia, κτλ. (Ἐκκλησία, πίστις καθολικὴ—universalis), καθὼς παρὰ αὐτὸ καὶ τὸ Ecclesia καὶ τὸ liturgia, καὶ τὸ christianus, καὶ αὐτὸ τὸ Πέτρος, ὡς καὶ συνήθως ἕδη παρ' ἡμᾶς λέγεται ἡ ἱερός, παπῆς (=πατήρ). Ὁ αὐτὸς Μηστῆρας ἱερός, ὡς συμπραγματικὸς μέστρος (maître) ἢ μαχίτηρ, ἐλαμβάνει τὸ μερικὸν Κατόλικον ἐκ τῆς γενικῆς καθολικῆς, καὶ πάλιν τὸ ἀπὸ αὐτοῦ ἔλαμβάνει τὸ αὐτὸ καὶ ὡς ἂν ἑαυτὸν· ἀπὸ δὲ τῆς τῆς, διακρίνοντα τὰς ὁμοειδέας, κοινωματοῦται ἕνα Χριστιανός, Christianus, [ὄνομα· Κύριον παρὰ τοῖς Αὐτικοῖς] αὐτῆς αὐτῆς ὑπάρχει ἡ ἀληθὴς χριστιανός! ἢ, ἕνα τις ἀπὸ τῶν ἐνοικῶνται Αὐτῶν· αὐτῆς ἕνα εἶναι ὁ ὄντως ἱερός! ἢ καὶ (διὰ τὸ ἀδύνατον ἐλαμβάνειν παρὰ αὐτοῦ), Μοναχὸς τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας ἱερός ἱερός· αὐτῆς αὐτῆς εἶναι αἱ ὄντως μερικῆς τῆς ἱστορῆς Χριστοῦ κτλ.

να—οὐ συμβαίνει τάχα εἰς τοὺς μεθύσους καὶ παράφρονας, ἵνα ἐκλάβωσιν ἐνίοτε, ὡς ἴδιαν αὐτῶν κεφαλὴν τὴν κεφαλὴν τῶν ἄλλων; » Ἐμοὶ μὲν ἂν ἤκουσεν ἀποκριθῆναι τῷ Ἀρμένιῳ διὰ τοῦ κοινού παρομιώδους παρ' ἡμῶν λόγου « ἐδῶ ἄλογα πεταλόνουν, διὰ σὲ τὸ παρακάτω ἐργαστήρι. » Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Ἀρμένιος προσμένει μὲν ἐμπρὸς τοῦ ἐργαστηρίου, μαρτυρεῖται δὲ παρὰ τοῦ χρονικογράφου μου ἀπὸ πνευματωδέστατος (εἰς ὃ οὐκ οἶδα πῶς ἐλησμόνησεν, ἵνα παραστήσῃ καὶ μάρτυρας Μουσουλμάνους καὶ Ἰουδαίους, γνωστοῦ ὄντος πῶς διὰ τριῶν ἢ τεσσάρων πανδήμων ἐπιθέτων σύμπαντα τὰ ἔθνη χαρακτηρίζουσι τὸν πνευματωδέστατον Ἀρμένιον αὐτοῦ)· ἄλλως τε καὶ ὁ χρονικολόγος μου προσέλαβεν αὐτὴν συμβουλήν κατὰ τοῦ Ἐπικριτοῦ καὶ συνεργάτην, ὡς ἄνδρα πλήρη πνεύματος, καθὰ καὶ ἀπὸ τοῦ χαριεντισμοῦ αὐτοῦ διναγινώσκεται, ἀγροικὸν ἔργον ἀνεῖν, ἵνα ἀποπέμψω αὐτὸν οὕτως ἀποτόμως « εἰς τὸ παρακάτω ἐργαστήρι » διόλου ἀπρόσρητον. Ἀποκρινόμενος οὖν εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτοῦ, πεπαθήσασμαι ἀποφαίνομαι· ΝΑΙ· συμβαίνει τοῦτο εἰς τοὺς μεθύσους, τί γὰρ ἂν ἄλλο καὶ αὐτὸς παθὼν ἐν τῷ βάθει τῆς Ἀρμενίας ἐπληροφορήθη μετὰ ἐναιαυτοῦς, ὅτι ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ εὐρίσκεται εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ ἀναζητήσας αὐτὴν οἰεταί πάντως τῇ ξένη ἐκείνη κεφαλῇ, ὅτι εἶρε τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν, καὶ, τὸ χάριεν, ὡς τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ αὐτοῦ διαλέγεται πρὸς ἡμᾶς! καὶ ἐπιδείκνυται καὶ τὸν homme d'esprit! Ἐγὼ ὁμολογῶ, ὅτι ὁ Ἐπικριτὸς, καὶ τοὶ pergræcari ἀμυστί τε καὶ θραχιστί πίνειν εὐ εἰδώς, οὐδέποτε ἐφθασεν εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς τοῦ Κατόλικου Ἀρμενίου ἀποκολοκυνθίσεως· καὶ ἀπόδειξις, ὅτι γνωρίζει μὲν τὴν φυσικὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν, οὐδ' ὄπλῃ ζητῶν τὴν τῶν ἄλλων· ἄπορον μὲν τοὶ πῶς συνέβη εἰς τὸν Ἀρμένιον τοῦτο, οὐ γὰρ οἶνον ὡσπερ ἐκεῖνος, ἀλλ' ὕδωρ λάβρον πίνει. Ὅθεν εἰστολογητέον κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ διαίρεσιν, ὅτι παραφρονεῖ.

§. 42. Τὸ δὲ μὴ ἀποκριθῆναι τὸν Ἐπικριτὴν περὶ τῆς παιθοῦς ἀξιώματος καὶ γονιμότητος τῆς παπικῆς ἐκκλησίας, ὡς ὄντων ἐπισφαλῶν κριτηρίων, καὶ ἵνα μὴ, ὡς ἔλεγε, λυπηρὰ καὶ ἄτιμα εἰς τὸ παπικὸν ἀξίωμα ἀναμνήσῃ, δηλῶν ὅτι παρέπεμπε ταῦτα εἰς τὴν ἰστο-

SISMANNOSGLIO

ρίαν τῆς λεγομένης Νυκτὸς τοῦ ἁγίου Βαρθολομαίου, εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Γόας, εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν Ἰουδαίων τῆς Ἰσπανίας, εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀμαρικῆς, ἔτι καὶ εἰς τὴν τῆς ἐν Κωνσταντίᾳ συνόδου· ἰδίᾳ δὲ εἰς τὴν τῆς ἐπὶ Ἰννοκεντίου τοῦ Γ'. γενομένης ἐνώσεως (§. 15.), καθ' ἣν ὁ Καρδινάλιος Παλάγιος ἐλθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ εἰς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ἐριλοτιμήθη, ἵνα μὴ ἀπολειφθῆ τὸ συμπολίτου αὐτοῦ Νέρωνος καὶ τοῦ Διοκλητιανοῦ ὁ ἀντιπρόσωπος οὗτος τοῦ Πάπα· « ἴθις δὲ τυχὼν ἀγριωτέρου καὶ ἀλαζμονίᾳ χρώμενος, πολλὰ δεινὰ ἐναδείξατο ἐπὶ τοῖς τῆς Κωνσταντινίου οἰκητοῖσιν . . . ἐντεῦθεν καθιέρωντο μοναχοί, ἱερεῖς ἐδεδραμοῦντο, καὶ ναὸς ἅπας ἐκέκλειστο. Καὶ ἦν ἐν αὐτῷ δυοῖν θάττρον· ἡ ὁμολογῆσαι τὸν Πάπαν πρῶτον ἀρχιερέα . . . ἡ ὁλοκατὸν εἶναι, τῷ μὴ διαπραξαμένῳ τούτῳ, τὸ ἐπιτίμιον! (Γεωρ. Ἀκροπολ. ἀριθ. ιζ.) Οὕτως οἱ πρόγονοι ἡμῶν « ἐμαρτυρήθησαν δια τῆς πίστεως, » καὶ οὕτως ἐτήρησαν διὰ τοῦ αἵματος αὐτῶν τὴν ὀρθοδοξίαν κατὰ τῆς τυραννίδος τοῦ παπισμοῦ, εἰς ἣν οὐκ ἀντέστην οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι, ἀλλὰ προὐθώσαν αὐτὴν, ἀρνῆσαι γενομένοι τῆς εὐσεβείας τῶν πατέρων αὐτῶν (§. 9.). Ἀλλὰ καὶ τὴν σήμερον, ὅτι οἱ φανεροὶ διαγίγαι οὐ δύνανται τελεῖσθαι, τίς ἡμῶν ἀγνοεῖ τὴν φύσιν τῆς παιδείας τῶν παπιστῶν. Ὅτι δὲ ἡ γονιμίτης αὐτῆς πολλή, πρᾶδῆλον· διότι οἱ ἀργᾶται καὶ πολλοὶ καὶ νέαι καὶ μηδὲ τέκνων φροντίδα ἔχοντες· καὶ χορηγούμενοι ἀδρῶς καὶ προστατευόμενοι!

§. 13. Ἀλλὰ τίλος ἐναδέλλεται ὁ ἐκδότης τῶν Χρονικῶν, ἵνα θεολογήσῃ ἐπὶ ποῦδε, Κύριε ἐλέησον! καὶ περὶ τῆς τοῦ Πενταγίου Πνεύματος ἐκπορεύσεως καὶ ἀρχαίαν· ὅτι ἐξ ἡν προσθεῖναι ἐν τῷ Συμβόλῳ· διότι, λέγει, (μεταγράφων τοὺς πρὸ αὐτοῦ παπιστάς) καὶ ἐν τῇ Ἁ. Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ προσετέθη τὸ ὁμοούσιος· ὡς ἐν δηλονότι πρὸ τῆς εἰρημένης ἱερᾶς Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὑπῆρχαν Οἰκουμενικῶν συνοδικῶν Σύμβολον καὶ ἡ Σύνοδος αὐτὴ προσέθετο;! Οὐ προσέθετο τὸ, ὁμοούσιος, ὃ πάν, πῶς γὰρ ἂν καὶ προσέθετο εἰς τὸ μὴ ὑπάρχον; ἀλλὰ συνέγραψε, συνεδύσαντο ἐν τῇ καταστράσει τοῦ Συμβόλου τῶν πατέρων ἡμῶν αὐτῶ κρινόντων, ἵνα ἐκφράσωσιν ἐν εἰς ὅροις ἔργιστα τὴν δεσποτικὴν βῆσιν· Ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ,

ἐν ἐσμέν· καὶ ἦν ἂν εἶπειν κυρίως ἐνοούσιος ἢ ἐνούσιος, ἀλλ' εἰς τούτο μὴ ἐνδιδόντος τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἄλλως τε καὶ λαθὴν παρέχοντος εἰς σαβελλισμὸν συνεγράφη καὶ οὐ προσετέθη τὸ, ὁμοούσιος, ἐν ᾧ ἀριδῆλως δεικνύται διακεκρυμένον τὸ πρόσωπον τοῦ Υἱοῦ ἔχον ταύτην τὴν οὐσίαν· εὐρὲς οὐ καταλληλοτέραν λέξιν ἐκ τοῦ, ἐν καὶ τοῦ, εἰμί. Καὶ τοι καὶ τότε μικροῦ δεῖν ρήξεως ἐπαπειληθείσης μεταξὺ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἀντικῆς διὰ τὸ, consubstantialem, ὡς ἐμφαίνον αἰρετικῶς τὸ, συνυπόστατον. Ἀλλὰ τὸ νῦν τῶν παπιστῶν τόλμημα ἀπόκοτον, ἀφ' οὗ ἐπὶ πλέον ἢ δέκα αἰῶνας, ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας ἦν τὸ « ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον » ἐπὶ τοῦ δεσποτικοῦ ρητοῦ ἐριμνευτικῶς φερομένου ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ « τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται » ἀφ' οὗ Ἐξ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐπέκριναν πλήρες παντέλειον τοσοῦτον, ὥστε καὶ φρικταῖς ἀρχῆς καὶ ἐπιτιμίσις τοῖς παλαμναιοτάτοις ἀπέσιπον πᾶσαν προσθήκην ἢ ἀραίωσιν μέχρι καραίας, ἀπαγορεύσαντες ταύτην καὶ ἑαυτοῖς· ἀφ' οὗ ὁ Πάπας καὶ ἅπασα ἡ Δύσις ἐπ' αὐτῇ τῇ συνθήκῃ τότε ἐγνώσθη ὀρθόδοξος ὑπὸ τῶν ἡμετέρων προγόνων, ἄγνωστοι πανηροὶ ἄνδρες ἐδολεμήθησαν καὶ, ὡς ὁ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ διὰ νυκτὸς ἐγκαταστειρῆς τὰ ζιζάνια, διέφθειρον τὴν εἰς αὐτοὺς γενομένην παρακαταθήκην ὑπὸ τῶν πατέρων ἡμῶν, παρεγράψαν τὴν Οἰκουμενικὴν καὶ Καθολικὴν πίστιν· οὐδὲν λοιπὸν κοινὸν ἡμῖν τε καὶ αὐτοῖς. Εἰς πᾶν συμβόλαιον ὁ παραχαράκτης καὶ μιᾶς σιλλαβῆς ἀλλοιούσης τὸ ἀρχαῖον νόημα λογίζεται κινδηλοποιὸς καὶ ἀξιοποιὸς· οὕτως ὅ, τε νόμος καὶ ὁ λόγος ὑπαγορεύουσιν ἐν ταῖς βιωτικαῖς, πολλῶ δὴ μᾶλλον ἐν τοῖς θεαῖσι· καὶ πάντως ἡ παπιστικὴ Ἐκκλησία ὑπῆνεγκε τὴν δεινὴν ποινὴν, ἀπολέσασα τὸ ὁμολογεῖσθαι μετὰ τῶν Ζ'. Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ μυρίων ἄλλων τοπικῶν, φθείραςα τὸν τόπον καὶ τὴν χρῆσιν ἀπάντων τῶν μυστηρίων, γενομένη ἐν λόγῳ σιγματικῇ, καὶ εἰσαδεχθεῖσα πολλὰς αἰρέσεις καὶ δὴ καὶ τὴν ἀπαστῶν μερίστην τὸν διγασμὸν τῆς μοναδικῆς αἰτίας καὶ ἀρχῆς, καὶ οὕτω πᾶσασα τοῦ εἶναι ἀποστολικῆ καὶ ἁγία. Διὸ καὶ ὑποθώμεν, ὅτι ὁ Πάπας ἐμονάρχει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ, πάντως ἐμονάρχει ὡς συνταγματικῶς, ἥτοι ὑπὸ τὸν χάρτην, ὡς λέγουσι, τοῦ Εὐαγγ-

γαλίου καὶ τοῦ ἱεροῦ Συμβόλου· ἅμα ἤλλαξεν ἐν, δύο ἢ τρία ἄρθρα οὐσιώδη, ἄπεντες οἱ ὑπὸ τὸ σύνταγμα ὄντες καὶ ἐν αὐτῷ ὀρκωθέντες, καὶ τῆς ὑποταγῆς αὐτοῦ νομίμως ἀπολλύονται, καὶ ἐχθρὸν αὐτὸν τοῦ συντάγματος δικαιουῦνται, ἵνα θεωρῶσι. Παράξενον πῶς ὁ Γάλλος χρονικογράφος οὐκ ἐδιδάχθη ταύτην τὴν ἀρχὴν καὶ ἀπὸ τῆς 29 Ἰουλίου! καὶ καταδικάζει ἡμᾶς ἐξ ἀμαθείας ταύτης τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς· ἂν δὴ ὀφείλωμεν καὶ ἡμεῖς μιμηθῆναι τὸν Πλάτωνα τῶν παπιστῶν, ἀνάγοντες τὰ τὴν πίστιν ἀφορῶντα εἰς τὰ πολιτικά· ἄπαγε!

§. 14. Ἀστειος δὲ γίνεται ὁ χρονικογράφος, ὅταν θαυμάζη πῶς οὐκ ἐδώρησατο ἡμῖν ὁ Θεὸς οὔτε τόσον σώφρονα λόγον (du bon sens), ὥστε συνιέναι καὶ τοῦτο δὴ τὸ εὐκατάληπτον, ὅτι τὸ καὶ ἐκ τοῦ Ἰησοῦ περιέχεται εἰς τὰ ἐπόμενα Εὐαγγελικὰ ῥητά.

α. « Πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατήρ, ἐμὰ ἐστί. »

β. « Ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ ἐν ἐσμέν. »

γ. « Ὁ πατήρ ἀγαπᾷ τὸν υἱόν, καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. »

δ. « Ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ γὼ ἐργάζομαι. »

ε. « Οὐ πιστεύτέ μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατήρ ἐν ἐμοί. »

Ἀλλὰ δοκεῖ ὁ ἄνθρωπος ὅτι παντάπασιν ἀμοιρεῖ τῆς ἀναγνώσεως τῶν θείων πατέρων· ἄλλως γὰρ ἀρεῖς ἡμᾶς, ἡμελλε θαυμάζειν πῶς οἱ ἐπὶ δέκα αἰῶνας διαπρέψαντες ἅγιοι Πατέρες ἐντε Ἀσία καὶ Ἑβραϊσῆ καὶ Ἀφρικῆ οὐκ ἔσχον τοῦτον τὴν παπικὸν σώφρονα λόγον (le bon sens), ἵνα ἴδωσιν ἐν τοῖς ῥηθείσι ῥητοῖς τοῦτο δὴ τὸ καὶ λίαν ἀριπρεπῶς ὀρώμενον ὑπὸ τοῦ παπιστοῦ. Προκαλῶ γάρ οὐ τὸν παπιστὴν χρονικολόγον qui n' ayant pas la première notion de la véritable doctrine de l'Eglise Une, Sainte, Infaillible dans ses décrets, et assurée de la perpétuelle assistance de Jésus-Christ ne comprend pas qu'elle n'ait le droit d'expliquer et de développer le sens des vérités dont elle a le dépôt et la garde (p. 194) pour démentir la doctrine Evangélique et Apostolique comme insuffisante, les décrets des Conciles généraux faillibles et la foi de

tous nos Saints Pères imparfaite. « Ὅστις μηδὲ ψιλὴν ἐννοίαν ἔχων τῆς ἀληθοῦς διδασκαλίας τῆς Μιᾶς, Ἁγίας καὶ Ἀκινήτου ἐν ταῖς ἀποφάσεσιν αὐτῆς Ἐκκλησίας· μεθ' ἧς ὑπέσχετο ὁ Κύριος εἶναι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, οὐκ ἐννοεῖ ὅτι ΟΥΚ ἔχει αὐτῇ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐρμηνεύειν καὶ ἀναπτύσσειν τὸ νόημα τῆς εἰς αὐτὴν ὡς εἰς φύλακα γενομένης παρακαταθήκης, ἐλέγχουσα τὴν μὲν εὐαγγελικὴν καὶ ἀποστολικὴν διδασκαλίαν ὡς ἀτελή, τοὺς δὲ ὄρους τῶν ἐπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων ὡς ἐπιτασιμένους, καὶ τὴν πίστιν ἀπάντων τῶν Ἁγίων Πατέρων ἡμῶν ἐλλειπῆ. » Προκαλῶ οὖν οὐ τὸν χρονικολόγον οὐδὲ τὸν Πλάτωνα τῶν παπιστῶν, ἀλλὰ πᾶσαν τὴν παπικὴν ἐκκλησίαν συσσωματωμένην, ὡς ἔλαγε πρὸ τινῶν μηνῶν καὶ ὁ Πλάτων τῶν παπιστῶν, ἵνα ἓΝΑ καὶ μόνον δείξῃ ἡμῖν ἐρμηνεύσαντα οὕτω τὰ χωρία ταῦτα, ὡς ἐξηγεῖ αὐτὰ ὁ ἐμὸς παπιστῆς. Καὶ δοκοῦσιν ὅτι ἐν τούτῳ πεπόνθησιν οἱ παπισταὶ ὅτι ἐπαπύθει ὁ νομίζων, ὅτι εἶχεν ἐπὶ κεφαλῆς τίθον καὶ ἐκάλει τυφλοὺς τοὺς μὴ βλέποντας αὐτόν. Διὸ καὶ γὰρ μᾶλλον τοῦ παπιστοῦ χρονικολόγου θαυμάζω, τί παθόντες οἱ παπισταὶ τοσοῦτον σώφρονα λόγον (bon sens) ἔχοντας καὶ ὑπερβατικὴν γνῶσιν, οὐ βούλονται συνιέναι, ὅτι τὸ ἐξηγεῖν τὰ τοιαῦτα ῥητὰ τοῦ Εὐαγγελίου διὰ τὴν ἐκπόρευσιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἴσόν ἐστί καὶ τῷ ψεύδεσθαι. Διὸ καὶ οἱ παλαιότεροι τῶν παπιστῶν εἰς τὴν κατὰ τῆς ἀληθείας πάλιν ἢ οὐδέποτε, ἢ σπανίως γο οἱ ἀμαθέστεροι αὐτῶν μετεχειρίσθησαν ταῦτα ὡς δείξεις. Οὕτω γὰρ μᾶλλον ἂν ἦσαν εὐεξέλεγκτοι ἐκ τῶν προερμηνευσάντων μεγάλων ὀρθοδόξων πατέρων, ὧν οὐδεὶς ὠνειρεύθη ἐν αὐτοῖς ὅτι ὕπαρ βλέπουσιν οἱ παπισταὶ. Καὶ ὁ αἰδύμος Ζοιρνακῆος ἐκκτοντάδα ἐρμηνειῶν τῶν χωρίων ἐν σειρά ἐξέθετο ἐκ τε τῶν ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν πατέρων, ὧν ΟΥΔΕΙΣ λέγει τὸ ὑπὸ τῶν παπιστῶν λεγόμενον· ἐκ τούτου μάλιστα ὀφείλον οἱ παπισταὶ, ὡς μὴ λέγοντες « τὸ αὐτὸ » μετὰ τῶν πατέρων, ὑποπειθῆναι τὴν δολίαν εἰσαγωγὴν τῆς αἰρέσεως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτῶν.

§. 15. Μεταξὺ ὁμοῦ τῶν ἐπενεχθέντων Εὐαγγελικῶν ῥητῶν σημειώσεως ἄξιον τὸ δ'. ὕπαρ, ἐξ ὧν παπικῶν συγγραφέων ἀνέγινον,

οὐδένα ἐνθυμοῦμαι ἐρμηνεύοντα οὕτω παραδόξως καὶ δυσσεβῶς, ὡς ὁ κύριος αὐτός χρονολόγος, ἢ ὅστις ἂν ἄλλος ὁ τὰ ἐπαρίστερα γράμματα μαθῶν ἢ διδάξας δι' αὐτοῦ γὰρ ὁμολογεῖται, ὅτι τὸ σὺν πατρὶ καὶ υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον ὁμοτίμον πνεύριον Πνεῦμα, καὶ Θεὸς ἀληθὴς λατρευόμενον ἡμῖν τε καὶ αὐτοῖς, ἔργον εἶναι τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καθ' ἑταιρίαν ὑπερ ἰσως καὶ αὐτὴν πειράζει τὴν παπικὴν ἐκκλησίαν κατὰ τὴν ἀνεκαθὲν αὐτῆς δόξαν, εἰ μήπως νεωστὶ ἔλλαξεν, ὅτι καὶ πολλὰ ἕτερα κατὰ προκοπὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐδέχθη, ὡς καὶ τὸ τοῦ Ἰαγῆρου ἐπιχειρηματίζεσθαι ἐν τῶν Μακεδωνικῶν, ὑπερ οὐκ ἂν ποτε ἐπεποιήκει σώφρων παπιστής. Τὸ γὰρ ῥητὸν τοῦτο καὶ εἴρηται ὑπὸ τοῦ Κυρίου καὶ ἐρμηνεύεται παρὰ τῶν Πατέρων ὑπὲρ τῆς διηνεκοῦς θείας προνοίας καὶ οἰκονομίας τοῦ παντός, ἧτις ἐστὶ διηνεκές ἔργον καὶ δημιουργία: ταῦτέστι τὸ ῥητὸν εἴρηται περὶ τῶν κτισμάτων. Ἄλλως τε καὶ ἡ μετάφρασις αὐτοῦ σχετλίαν τὴν μὲν γὰρ Εὐαγγέλιον λέγει « ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται καὶ γὰρ ἐργάζομαι » mon père jusque à présent (encore maintenant) opère, moi aussi j'opère, ὅπου ἀπολύτως νοητέον καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐργαζόμενον opérant· αὐτὴ τε γὰρ ἡ ἐνσαρκος οἰκονομία διὰ Πνεύματος Ἁγίου ἐγένετο, καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ Πνεύματι ἐργάζεται τὰ σημεῖα· ὁ δὲ παπιστὴς πῶς; tout ce que mon Père fait, je le fais· « πᾶν ὅ,τι ποιῇ ὁ πατήρ μου, καὶ γὰρ ποιῶ αὐτό. » Κακτούτου κατὰ συνέπειαν περαίνει τὸν συλλογισμόν. Ἀλλὰ μὴν ὁ πατήρ ποιεῖ τὸ Πνεῦμα!!! ἄρα καὶ ὁ υἱὸς ποιεῖ τὸ Πνεῦμα· ἄρα τὸ Πνεῦμα καθ' ἑταιρίαν ποιῆμα!!! τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐκ τοῦ πατρὸς πόρσις αὐτῆ τοῦ Πνεύματος λέγεται ἐκπόρευσις· ἄρα τὸ Πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ. Ὑπάρχει δυσσεβεστέρη δόξα! καὶ σὺν πᾶσι τούτοις ἀποραδῆσθαι οἱ παπισταί, πῶς ἡμεῖς οὐ πιθόμεθα εἰς τοιαῦτα δεινὰ ἐπιχειρήματα καὶ δείξεις ἐναργεῖς, εἰς ὧν τὴν βίαν, οὐχ ὡς ἡμεῖς γραικίδες ἰσχνά, ἀλλ' οὐδὲ ὁ γνωστῶς ἐπωνυμούμενος Ἀρμένιος, μαρτυρούμενος παρὰ τοῦ χρονολόγου μου homme d'esprit πνευματώδης ἠδυνήθη ἀντιστῆναι καὶ ἔγνω ἐν τῷ bon sens αὐτοῦ τὴν περιστράψασαν αὐτὸν

ἀλήθειαν καὶ spirituellement κατὰ τὴν ἀδειαν τοῦ Πλάτωνος τῶν παπιστῶν (διότι ὁμολογητέον, ὅτι ἅπαντα τὰ παπικά κατὰ θεῖαν τινὰ μοῖραν μετειλήχασιν d'esprit et du bon sens πνεύματος τε καὶ σώφρονος λόγου,) ὑπῆγεν ἐκ τῆς Ἀρμενίας ζητῶν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ ἐπιστρέψας ἐπέγραψεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ Κατλίχ Κίλισσιί.

§. 16. Ἄλλ' ὁ χρονολόγος, ἐπεντείνει ἐπὶ τὸ bon sens καὶ λέγει, ὅτι Tous les Docteurs Grecs l'avaient bien reconnu aux deux conciles de Lyon et de Florence, qu'il plait au Pamphletaire de déclarer faux parcequ'ils le condamnent. « Πάντες οἱ Ἕλληνες Πατέρες ἐπέγνωσαν αὐτὸ (τὸ, καὶ ἐκ τοῦ Που) ἐν ταῖς δυοῖν Συνόδοις τοῦ τε Λουγδούνου καὶ τῆς Φλωρεντίας, ὅς ὁ Λιβαλλογράφος ἤδεσθαι διαβρυλλεῖν ψευδωνύμως ὡς κατακρινοῦσας αὐτόν » ἄπορον διὰ τί μὴ προσέθετο καὶ τὴν ἀρχαιότεραν ἐν Λατινῶν ἐπὶ Ἰννοκεντίου τοῦ Γ'. Ἰσως διὰ τὸ εἶναι παντάπασιν κωμικὴν, διότι ἐν αὐτῇ παρουσίαταν τότε ψευδωνύμως ὡς τῶν Γραικῶν Πατριάρχαι οἱ Λατῖνοι, οἱ ἐγκατασταθέντες βίβη ὑπὸ τῶν κρατούντων τότε σταυροφόρων ἀπάσας τὰς πατριαρχικὰς πόλεις, καὶ ἐκδιωξάντων τοὺς ἀληθεῖς καὶ κανονικοὺς Πατριάρχας· καὶ μεθ' ὧν οὐδεμίαν κοινωνίαν ἔσχον ποτὲ οἱ ἁρθόδοξοι. Πλὴν περὶ τούτου οὐ διαφερόμεθα· διότι ἡ μία ἀξίζει τὴν ἄλλην κατὰ τὸν κοινὸν λόγον· παρακαλέσω ὁμῶς τὸν χρονικογράφον μου, ἵνα πρὸς καιρὸν (ὃ καὶ γένοιτο διὰ παντός) αὐτὸς μὲν ἀναλάβῃ τὸ πρόσωπον τοῦ ἐπικριτοῦ τοῦ Πλάτωνος τῶν παπιστῶν· ἐγὼ δὲ (ὃ μὴ γένοιτο πώποτε) τὸ πρόσωπον τοῦ χρονολόγου ἐπὶ ὑπερασπίσει τοῦ παπισμοῦ. Καὶ ἰδοὺ, φίλιε πρὸς αὐτὸν φερόμενος, ἄμα τε καὶ τῇ ἀληθείᾳ δουλείων, ἐνταῦθα δίδωμι νόξιν εἰς αὐτόν, οἷα σοφὸν ἄνδρα, τίσι δικαίαις καὶ βαρυτάτοις λόγοις τὰς τε δύο συνόδους μου ταύτας, καὶ τοὶ ὑπογεγραμμένας τῇ ἀψευδεῖ χειρὶ, παρανόμους καὶ ψευδεῖς εὐκόλως ἐκ τῶν προημάτων δείξει, καμὲ φιμώσει, καὶ τοὶ ἀσχάλοντα καὶ ἀδυναστεύοντα καὶ δὴ καὶ ἐπαπειλοῦντα τὴν σφουδερμένην καὶ τρέμουσαν Γραικὴν Ἐκκλησίαν, ὅτι ἀφεύκτως καταχιορήσω εἰς τὰ Χρονικά μου τὸν βίον τοῦ Φωτίου τοῦ πρώτου ἐκείνου δεινοῦ σχισματι-

κού κτλ. κτλ. κτλ. συγγραφείσαν ὑπὸ Ἰαγήρου. Ἄλλ' ἔρει μοι—σύ ἐν σχίσματι ἐγεννήθης καὶ ἀγνοεῖς τί ἐστί ὁ Ἄββᾶ Ἰαγῆρος! Οὗτος ὁ μεγαλοφυῆς ἀνὴρ ἐκ τῶν σωζομένων ἀναντιρρήτων ἐνδείξεων τῆς Ὀυγόδοις ἁγίας Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς καθελούσης τὸν Φώτιον, καὶ τοῦ βίου τοῦ ἐν Ἁγίοις Ἰγνατίου τοῦ μαρτυρήσαντος ἐπὶ τοῦ Νέου Νέριωνος Φωτίου καὶ ἐκ τῶν πρὸς τὸν Πάπαν Ἐπιστολῶν τοῦ Στυλιανοῦ Νεοκαισαρείας κτλ. συνεζύργανε ταύτην τὴν ἱστορίαν τοῦ Φωτίου, ἀκραιφνῶς μαρτυροῦσαν πᾶσαν τὴν κακίαν, πᾶσαν τὴν παυουργίαν, πᾶσαν τὴν δολιότητα, πᾶσαν τὴν ἀντικανονικότητα, πᾶσαν τὴν τυραννίαν κτλ. κτλ. καὶ τὸ μέγιστον ἀπάντων τὴν ἀπειθειαν τοῦ σχισματικοῦ Γραικοῦ αὐτοῦ εἰς τὸν ἀποστολικὸν θρόνον, ὥστε τολμᾶν ἀνθίστασθαι καὶ μὴ ὑποχωρεῖν τὴν Βουλγαρίαν, περὶ ἧς ὁ ἀποστολικὸς θρόνος ἐξέφρασεν ἀρκούντως τοὺς εὐσεβεῖς σκοποὺς τοῦ τοποτηρητοῦ τοῦ Χριστοῦ. (α) — Ἐγὼ, λέγων, ἐνθαρρύνω αὐτόν, — ἐκ τοῦ αὐτοῦ μέρους, φίλε, ἔχεις τὸν κρείττω λόγον. Μὴ φοβοῦ. Ἢδὴ οὖν ἄρχομαι σοβαρῶς.

§. 17. Ὁ προκατόχος τοῦ Φωτίου Ἰγνάτιος ἦν ἀγιώτατος ἄνθρωπος—σύ εἰπέ· καὶ ἡμεῖς τοιοῦτον αἰδαμεν τὸν ἄνδρα καὶ ἡ αὐτοῦ εὐχὴ εἶη ἐπ' ἀμφοτέρους ἡμᾶς.—Ἐγὼ ἀκολουθῶ τοιοῦτον ὄντα ὁ Βασιλεὺς ἐξώσεν αὐτόν τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου.—Σὺ εἰπέ· πάντως ἄξιον λύπης τὸ γεγονός· ἀλλὰ τί δυνάμεθα ποιεῖν ἡμεῖς τὴν σήμερον; Ὁ Βασιλεὺς, ὡς ὑπεράτη ἀρχὴ παντὸς μοναρχοκρατικοῦ πολιτεύματος, ἔχει τὸ δικαίωμα ὑπὸ νόμων πάλιν αὐτοκρατορικῶν, εἰς οὓς ὑπόκειται πᾶς ὁ λαὸς καὶ δὴ καὶ αὐτὸς ὁ αἰὶ βασιλεύων, κατὰ μείζονα λόγον καὶ πᾶς Πατριάρχης, τὸ πάλαι δ' ἦν καὶ πᾶς

(α) Car Adrien II., comme son prédecesseur ne cherchait à s'attacher les Bulgares que pour les préserver! de cet entraînement du siège de Constantinople vers la ruine que les pontifs Romains prévoyaient depuis longtemps. «Ὁ γὰρ Ἀδριανὸς, ὡς περ καὶ ὁ προκατόχος αὐτοῦ, οὐ δ' ἴτεράν τι ἠθέλησαν τοὺς Βουλγάρους εἰς ἐκείτους, εἰμὴ ἐπὶ μόνῳ σκοπῷ ὅπως προσυλάξωσιν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ σχίσματος τοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως, ὃ προέβλεπον οἱ Πάπαι ἐκ πολλοῦ.» (Lager κτλ. 231.) Ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπόμενα περιέργη, μάλιστα ἡ ἀπειλή τοῦ ἀφορισμοῦ κατὰ τοῦ ἐν Ἁγίοις Ἰγνατίου, ἂν μὴ παραχωρήσῃ τὴν Βουλγαρίαν. Ἰδὲ γὰρ εἰς τὸ κομικόν, εὐ δὲ ἴτερόν τι, προστιθίναί καὶ τὴν τραγικὴν, ἡ ἀπειλή!

Πάπας, ὁ Βασιλεὺς, λέγω, ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ ἀπομακρύνειν ἀπὸ πάσης κοινῆς ὑπουργίας πάντα ἄνθρωπον, ἢ κακῶς ἢ καὶ μὴ ἄρμοδιῶς ἢ ἀναξίως πρὸς τὰ καθεστῶτα διαχειριζόμενον τὰ πράγματα, ἢ ἄλλως πως ταράσσοντα τὸ πολίτευμα, ἢ καὶ τὰ συμφέροντα αὐτοῦ παρόντα ἢ εἰκαζόμενα. Ὅθεν καὶ πολλοὶ Ἐπίσκοποι τε καὶ Πατριάρχαι καὶ δὴ καὶ Πάπαι ἐξελάθησαν τοῦ θρόνου αὐτῶν ἐπὶ τοιοῖςδε λόγοις, εἴτε ἀληθεῖς εἴτε καὶ ψευδεῖς εἶεν, ὧν ὁ Φώτιος, καὶ αὐτὸς ἀπελαθεὶς ποτε τοῦ θρόνου, ἱστορίαν συνέγραψεν, ἣν οἱ παπισταὶ μετὰ καὶ ἄλλης τὰ κατὰ τὸν Πάπαν Νικόλαον καὶ Πατριάρχην Ἰγνάτιον ἱστοροῦσης πυρίκαυστον ἐποίησαν.—Ἐγὼ δὲ τότε ἐρῶ τὴν συνέχειαν· ὁ Βῆρδας, θεῖος τοῦ Βασιλέως, ἐλεγχεθεὶς δημοσίᾳ ὑπὸ τοῦ γεραροῦ Ἰγνατίου ἐπὶ αἰμομιξία ἐδραματούργησε πᾶσαν ταύτην τὴν τραγικὴν σκηνὴν, οἰκσίαν ἐκδίκησιν λαμβάνων.—Σὺ εἰπέ· Ὁ Ἰγνάτιος ἐξεπλήρωσε χρέος ἱερατικὸν ἀξιώπαινον· καὶ ἡμελλεν εἶναι ἐτι μᾶλλον ἀξιώπαινος, εἴπερ ὡς προστρέπετο παρὰ τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Συνόδου ὑπήκουεν, ἵνα διὰ τὰ γεννηθέντα ἐκ τοῦ ζήλου αὐτοῦ τοῦ οὐκ ἐγκαίρου, καὶ ταράξαντος σύμπασαν τὴν Κωνσταντινουπόλιν, ὡς προσβαλόντος ἐκατέρωθεν τὰ ὑπέρτατα καὶ ἰσχύοντα πρόσωπα τοῦ Κράτους, ὅθεν ἐπηπειλεῖτο ἐμφύλιος πόλεμος καὶ ἀναστάσις παγγενῆς, παραιτηθῇ· διὸ εἴπερ εἶχε τοσαύτην φρόνησιν, ὅταν καὶ ἀγιοσύνην, ὄφειλε δεχθῆναι εὐχαρίστως τὸν ὑπὲρ τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ οἰκείου χρέους ἀδίκον καταδιωγμὸν, καὶ ὑποχωρῆσαι εἰς τὴν ἀνάγκην, ἣν ἔδει καὶ εὐχαρίστως ἀπεκδέχεσθαι ἐπὶ τοιαύτῃ ἀποτόμῳ ἐπιχειρήσει, μάλιστα εὐεργεσίαν θεωρῶν τὴν παραίτησιν διὰ τὸ ἀκρότατον γῆρας αὐτοῦ, καὶ μὴ συγκυᾶν Ἀνατολὴν καὶ Δύσιν, καὶ, ὅπερ χεῖρισον, αὐτὸς γινόμενος ὄργανον, δουλεύων εἰς τοὺς τῶν ἄλλων πολυπλόκους σκοποὺς ἐναντίον τῆς πατρίδος αὐτοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ. Ὁ γὰρ Ἰγνάτιος κατήγετο ἐκ βασιλικοῦ αἵματος· δηλονότι ἦν ἀνὴρ αὐλικὸς, ἔχων σχέσεις ἐν αὐτῇ τῇ συγγενολογίᾳ τοῦ ἤδη βασιλεύοντος, ἄλλως τε καὶ πλεον ἢ ἐβδουμηκοντούτης· τίς οὖν οἶδεν, ὅτι τοῦτο οὐκ ἦν δραματούργια, ἐξυφασμένη ἢ κατὰ συκοφαντίαν ἢ καθ' ὑπόνοιαν ἀπλὴν ὑφ' ἑτέρων ἀντιζήλων αὐλικῶν ἐκατέρου τοῦ φύλου κατὰ τοῦ τὰ πάντα δυνα-

μένου τότε Βάρδα, αξίου πολιτικού άνδρος, και ότρυροδ πολειμικού, και μέγα κλειζόμενου, όπως ατιμάσωσιν αυτόν και της βασιλικής ευνοίας έκπτωτον ποιήσωσιν' έρ' θ και πικουργοί τινες διά τά ίδια έκυτών τέλη και συμφέροντα, ως συμβαίνει και την σήμεραν εις τας άλλας, και τοι πολύ ήθικωτέρας και χρηστοτέρας της των Βυζαντινών, άν μη ό κρατών κατέχη καθ' ώραν έν νω το αξίωμα, ότι ή αντίζηλία και ακολουθίως ή καταδρομή φύσει σύντροφος τοις αύλικαίς, περιέπλεξαν εις άρχεις και τον αγαθόν γέροντα Ιγνάτιον' διό και τοσοούτο δικαίως έξωσθέντα, όσον και άδίκως κατέκαυσαν οι παπισται τά έπ' αυτή τη υποθέσει υπομνήματα του σοφού Φωτίου' σωζομένων γάρ των υπομνημάτων έκείνων ήν άδύνατον την πικρικήν κατά Φωτίου (ή Οικουμενικήν Σύνοδον ύμνουμένην υπό των παπιστών) εύδοωθήναι τε και άναγνωρισθήναι κανονικήν, ώσπερ και ούκ ήδυνήθη εις τέλος' διότι όμολογουμένως, ως ήφόμεθα, και ό Πάπας Ιωάννης και ή έπ' αυτό συγκροτηθείσα έν Ρώμη Σύνοδος των Δυτικών, και οι τρεις Πατριάρχαι της Ανατολής, και 383 Επίσκοποι έν τη άληθει ή Οικουμενική Σύνοδος τη έπ' αυτό συγκροτηθείση, αυτόν όντων των προσώπων, πλην των αντιδίκων του Φωτίου, Νικολάου του Πάππ και Ιγνατίου του Πατριάρχου, έδωσαν αυτήν συνοδικώς έκ βίβλου ζώντων μετά παρέλευσιν όλίγων ενιαυτών, ή γάρ φωνή της άληθείας, εάν έπ' όλίγον καταπιεζομένη υπό της άδικίας αποπνιγή, ούκ εις μακράν τρανωτέρα και λαμπροτέρα εκρήγνυται. Και το πύρ αυτό άν αποτεφρώση αυτήν, πάλιν έκ της τέφρας, ως ό μυθολογούμενος Φαίηξ, « άνακαινίζεται » νέπ και εύειδής.

§. 18. — Έγώ τότε άποκρινούμαι' Και πώς έδύνατο ό Πάπας άναλαβείν υπεράσπισιν υποθέσεως ούτως άμφιβόλου ; — Σύ τότε ειπέ' ά. Οι τότε Πάπαι ειτε επίτηδες, ίνα εκτεινώσι την ίσχύν αυτήν, ειτε και κατ' άπροσεξίαν προκαταλαμβάνόμενοι από της άναντίας μερίδος άνευήγνητο εις πάσιν υποθέσιν, θέλοντες είναι έν λόγω ούτω προσκλαίεται και ό Μέγας Βασίλειος κατά της άπανταγής επρωδύσεως αυτών, και ταύτα ούδε σωφρόνως. β'. Ενδιέφερε πολύ εις τους Πάπας ίνα επιδειξώνται εαυτούς δυναμένους κατά Ανατο-

λάς, όπως φοβώσι τους εις Δυσμάς και τανάπαλιν, ώστ' είναι επ' αυτοίς . . . seu tollere seu componere lites

. . . ή πολέμους ή συνθέσεις επαίρειν.

γ'. Ενδιέφερε πολύ ίνα υπερασπισθώσι τον Ιγνάτιον, όπως άποτίση χάριτας εις τον Πάπαν, παρχωρών αυτόν την Βουλγαρίαν' ήν έφώτισεν ό φερώνυμος Φώτιος το φώς της θεογνωσίας. Ότι δ' επ' αυτό τω σκοπώ έγινετο τά πάντα δήλον' εγκατασταθέντα γάρ άπαξ τον Ιγνάτιον και άπνηννάμενον δοῦναι την Βουλγαρίαν, άκοινωνητον έσχεν αυτόν εις το έξής, ως ειπομεν (§. 16.), και ειμή ήσχύετο παλλιλογησαι παρήσεια, ήμελλε και ήθελε πράξει και κατ' αυτού τά αυτά και χειρόνα των κατά του ιεροῦ Φωτίου.—

§. 19. Τότε έρω έγώ' Άλλ' ού δύνασαι άρνηθήναι, ότι ό Φώτιος ήν επιβήτωρ. — Σύ άποκρίθητι' Ό Ιγνάτιος υπό του Βασιλέως καταδρομή του Βάρδα, ειτε άδίκως ειτε δικαίως (όπερ και πιθανότερον, ού μόνον διότι εκουσαν τά πρακτικά της επ' αυτό Συνόδου, αλλά και διότι, εισηγήσει παπική πάντως, έν τη έξορία αυτού έξέρησαν αυτόν και χάρτου και μέλανος και βιβλίων φοβούμενοι τά υπομνήματα αυτού) έξώσθη του θρόνου, και έδει ένα τινά διαδεχθήναι αυτόν' ό Φώτιος, ως έμαρτύρησε σύμκασα ή Σύνοδος (§. 34.) ένώπιον του Βασιλέως και των τοποτηρητών του τε Πάππ και των Πατριαρχών, μετά παρακλήσεως και βίαις, καθά και αυτός γράφει (α) προς Νικό-

(α) « Επί δε οὔδεν κυλίει και άδελφοίς άδελφοίς και πατράσι τέκνοις εν τη άληθειν παρήρημάζεσθαι (οὔδεν γάρ της άληθείας φοβώτερον), εξιστι και ήμιν παρήρημασκαιμίναις; ειπείν ούκ άντιλογίαν γράροντας, άλλ' άπαλογίαν προίσχοντας, ως έχρην την ήμετέραν επ' άρετή τελειότητα, πρό των άλλων μιν άπάντων, το έκοντας ήμας εις τον ζυγόν τουτον ήκουσθήναι διασκοπούσαν, μη επιτιμάν, άλλ' ελαίη, μη δ' ύπεροφάν, άλλά συναλγείν' ελιος γάρ και φιλανθρωπία τοις βίαν παθεῖσιν, άλλ' ούκ επιτιμωσις ή παρόρκσις επωφείλεται' βίαν γάρ ύπίστημεν, και κλίμακ' οσις, ή πάντα και τά κρύβια πεφανέρωται, αυτός συνεισίσταται. Συνεσχέθημεν άκοντες, κακούργους ίσα καθιέρχθημεν, έτηρούμεθα φυλασσόμενοι, έφρώσθημεν άνακείνους, έχρηστονηθημεν κλαίοντες, έδυρόμενοι, κοπιούμενοι, ίσασι ταύτα πάντες' οὔδε γάρ εν γυνίε έγινετο, και το μέγιστος της έπιρείας της ίσορίας εις πάντα έξένεργμεν. Είθε τί δει; τοις πολλά και δεινά πεποιθηθαι επωφείλαιν, επιπλάττειν, διακλιθερύν, ή οικτείρειν, και παρακινείσθαι επ' δύναμις; Εξέπισον ειρηνικός ζωής, εξέπισον γαλήνης γλαυκίας, εξέπισον δε και δόξης (ειπερ τοι και κοσμικός δόξης ήμας) Εξέπισον της φίλης ήσυχίας, της καθαράς εαίνης και ήδίστης μετά των πλησίον

λαον, προήχθη, ὡς καὶ ἄλλος τις ἠδύνατο προαχθῆναι· ὁ τοιοῦτος οὐδέποτε λέγεται ἐπιθέτωρ, οὔτε σπουδαρχῶν, διότι οὐδὲ τοῦ κλήρου ἦν. Ὅτι δ' ὁ Φώτιος μεταξὺ τῶν συγχρόνων αὐτοῦ ἦν ὁ μόνος ἄξιος καὶ ἐκκλησιαστικῶς καὶ πολιτικῶς, ἵνα καθέξη τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον, εἴπως ἔλιπον καὶ αἱ σύγχρονοι μαρτυρίαι ἐτι καὶ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, ἀρκεῖ ἵνα συλλογισθῶμεν, ὅτι ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τῆς πρώτης πατριαρχείας αὐτοῦ, καί τοι ταρασσομένης καὶ κατατρεχομένης οὕτως ἀντιχριστιανικῶς ὑπὸ το Νικολάου καὶ Ἀδριανοῦ, ὁ-

σπουδαίως, τῆς ἀλόγου, καὶ ἀδόλου, καὶ ἀνεπιπλάκτου συνειστροφῆς. Οὐδεὶς ἦν ὁ δίκαιος ἐγκάλων ἱερεὺς. Οὐκ ἐνεγραφάμεν ἄλλον ἐγὼ, οὐ τῶν ἐπιπέδων, οὐ τῶν ἐγκωρίων, οὐδὲ τῶν ἀσυνήθων, μὴ τί γε τῶν φίλων· οὐχ οὕτως ἐλόπεσα πῶποτε τινα, ὡς ὕβρον εἰς ἡμᾶς ἐκπέσεια, πλὴν ἡ μέγιστος τοῦς ὑπὲρ εὐσεβείας κινδύνους ἐθελάσσει τις ἐπισκοπεῖν· οὐδ' οὕτως ἤμαρτεν ἄλλος ἱερεὺς, ὡς καὶ μέχρι τῆς εἰς αὐτὸν ὕβρεως τὴν γλώσσαν ἐθελοθῆναι. Οὕτως ἦσαν ἡμῶν ἅπαντες χριστοὶ, τὸ δὲ ἡμέτερον κῆρ, κἂν μὴ λέγω, κακώρησιν ἠγαπήσαμεν τοῖς φίλοις ὑπὲρ τοῖς συγγενεῖς, ἅμα δὲ τοῖς συγγενεῖσι βλαψίζομεν, καὶ τῶν συγγενῶν ἢ φίλων, καὶ τῶν μάλιστα φιλοῦντων ὁ συγγενῆς. Ἡ δὲ περὶ ἡμᾶς τῶν πλεονεξίαν τῆς σπουδῆς καὶ τῶν ἀγνώστων εἶλεν εἰς ἔριστα θεῶν καὶ φιλίας διασπῶν. ἴσως δ' ἂν ἐκείνοι καὶ ἀμαρτανέλκον ἐυφραίνομεν. Ἀλλὰ πῶς εἴδον τί ἐστιν ἀδικαριὰ ταῦτα παρελθεῖν; οἴκοι μὲν γὰρ μένουσι ἢ χερσίστες τῶν ἠδυνῶν περιπλέκτο τέρψις τῶν μακρονοούντων ἔρῶντι τὴν πόσον, τὴν σπουδῆν τῶν ἐπερωτώντων, τὴν τριβῆν τῶν προσδιαλεγμένων, δι' ἣν ἢ πρὸς τὸ βῆστα παραγωγήσιν κατεργάζεται γνήσιον, τῶν ταῖς μαθηματικαῖς σχολαῖς λιπυνομένων τὴν διάνοιαν, τῶν ταῖς λογικαῖς μεθόδοις ἰχνησάντων τὴ ἀλήθειαν, τῶν ταῖς θεαῖς λέγουσι ἰθυομένων τὸν νοῦν πρὸς εὐσεβείαν, ἢ τῶν ἄλλων ἅπαντων ὑπάρχει πόσον ἢ καρπός. Τοιοῦτος γὰρ χερὸς τῆς ἡμῆς οἰκίας ἦν ὁ χερὸς. Ἐξίοντι δὲ πάλιν πρὸς τὴν βασιλείαν πᾶσαις ἀλλῆν αἱ προπεμπόμενοι τῶν ἐχθρῶν, καὶ τοῦ μὴ βραδύοντι ἢ προτροπῆ. Ἦν γὰρ μοι καὶ ταῦτα γέρως ἀρρωστωμένων ἔκαρτεν, τὸ μέτρον ἔχειν τὴν βούλησιν τῆς ἐν τοῖς βασιλείαις διατριβῆς. Ἐπεισύνει δὲ πάλιν πρὸς πολὺν ἰσχυμένους ἢ παρὸς ἐκείνης ἰσχύος χερὸς. Ἐξ ἦν αἱ μὲν ἐνικάλουν τὴν βραδύτητα, οἷς καὶ θαρσύνει τὴν ἄλλων πλέον δὲ ὑπερβύλῃν ἀρετῆς ἐκαχέρηστον· τισὶ δὲ καὶ προσηλαῖν ἦρκα, ἄλλοις δὲ καὶ τὸ δεῖται μόνον ὅτι μαρτυροῦσιν· καὶ ταῦτα κινῶν ἐγένετο οὐκ ἐπιβουλαῖς λυόμενον, οὐ φθῶν κοπτόμενον, οὐκ ἐπιγνοῖα μαρτυροῦμενον. Καὶ τίς ἐν τοιοῦτον βίῳ παθῶν ἰσπανίστασι ἑαῶν τὴν μεταβολὴν καὶ θρόνων ἰσχύος ὑπενίχκοι; Τούτων ἅπαντων ἐξέπεισον, ὑπὲρ τούτων ὠδυρόμεν, τούτων ἀποσπασμένων πηγαὶ διακρίων ἀνεστρωμένον, καὶ λυπῶς ἀχλὺς περιμάχοντο. Ἡδῶν γὰρ καὶ πρὸ τῆς πείρας τὸ κακοῦταρχον, καὶ πολυμέρονον τῆς καθέρας ταύτης· ἦλθον τὸ δυσάρεστον καὶ δυσηκῆν τῶν μαγὰς ὄχλου, τῆς πρὸς ἀλλήλους ἐρι, τὸν ὀδύον, τὰς πᾶσις, τὰς ἐπικαταστάσις, τῆς κατὰ τῶν παρασκευῶν ὕβριν, καὶ τὴν γαγγυσμῶν, ἔταν μὴ τῶν ἑαῶν ἑαῶν δέεται, καὶ ἔταν μὴ τυπῶνται, καὶ σχηματίζονται, καὶ ἐν τῷ τρόπῳ αὐτοῖς βούλονται τὴν ὑπεροχὴν πάλιν, καὶ κατακρίνεσθαι, ἰσχυρῶν ἐκλύουσι

ὀκλήρη ἐθνη ἐπέστρεψαν εἰς Χριστὸν, ὀλόκληροι αἰρέσεις καταλύθησαν· οἷον ἢ τῶν Εἰκονομάχων καὶ τῶν Μανιχαίων, ὀλόκληροι ἐπαρχίαι, οἷα ἢ τῆς μικρᾶς Ἀρμενίας ἐγκατέλιπον τὴν ἐπταισμένην διδασκαλίαν αὐτῶν, ἐξ ὧν σώζονται καὶ μέχρι τῆς σήμερον οἱ λεγόμενοι Χαίχουροῦμαι. Ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει αὐτῇ πανταχοῦ ἠνωχθησαν σχολαί· καὶ παντοδαπῆς παιδείας ἐπέλαμψε· τὸ κήρυγμα τῆς ὀρθοδοξίας ἤχησε διαπρυσιῶς ἀνά τε Εὐρώπην καὶ Ἀσίαν, καὶ ἦν ὁ Φώτιος ἐμψυχῶν πᾶσαν μάθησιν καὶ ἐπιστήμην θεῖαν τε καὶ βιωτικὴν· ἅπαντα ὁ ἰάγερὸς ἀποδίδωσιν εἰς τὸν Βάρδαν

πρὸς τὴν αἴτησιν, καὶ συγκατασπάσαι τῇ κρατέρῳ βουλήματι· οὐ γὰρ ἐκουσίῳ χερῶν, ἀλλὰ βιαίῳ προτάγματι τοῦ θελήματος αὐτῶν ἐλογοῦνται τὴν τελείωσιν. Καὶ κράτος λαβὼν ἔχλος ἀρχῆν τῷ κρατούντος, ἐκατῷ τε καὶ τῷ δέοντι ἐλίθριος γίνεται. Καὶ οὐκ γὰρ δύσει βραδύτης, ἔταν αἱ γὰρ τὸν κυβερνήτην παροσάμενοι πάντες ἅμα κυβερνήσοι, καὶ στρατὸς ἀρδῶν ὀλεῖται, ἐπειδὴν ἕκαστος αὐτῶν ἀστρατήγητος ὑπάρχων καταστρατηγῆν τῷ πλεονεξίῳ ἀλαζονεύεται. Καὶ τί ἐν τις κατὰ μέρος διαίτη; ἀνάγκη γὰρ τὸν ἐρεστικῶτα πολλὰς καὶ ὑπαλλάσσειν τὸ χροῖμα τῆς ὄψεως εἰς τὸ σκουραπῆν, τῆς ψυχῆς οὐχ αὐτῷ διακαίμενος, καὶ πάλιν ἐσθ' ἕτα ταύτης ἀλγυνομένης τὸ πρόσωπον παρέχειν φαιδρῶν, ἀργίεσθαι δ' αὐ πάλιν μὴ ὀργίζομενον, καὶ μειδίῳ ἀνώμενον. Τοιαῦτα γὰρ ἢ ἀκνή τῶν πλῆθους προσηλαῖν ἀναδέχονται καταδικαθίντων. Τὰ δὲ πρὶν, ποῖα; φίλος τοῖς φίλοις ἀνεπαχθῆς, ἐχθρὸς δὲ οὐδένως· εἰς τὴν ἀχθῆσιν, τοιοῦτος καὶ τὸ φαινόμενον. Νῦν δὲ ἐσθ' ὅτι καὶ πικρὸς ἐπιτιμᾶν ἀνάγκη τοῖς φίλοις, καὶ τοῖς συγγενεῖς ὑπὲρ ἐντολῆς παρερῶν καὶ τοῖς ἀμαρτανόουσι φαιδρῶν βαρῶν, φθῶν πανταχοῦν, ἀταξία χρόνῳ κρατυθεῖσα. Τί μα χερὸς τὰ λοιπὰ κατακρίμεν, οἷα πάσχω δύνουσι τὸν Σίμωνα; εἰσὺς καθ' ἕκαστον ὑρίσταμαι παρασμούς· τὰς κοσμικὰς παρῆρησις τοῦ ἱεροῦ περικόπτων σὺλλόγου, τὴν ἐλιγυρίαν τὴν περὶ τὰ κριτίονα, τὴν ἰπυμασίαν τὴν περὶ τὰ μάτακα, ἢ βιλέπων καὶ πρὶν, καὶ θακνόμενος τὴν ψυχὴν, καὶ μὴ τῆς ἐκείνης ἰσχύος εἶναι τὸ ταῦτα κριταῖν. Ἐρεσγον τὴν ψῆρον, παρτυομένη τὴν χειροτυσίαν, ὠδυρόμεν τὴν ἰπιστυσίαν. Οὐκ ἦν δὲ ἀρα φυγεῖν τὴν προσηλαῖν· ἀλλὰ τί γράφω ταῦτα; ἐγράφη καὶ πρότερον, καὶ εἰ μὲν ἰπιστυθήσαν, ἀδικουμαὶ μὴ ἰλευόμενος· εἰ δὲ μὴ ἰπιστυθήσαν, ἀδικουμαὶ πάλιν ἀληθῆ γράφων, καὶ ἀπιστοῦμενος. Οὕτως ἐγὼ πανταχοῦν ἀστυχηῖ, ἀρ' ὧν ἐλιπῶ τῆς λύπης εὐρεῖν παραψυχήν, ἐκεῖθεν ἐπι τῇ ἀλγυματι προστίθεται ἀλγυμα. Οὐκ εἶδει σε, φησὶν, ἀδικηθῆσαι. Πῶς τῶν ἀδικούντων τοῦτο εἶπῃ. Οὐκ εἶδει βιασθῆσαι· καλῶς ἢ νομοθεσίᾳ· ἀλλὰ τίσιν ἢ ἐπιτιμῶσι; οὐχὶ τοῖς βιασθῆσαι; τὴ ἑαῶν δὲ τίσιν; οὐχὶ τῶν βίῳ ὑποστάσιν; ἂν δὲ τις τῶν βιασθῆσαι μὲν εἶδῃ, τὸν δὲ βιασθῆσαι ἐπιτιμᾶ, τὴν σὴν ἐπιτιμῆ ἐπ' αὐτὸν δικαιουμένην καλῶσαι κρετῶν. Ἀλλὰ κανόνος, φησὶ, παρακῆσθαι, ὅτι πρὸς τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης ὕβρι, ἀπο λυκοῦ προήλθῃ τῷ σχήματι. Καὶ τίς ὁ παρακῆς, ὁ βιασθῆσαι, ἢ ἢ βίᾳ, καὶ ἄκων ἀνελκυσθῆς; Ἀλλ' ἐχρῶν ἀντισχεῖν. Μέχρι τίσιν; ἀντισχεῖν δὲ καὶ πέρα τοῦ

Ἰνα ἐλαττώσῃ τὴν δόξαν τοῦ Φωτίου· εἶδὲ καὶ μέχρι τῆς σήμερον οὕτω λυσοῦν ὁ μέλας φθόνος κατὰ τῶν ἐνδόξων αὐτοῦ πράξεων, ὅποια τινὰ χρὴ ὑπολαμβάνειν τὰ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους γιγνόμενα, καὶ ὑπὸ Παπῶν, οἷος ὁ Νικόλαος Α. καὶ Ἀδριανὸς Β'. πρόσθετος δέ μοι καὶ Μαρτίνον καὶ δὴ καὶ Στέφανον! Τὰ τοιαῦτα κατορθώματα ὁ Ἰγνάτιος σὺν πάσῃ τῇ ἀγιότητι αὐτοῦ, καὶ σὺν πάσῃ τῇ πολυχρονίῳ πατριαρχείᾳ αὐτοῦ οὔτε κατ' ὄναρ ἐραντάσθη· ἀλλ' εἶπερ οὐκ ἦσαν καὶ αὐταὶ αἱ ἱστορικαὶ μαρτυρίαι, τὰ κατὰ θείαν μοῖραν σωθέντα ἡμῶν συγγράμματα δεικνῦσι τὸν Φώτιον οὐ μόνον ὑπέρτε-

δύοντος. Εἰ δ' οὕτω μοι προῖδεν τὸ κλυδάνιον τῶν πονηρῶν πνευμάτων μέλλειν ἐπιτραχύνεσθαι, ἀντίστοιχον ἂν καὶ μέχρις αὐτοῦ θανάτου. Ποιοὶ δὲ κανόνες ὄν ἡ παράθεσις, οὗς μέχρι καὶ σήμερον ἐν Κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίᾳ οὐ περιλάτρεις ἐκείνων λέγεται παράθεσις, ἢ ἡ φυλακὴ παραδίδεται. Ἄ δὲ μὴ παραδίδεται, τὸ δὲ μὴ φυλασσόμενα παραθεσίως φέρει ἐγκλημα. Ἄλλ' ἰμοὶ μὲν καὶ τὰ βιβλίσια ἀποχρώντως ἂν εἶχεν, ὡς τοῦ προσήκουτος εἰρημῶνα πλέον. Οὐ γὰρ δικαιολογίαις ἑαυτοῦ συνιστᾶν προέβην· πῶς γὰρ; ὅς γε ἐσχῆς ἔργον ποιῶμαι πολυτρόπως τῆς ζήλης ταύτης ἀπαλλαγῆναι, καὶ τὸ φορτίον ἐλαττωθῆναι· οὕτως ἔγη τοῦ θρόνου ἐρίσμα, καὶ οὕτω προῖδα ἀντίστασις. Οὐ γὰρ ἀρχόμενος μὲν βίβλος ἐν ὁ θρόνος, προῖδα δὲ δι' ἐπιθυμίας ἐγένετο· ἀλλ' ὡς περ ἄκων εἰσῆλθον, οὕτως ἄκων καθίζομαι, καὶ τοῦ βυκοθῆναι πρὸς τὴν εἴσοδον μετὰ τῶν ἄλλων ἐναργῆς ἀπέδυσας, τὸ μέχρι τοῦ νῦν ἀπ' ἀρχῆς, τῆς ἀρχῆς ταύτης ἰδέσθαι ἐξιστάσθαι. Καὶ ἡ χαριέντως ἔγραψεν ἰμοὶ, ὡς ἄφρατα γράφειν, τὰ μὲν ἄλλα πάντα χρηστὰ, καὶ ἱκανιστὰ, καὶ δεχόμεθα καὶ τερπόμεθα, καὶ χαριστήριος ἔδομεν θεῶν τῷ πανσούφως οὕτω τὴν ἐκκλησίαν ἰθύνοντι. Τὸ δὲ ἀπὸ λαϊκῶν, οὐκ ἱκανιστῶν. Διὸ τίως ἐν ἀκριβοῦς καθιστάμεθα, τὴν τελειωτάτην συνάξιον εἰς τὴν τῶν ἀποκρισιῶν ὑμῶν ὑποτροπὴν ἀναθέμενοι. Ἄλλ' εἶδει γράφειν, οὐ συναντιόμενοι ἑαυτοῖς, οὐ καταδεχόμεθα· οὐδὲ μὴ εἰς τὸν αἰῶνα καταδειξάμεθα τὸν προσδρακόντα, τὸν ἐμπορευσάμενον τὴν ἔργον, τὸν ἀφῆματον, τὸν τὰ πάντα κακόν. Ἐἶθι τοῦ θρόνου, ὑποχώρησον τοῦ πικρῶν, οὕτως ὡς ὁ γράφων ἔγραψεν ἰμοὶ προσεῖπῃ, εἰ καὶ τὰ πλείω ψευδῆ. Ἐδει γὰρ, ὡς εἶπες, τὸν ἀδικηθέντα τὴν εἴσοδον ἀδικηθῆναι καλὸν τὴν εἴσοδον, καὶ τὸν ἀποτέμνος ἀθροθέντα, καὶ ἄκωντα ἀποτομωτέρον τε καὶ κενικώτερον ἀποσθῆναι. Τῇ δ' οὕτως ἔχοντι καὶ λογιζόμενοι οὐ πολλὰ φροντίς τῆς διαβολῆς ἀποτρέψασθαι, ὡς τὸ κῆρος τοῦ θρόνου ἀφῆμασις. Καὶ ἔρει μὲν, ὡς εἶρηται, τὰ βιβλίσια ἐπὶ δι' ἡμῶν, σὺν ἡμῶν καὶ εἰ πρὸ ἡμῶν ἔργα καὶ μακάριοι Πατέρες συνδιαβασθῆσαι κινδυνεύουσι, ὡς Νικηφόρος, καὶ Ταρκάσιος, ἐκ λαϊκοῦ γὰρ καὶ οὕτω τοῦ σχήματος εἰς τὸ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ἄκων προέβην, εἰ τῆς καθ' ἡμῶν γενεᾶς ἀεικωνίς λαμπρότης, καὶ τῆς αἰσιθεῖας διαπρόστα γιγνόμεναι κέρως, βίη καὶ λόγῳ κρατύναντες τὴν ἀλήθειαν, τὰ λοιπὸν τὰ λόγῳ προεβῆναι χρεῖων ἠγροῦμεν πάσης αἰτίας κρείττους, καὶ πάσης διαβολῆς ἀνωτέρας τοῖς μακαρίους ἐκείνους ἀνδράς ἐπιδεικνύς. κτλ. »

ρον παντὸς ἄλλου τῶν συγχρόνων αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀνδρα ἄξιον τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἄλλως ὁ Φώτιος διὰ τὴν σωφροσύνην καὶ ἀγνεῖαν αὐτοῦ ἦν ἐπίσημος, ὥστε καὶ εὐνοῦχος σικοφαντηθῆναι ὑπὸ τῶν λάγνων ἀντιδίκων αὐτοῦ.—

§. 20. Τότε ἐγὼ ἀγνακτῶν ἐρῶ· Ἄλλ' ἦν ἀντικανονικῶς χειροτονημένος· ἄ. Διότι ἐχειροτονήθη καὶ προχειρίσθη ἐν ὀλίγαις ἡμέραις Ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως καὶ Πατριάρχης Οἰκουμηνικός ἐξ ἀπλοῦ λαϊκοῦ. β'. Καὶ ταῦτα ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ λεγομένου Ἀσθερᾶ Ἐπισκόπου Συρακουσῶν, ὄντος αὐτοῦ ἐξεωσμένου καὶ καθηρημένου ὑπὸ τοῦ Πάπα καὶ φυγάδος εἰς Κωνσταντινούπολιν. —Τὸ πρῶτον, ἀποκρίθητι, δεικνῦσι τὴν μεγάλην ἱκανότητα τοῦ ἀνδρός καὶ ἀγιότητα· οὕτως ἡ Καθολικὴ ἀγία Ἐκκλησία ἐχειροτόνησε τὸν φιλόσοφον Συνέσιον ἐν τῇ Πενταπόλει Ἐπίσκοπον Κυρίνης, καὶ τοὶ ὄντα νεόφυτον ἐξ εἰδωλολατρείας, μηδὲ θέλοντα τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἀπομακρῦναι· οὕτως ἐχειροτόνησε τὸν Ἅγιον Ἐφραίμ τὸν Ἀντιοχείας ἐν τῇ Ἀσίᾳ· οὕτως ἐχειροτόνησεν εἰς τὴν Δύσιν τὸν Ἅγιον Ἀμβρόσιον μόνος ἐξ ἔθνικοῦ εἰς Χριστὸν ἐπιστρέψαντα, οὕτω καὶ τὸν Νικηφόρον τὸν προκατόχον τοῦ Χρυσοστόμου· οὕτως ἐκ λαϊκοῦ προήγαγε τὸν ἐν ἀγίοις Ταρκάσιον, πατρόθειον τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου καὶ ἔξαρχον τῆς Ζ'. Οἰκουμηνικῆς Συνόδου κατὰ τῶν Εἰκονοκλαστῶν· οὕτως ἐπειτα καὶ τὸν Γεώργιον Σχολάριον τὸν μετονομασθέντα Γεννάδιον. Αἰεὶ ποτε γὰρ ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία τὴν ἐπίτημον ἀρετὴν καὶ ἄκων προηγουμένης δοκιμῆς ἤγαγεν εἰς περιωπῆν· τῶν γὰρ τοιούτων ἀνδρῶν ἅπας ὁ βίος ἀρετῆς δοκίμιον ὑπάρχει· πολλῶν δὲ μᾶλλον τὸν Φώτιον, ὅστις, οὐ νεόφυτός τις, ἀλλ' ἐκ θεοσεβειστάτων καὶ ὀρθοδοξοτάτων γονέων ἐγεννήθη, ὥστε καὶ τοὺς παπικάς ἐπενταίνειν, καὶ εἰς τὴν εὐσεβῆ μητέρα αὐτοῦ, ἔγγυον οὖσαν εἰς αὐτὸν, ὀπτασίως θεῖας ἀναγράφειν περὶ τοῦ μέλλοντος γεννηθῆναι δράκοντος, καὶ δὴ καὶ ἑαυτῆς καταγνοῦσαν θάνατον ἐπὶ λόγῳ μόνῳ, ὅπως συνθάνῃ καὶ τὸ ἔμβρυον, δηλαδὴ ὁ μετὰ ταῦτα πηλικούτος Φώτιος! Καὶ γὰρ ὁ μακάριος οὗτος, ὡς ἄλλος Σαμουὴλ, καὶ ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ καθηγιασμένος, καὶ προωρισμένος ὑπέρμαχος τῆς ὀρθοδοξίας, ἐτι ἔμβρυον τρομερὸς καὶ φοβερὸς ὑπάρχε

τοῖς κινδυνεύουσι τὸ θεῖον Σύμβολον· ἀλλὰ καὶ παρὰ τῷ θεῷ αὐτοῦ τῷ ἁγιωτάτῳ Ταρκσίῳ ἱεροπρεπῶς τε καὶ ὀρθοδόξως ἀνε-
 τράφη ἐκ βρέφους, ὡς ὁ Τιμόθεος, εἰδὼς τὰ ἱερὰ γράμματα, τὰ δυ-
 νάμενα σοφίσει πάντα ἄνθρωπον εἰς σωτηρίαν, καὶ ὧν ἡ ἐν τοῖς συγ-
 γράμμασιν αὐτοῦ παντοία, ἔγκαιρος, εὐκολος, κατὰλληλος, ἀφθονος
 χρήσις δείκνυσιν αὐτὸν οὐκ ὀψιμαθῆ τινα ἐν τοῖς θεοῖς οὐδὲ ὀλιγο-
 μαθῆ· ὥσπερ τὸν ἔμπειρον καὶ πολυχρόνιον πολεμιστὴν ἐμφαίνει καὶ
 ἀπλῆ λαβὴ καὶ κίνημα τῆς σπῆθης παρά γε τοῖς δυναμένοις κρίνειν τὰ
 τοιαῦτα· καὶ ὡς δεῦτερος Μωσῆς πάντα ἐπισημήναι καὶ τέχνην τὴν τε
 θύραθεν καὶ ἱερὰν ὑπὲρ πάντα ἄλλον τῶν συγχρόνων αὐτοῦ ἐπιδειξέη,
 προωρισμένους ἴνα ἀπαλλάξῃ τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ τῆς παπι-
 κῆς τυραννίδος. Εἶτα ποιήσόν μοι τὴν τήρησιν, ὅτι ἤλικον δόξαν καὶ
 κλέος περιέβαλον τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν οἱ εἰρημένοι ἐκ λαϊκῶν
 χειροτονηθέντες ἐπίσκοποι, ἅγιοι καὶ ὁσιοὶ τὸν τε βίον καὶ τὴν ἀνεπίλη-
 πτον εἰς Χριστὸν διαγωγὴν, καὶ ἤλικον ἀνεξάλειπτον αἵσχος κατέχεον
 ἐπὶ τῆς παπικῆς Ἐκκλησίας οἱ πλείους τῶν μετὰ Ἰωάννην τὸν Ἡ-
 παπεισάντων, ὥστε πολλῶν καὶ τὰ ὀνόματα αὐτὰ ἄγος λογίζεσθαι
 ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ καὶ πολιτικῇ ἱστορίᾳ, καὶ τοιούτων ἀπάντων
 ἐκ τοῦ δεδοκιμασμένου Κλήρου τῆς Ῥώμης ἐκλελεγμένων. Εἰς τὸ
 δεῦτερον εἶπέ· Ὁ Γρηγόριος ἦν Ἐπίσκοπος τῶν Συρακουσῶν· ἀλλ' αἱ
 Συρακοῦσαι μετὰ μίξ καὶ εἴκοσιν ἐπισκοπῶν ὑπέκειντο τότε νομί-
 μως εἰς τὴν Πατριαρχίαν Κωνσταντινουπόλεως· ὁ δὲ Πάπας ἐκ
 παντὸς τρόπου, ὡς γείτων, ἐνώχλει ἐπὶ μυρίαίς προφάσεσι, δικάζων
 ὑπερορίως καὶ διακτώμενος κατ' οἰκίαν δεσποτικὴν βαύλησιν τὰ
 ἐκεῖ πράγματα· καὶ γυμνάζων ἑαυτὸν εἰς μικρὰ τὴν ἤδη ἀρχομένην
 πνευματικὴν ὑπεροχὴν καὶ κοσμικὴν δεσποτείαν αὐτοῦ, ἐπέστησε
 τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῆς Σικελίας. Ὄθεν ἕκαστος συμπε-
 ραίνει τὴν θέσιν καὶ ἡσυχίαν ἐπισκόπου χειροτονουμένου καὶ τελούν-
 τος ὑπὸ τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως· ἥς ἡ πολιτικὴ δύναμις,
 μάλιστα τότε, ὅτε νεωστὶ καὶ οἱ Σαρακηνοὶ κατεκράτησαν αὐτῆς
 ἐπὶ τῶν Ῥωμαίων, τί καὶ πόσον ἴσχυος κατ' ἐκείνα τὰ μέρη, δῆλον
 ἐκ τῆς συγχρόνου ἱστορίας τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, ὑπερ θεῆα βουλή
 καὶ προγνώσει εἶδει πολεμῆσθαι οὐ μόνον ἐξ Ἀνατολῶν, ἀλλὰ καὶ

ἐκ Δυσμῶν καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Πάπα κατὰ συνέργειαν· ἴσως διότι
 ἐμελλε προαγαγεῖν τὸν Φώτιον! Δι' αὐτὰς οὖν τὰς κρατίστας αἰτίας,
 ἤδη κατασχόντων τῶν Σαρακηνῶν τῆς νήσου, καὶ τοῦ Πάπα
 εὐρόντος εὐκαιρίαν, ὡς εἰθίζετο τότε, μάλιστα διὰ τὸ δοξάζειν
 αὐτὸν ἠδικῆσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχαίων αὐτοκρατόρων, καὶ ὑφηρεῖσθαι
 τὴν τοῦ ἁγίου Πέτρου κληρονομίαν (ἐπειδὴ μόνος ὁ Πέτρος ὁ εἰπὼν
 « Ἴδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι » ἔχει ἐπὶ γῆς
 κληρονομίαν ἀναφαίρετον!) καὶ διὰ τὸ ἔχειν ἤδη προστάτας
 ἰσχυροὺς εἰς τὴν Δύσιν, δι' αὐτοὺς τοὺς λόγους ὁ ἁθῶς Γρηγόριος
 φυγὰς προσεδράμεν εἰς τὸν κανονικὸν αὐτοῦ Πατριάρχην καὶ νόμι-
 μον αὐτοῦ Βασιλέα· ἡ δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει κανονικὴ Σύνοδος καὶ
 ὁ νόμιμος Βασιλεὺς, οὐκ ἀποροῦντες πάντως τοῦ χειροτονήσαντος,
 ἀλλὰ θέλοντες ἐλέγξει καὶ περιφανεῖς ποιῆσαι τὰς ἀδίκους καὶ ὑ-
 περορίους αὐτοδοκῆτους ἐπιθέσεις τοῦ Πάπα, ἐπίτηδες ἐχειροτονή-
 σαντο ὑπὸ Γρηγορίου Συρακουσῶν τὸν Φώτιον, ὑποψήριον Πατριάρ-
 χην Κωνσταντινουπόλεως.—

§. 21. Ἀλλ' ἐγὼ οὐ πεισθήσομαι εἰς πάσας ταύτας τὰς ἀληθείας
 καὶ εἰς τοὺς δικαίους λόγους· οὐ γὰρ ἐθίζουσιν οἱ ὑπερασπισταὶ τῆς
 Ῥωμῆας Ἐκκλησίας εἶτι καὶ ὀρθοδοξοῦσης, ὡς φησὶν ὁ μέγας Βασι-
 λειος, μῆτιγε ἤδη καὶ σχισματικῆς καὶ αἰρεσιαζούσης, πείθεσθαι· οὐ
 γὰρ ἀξιοπρεπὲς εἰς τὸ ἀλάμβανον αὐτῆς, ἀλλ' ἐρῶ ὅτι ὁ Φώτιος ἦν
 Μάγος.—Σὺ εἶπέ τοῦτο κοινὸν αὐτῷ μετὰ πάντων τῶν κατὰ καιροὺς
 διαλαμφάντων σοφῶν ἀνδρῶν. Τὸ βάρβαρον, πᾶν ὅ, τι ὑπερβαίνει τὴν
 γνῶσιν αὐτοῦ, μαγίαν οἶεται, « ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκ-
 βάλλει τὰ δαιμόνια. » Τοῦτο μάλιστα πείθει ἡμᾶς περὶ τῆς ἀκατα-
 λογίστου παιδείας τοῦ Φωτίου ὑπὲρ πάντα ἄλλον σύγχρονον αὐτοῦ,
 καὶ ἰδίᾳ ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀμαθεῖς ἐχθροὺς καὶ συκοφάντας αὐτοῦ,
 οἷον τὸν Στυλιανὸν Νεοκαισαρείας, ἄνθρωπον μηδαμινόν, καὶ τὸν
 Νικήταν, Πιστολαγὸνα καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα, καὶ δὴ καὶ τὸν ἔχθιστον
 αὐτοῦ Ἀββᾶ σου Ἰάγγρον.—

§. 22. Ἐγὼ ἐρῶ· ὁ Φώτιος ἦν ψευδολόγος παραχαράκτης· ἄ-
 λιοτι ψευδῶς ἐπλασεν ὡς ἀρχαῖον πάχα μαντευτικὸν βιβλίον, ἐν ἐπι-
 γραφῇ ΒΕΚΛΑΣ· ἦν δ' ἄθεν θεσπιωδῶν προσήρμωσεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ

Βασιλείου, εὐρίων ἐν αὐτῷ τὰ ἀρχικά γράμματα αὐτοῦ τε τοῦ Βασιλείου καὶ Βιρήνης τῆς γυναικὸς αὐτοῦ καὶ Κωνσταντίνου καὶ Λέοντος καὶ Ἀλεξάνδρου καὶ Στεφάνου τῶν υἱῶν αὐτοῦ· ὅθεν ἔσχε τὴν ὑπόληψιν περὰ τῷ Βασιλείῳ. Ε'. Παρεχάραξεν (εἰμὴ καὶ ἐκλασεν ἐξουπαρχῆς καὶ τὴν Σύνοδον καὶ τὰ γράμματα) τὰς ἐπιστολάς τοῦ Πάπα Ἰωάννου τοῦ Η'. ἐπισταλείσας πρὸς αὐτὸν τε καὶ πρὸς τὴν Σύνοδον.—Εἰς τὸ πρῶτον ἀποκρίθητι· Τοιαῦτα βιβλία προφητικά καὶ πάντοτε καὶ πανταχοῦ εὐρίσκονται, ἔτι καὶ εἰς τὰ σφωτέρως πόλεις καὶ εἰς τὰ σφωτέρα ἔθνη· τί οὖν ὑποληπτέον περὶ τῶν κατ' ἐπίνοιαν τοῦ καιροῦ Βυζαντινῶν, ἐν ᾧ καὶ ἡ Ῥώμη μαρτυρεῖ, ὅτι καὶ ὁ Πατριάρχης αὐτῶν ἦν μάγος· ὅτι δὲ τὸ βιβλίον ἦν πλαστὸν ὑπ' αὐτοῦ, ἄλλη μαρτυρία οὐχ ὑπάρχει, εἰμὴ ἡ τῶν παπιστῶν· ἐν ᾧ ἐν τῇ πόλει τοσοῦτο παλαιὸν ἐδοξάζετο, ὅσον καὶ οἱ ἀντίδικοι αὐτοῦ διὰ τὴν ἐρμηνείαν μάγον αὐτὸν ἀπεκάλεσαν, οὕτως ἐκπλαγέντες ἐθαύμασαν τὴν δοθείσαν ἐρμηνείαν· τί παράδοξον οὖν εἴπωσ ἢ περίνοια καὶ ἡ ὀξύνουσα τοῦ Φωτίου εὐθύς προσήρμωσε ταῦτα οὕτως ἀραρότως, ὥστε καὶ μεγάλως ὠφελήθηται ἐξ αὐτοῦ; Ὅτι δὲ αἱ τοιαῦται τῶν γραμματίων κατ' ἀλλήλους ἐγκαιροὶ ἐφαρμογαί, καὶ τοι ἡμεῖς τοὺς ἀφυσὶς ἐκπλήττουσαι, εἰς τοὺς εὐφυσὶς νόας καὶ μάλα βῆδαιαί εἰσι, καταμαθέτω ὁ βουλούμενος ἐξ ἰῶν γέγραπται ἐν τῷ βίῳ τοῦ Αἰσώπου. Εἰς τὸ δεῦτερον περὶ τῶν ἐπιστολῶν Ἰωάννου Πάπα εἰπέ· Ὅτι ὁ Φώτιος οὐ παρεχάραξεν, ἀλλ' ἀξιώματι Πατριαρχικῷ καὶ κύρει Βασιλικῷ τε ἅμα καὶ συνοδικῷ ἐπέσβεσεν ὀξεία τῇ γραφίδι, ὡς ἐποίησαν καὶ ἐπὶ τῆς Ζ'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου εἰς τὰ ὑπὸ Ἀδριανοῦ ἀγερῶχος γραφέντα κατὰ τοῦ ἐν ἀγίοις Ταρασίου, ὅσον ἀγέρωχον περιεῖχε παπικὸν κόμπον καὶ ὑπερηγία· (πλὴν τοῦ Βικκριαίου καὶ τοῦ ἀναμκρητήτου· ταῦτα γὰρ προστέθησαν ἔπειτα κατὰ προκοπὴν, τῆς καὶ ἐκ τοῦ Γίου πίστεως) ἀσυνήθεις εἰς τὰς προτέρας Οἰκουμενικὰς Συνόδους, καθ' ἃς οὐπω εἶχεν ὑπερκαπιστὰς τοὺς ἀπὸ Παπίνου· σώζονται γὰρ καὶ αἱ λατινικαί, ἰὼν ἂν ἐξέλης τὸ παπικὸν γαῦρον, ὅπερ ἀρεῖται διὰ παντὸς ὁ Φώτιος τῷ κύρει τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐνώπιον πάσης τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ὡς πρὸς τὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα εἰσι

πάντη πάντως σύμφωνοι· ἄλλως τε οὔτε δόλος ἢ ἀπάτη ἂν εἴη τοῦτο· οἱ γὰρ Λεγάτοι τοῦ Πάπα ἦσαν παρόντες, καὶ τὰ περιεχόμενα τῶν ἐπιστολῶν εἰδότες, καὶ ἴδιον κατέχοντες, ὡς εἰθισται, ἐνταλτήριον. Εἶτα καὶ ὡς πρὸς τὸ τῶν ὑποθέσεων ποσόν τε καὶ ποιόν, πῶς ἂν παρεχάραττε καὶ τὰς πρὸς τὸν Βασιλέα καὶ τοὺς λοιποὺς τρεῖς Πατριάρχας ἐπιστολάς; Εἰ δὲ πάλιν καὶ Βασιλεὺς καὶ Λεγάτοι καὶ Πατριάρχαι καὶ σύμπασα ἡ Οἰκουμενικὴ 383 Ἐπισκόπων σύνοδος, ἤδεισαν τὸ πρᾶγμα, πρόδηλον ὅτι οὐκ ἦν δόλος, ἀλλ' ἐξουσία καὶ κοινὴ ψήφῳ ἀπαλειφθήσαν τὰ ἀπαλειπτέα καὶ ἀπεσβέσθησαν τὰ ἀποσβεστέα, ἄλλως γὰρ οὐκ ἦσαν εἰσαγωγίμα ἐν τῇ Συνόδῳ, οὔτε οἱ Λεγάτοι οὔτε αἱ ἐπιστολαί, καὶ ἀνεγνώσθησαν οἱ τίτλοι καὶ αἱ ἀξιώσεις τοῦ Πάπα ἀκριβῶς, οἷαι ὄφειλον εἶναι πρὸς Οἰκουμενικὴν Σύνοδον. Καὶ ὅτι μὲν οὐκ ἐπλάσεν τὴν Σύνοδον πρόδηλον ἐκ τῆς μαρτυρίας αὐτῶν τῶν παπιστῶν. α'. Διότι λέγουσιν οἱ παπισαί, ὅτι ὁ Ἰωάννης ἅμα μαθὼν ἐκ τῶν τοποτηρητῶν, ὅτι οὔτε συγγνώμην ἤτησε παρὰ τῆς Συνόδου, οὔτε τὴν Βουλγαρίαν ἐπέτρεψεν αὐτῷ, λαθὼν τὸ Εὐαγγέλιον εἰς χεῖρας ἀνέβη εἰς τὸν Ἀμβωνα καὶ ἀναθέματι περέδωκε τὸν Φώτιον, ὡς καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ Πάπαι ἄρα ἡ Σύνοδος βεβαίως συνεκροτήθη. β'. Διότι τὰ πρακτικὰ αὐτῆς συνελέγησαν καὶ συνεπάγησαν ἀρχῆθεν ὑπ' ἑνὸς τινος τῶν ἐχθίστων τῆ ὀρθοδοξίας καὶ τῷ Φωτίῳ αὐτῷ· τοῦ Ἰωάννου Βέκκου, τοῦ λατινόφρονος καὶ προσκευμένου τῷ Πάπα· καὶ διότι Μαρτίνος ὁ Πολωνὸς ἐν τῷ βίῳ Ἰωάννου τοῦ Η'. « ἐπὶ τούτου, φησὶν, ἡ Ε'. τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνόδου ἐτελέσθη, ἐν ᾗ παρήσαν τργί. κτλ. » γ'. Διότι οἱ κανόνες ταύτης τῆς Συνόδου ἀναφέρονται ἐν ταῖς συλλογαῖς τῶν μεταγενεστέρων νομικῶν οὐ μόνον τῶν ἡμετέρων, οἷον τοῦ Βλαστάριου κτλ. ἀλλὰ καὶ τῶν δυτικῶν, οἷον τοῦ Γρατιανοῦ, οὐ τὸ Διάταγμα κατ' ἐπιταγὴν Γρηγορίου τοῦ Η'. ἐκκαθάραντες σοφοὶ ἐπιδιορθωταί τὸν τε κανόνα « Τοῦθ' ἦμιστα κτλ » ταύτης τῆς Συνόδου, ὡς ὀρθοδόξως χρηματισάσης εἴσαν κατὰ τόπον, καὶ τὰ πρακτικὰ αὐτῆς σώζεσθαι ἐν τῇ Οὐατικῇ βιβλιοθήκῃ ἐσημείωσαν. δ'. Διότι ἐξ αἰτίας ταύτης τῆς Συνόδου, ὡς ὀφόμεθα (§. 33.), πολλὴν ἐπισπάσατο εἰς ἑαυτὸν καὶ τὴν κατηγορίαν ὁ Πάπας Ἰωάννης παρὰ

τοῖς παπισταῖς. ἔ. Καί τὸ κυριώτερον, διότι ἐν τῇ σ' Συνελεύσει τῆς Φλωρεντινῆς ψευδοσυνόδου ὁ μὲν ἱερός Μάρκος ὡς κανονικὴν παρ' ἑκατέροις τῶν μερῶν ἐπεμαρτύρητο· οὐδεὶς δὲ τῶν τότε Λατίνων πατέρων ἐλάλησε κατ' αὐτῆς, ὡς λαλοῦσι νῦν γε οὔτε τῆς ἀποστατικῆς μερίδος, οἷον ὁ Ἀλλάτιος, καὶ οἱ περὶ τὸν Ἀββᾶ Ἰαγέρου· ὥστε ἀληθῶς μία τῶν ἀδίκων παπικῶν κατὰ τοῦ Φωτίου συκοφαντιῶν ἐστὶ καὶ αὕτη. Ἐξ τούτων οὖν ἀδίκως συκοφαντεῖται παραχαράκτης πρὸς τῶν παπιστῶν παρὰ τοῖς μὴ εἰδῶσι τὴν ἀλήθειαν, καὶ πῶς μὴ γραφίδι ἐδίδαξε γλαφυρῶς πάνυ καὶ ἀξιοπρεπῶς τὸ Οὐατικανὸν Κολλέγιον, τίνι τρόπῳ ὀφείλει ἐπιστέλλειν εἰς σύνοδον Οἰκουμενικὴν συγκροτουμένην ὑπὸ Βασιλέως, τεσσάρων Πατριαρχῶν καὶ 383 Ἐπισκόπων. Παραχαράκτης ἦν ὁ Πάπης Λέων ὁ Θ', ὃς ἐν τῇ κατὰ τοῦ ἐν μακαρίοις Μιχαὴλ τοῦ Κηρυλαρίου πρὸς τὸν κλῆρον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστολῇ αὐτοῦ τῇ δι' Ἰμβέρτου ἐβεβαίω ἀναξίως τοῦ παπικοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ, ὅτι τὸ μὲν, καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἦν ἐν τῷ ἱερῷ Συμβόλιῳ ἀνάκθεον, οἱ δὲ Γραικοὶ ἀπέξυσαν αὐτὸ δολιευόμενοι. Παραχαράκτης ἐστὶ τε καὶ λέγεται Ἰουλιανὸς ὁ Καρδινάλις, ὡς παρουσιάσας εἰς τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ σύνοδον κήρυκα παμπάλαιον δῆθεν τῶν πρακτικῶν τῆς Ἐσδόμης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἐν οἷς ἐνεφέρετο τὸ, καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ· ἐν τῷ ὁ Γάλλος Πυθαῖος, φιλολογικιώτατος ἀνὴρ καὶ φιλαληθέστατος, ὁμολογεῖ ὅτι οὐδὲν τοιαῦτον εὗρεν ἀνεπίστων αὐτὸ τὸ αὐτόγραφον τῆς τοῦ Ἀναστασίου τοῦ βιβλιοθηκαρίου μεταφράσεως· ὥστε ὁ Καρδινάλις ἦν ἀληθῶς παραχαράκτης· τὰ δὲ ἀπαλειφθέντα καὶ διορθωθέντα ὑπὸ Φωτίου ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ Πάπα Ἰωάννου ἦν μάθημα, διδόμενον ὑπὸ τοῦ Φωτίου εἰς τὴν Ρώμην ἐνώπιον τῶν τοποτηρητῶν αὐτῆς, πῶς ὀφείλει ἐπιστέλλειν ὁ Πάπης εἰς Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, ὡς προέφρημεν.—

§. 23. Ἐγὼ τότε ἀγανακτῶν εἰς ταύτην τὴν ἀνόμοστον ἱεροσυλίαν κατὰ τῆς ὑπεροχῆς τοῦ Πάπα, κρούω τὴν γῆν τῷ ποδὶ καὶ λέγω· οἱ Λεγάτοι δωροδοκηθέντες προῦδωκαν τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου, ὡς καὶ ἐπὶ Νικολάου· ἀλλὰ διὰ τὸν θάνατον τοῦ Νικολάου ὁ Ἀδριανὸς μηδὲν ἀναγνωρίσας τὸν Φώτιον, ζήλου

θείου πλησθεὶς, συνεκρότησεν ἐκείνῳ δὴ τὴν ὑμνουμένην Ὀγδόην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, τὴν τὸν Φώτιον κητελοῦσαν, ἐν ᾗ ὁ θεόλατος Φώτιος, ὁ δράκων ὁ ἀρχέκακος ἀπεδείχθη ἀληθῶς εἶναι τέρας τεράτων, γαίης καὶ οὐρανοῦ ἀνείθημα, ἄνομος Σπάδων, μοιχὸς, σὺγιοσ διδάσκαλος, αὐλαῖος κακοδαίμων, ἐσπειρωμένος ἄφρις, Μάγος, νεκρομάντις, τύραννος χειρῶν Φαλάρεως καὶ Διονυσίου καὶ Νέρωνος· καὶ ἀνθέλης ἀνάγνωσον παρὰ Βινίῳ τὸν σεβάσμιον Ράδερν (Rader), ἄνδρα σοφὸν καὶ Ἰησοῦτιν, ὅθεν καὶ ἀψευδέστατον εἰς τοῦτο τὸ εἶδος, ὅπως μάθης ἀκριβῶς περ' αὐτοῦ καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπιθετα τοῦ Φωτίου, ἅπερ οὐ τῆς τυχαύσης μνημονικῆς ἀν εἶη δυνάμει τὸ ἀποστομίζειν νῦν σοι ἐνταῦθα· καὶ δὴ καὶ πῶς ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐτι κροφοροῦσα καὶ διὰ τινὰ φρικτὴν ὁπτασίαν προτρεπομένη ὑπὸ ἀγνιατάτων ἀνδρῶν, ἵνα ἀμβλωθρῶσθαι τὸ ἐμβρυον ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆς Κατόλικας Ἐκκλησίας, ἐμποδισθεῖσα, κακῆ τύχῃ! παρὰ τοῦ ἀνδρός αὐτῆς, ἀτελεσφόρητον ἐποίησε τὸ σχέδιον ἐκείνῳ τῶν ἀγίων. — Τότε σὺ ἐλεεινολογῶν καὶ σικτεῖραν με κατὰ σεαυτὸν διὰ τὰς δυστήνους ταύτας παπιστικὰς ἰδέας μου, καὶ ται πιστεύων με ἀνάτως ἔχοντα, ὡς δεινὴ λώβη συνεχόμενον, καὶ φθάσαντα ἤδη τὸν βαθμὸν τῆς ἀπονοίας τοῦ Ἀββᾶ Ἰαγέρου, ὅμως πάλιν χριστιανικὸν ἐκπληρῶν ἔργον, κάθισόν με φιλοφρόνως εἰς καθέδραν ἐπὶ μικρᾷ ἀναφυγῇ μου, εἶτα καὶ σὺ λαθῶν ἐτέρην παρακάθησον, καὶ εἰπέ μοι τὰ βέβαια καὶ τὰληθῆ ταῦτα ἱλαρῶ τῷ προσώπῳ. Ἄγνοεῖς, φίλε μου, ὡς δοκεῖς, παντάπασι τὰ κατὰ τὸν σὸν ἅγιον Νικόλαον τὸν Πάπαν. Ὁ ἅγιός σου οὗτος Νικόλαος διὰ τῶν ἐπ' αὐτὸ σταλέντων ἐπιπληκτικῶν καὶ καθαιρετικῶν γραμμάτων ἀνεγνώρισε, καὶ πολλὰ καλῶς! ὡς κανονικὸν καὶ γνήσιον Πατριάρχην καὶ διάδοχον τοῦ Ἰγνατίου τὸν Φώτιον.

§. 24. Τότε ἐγὼ εὐθὺς ἀνιστάμενος πάλιν ἐρῶ· ἄπαγε! τὸν δυσσεβῆ καὶ παράνομον Φώτιον; τὸν ἐπιθέτορα;! μὴ γένοιτο! ὁ Νικόλαος;! οὐδέποτε· καὶ ποῖα σου ἡ δεξις; — Τότε σὺ πάλιν κάθισόν με, καὶ εἰπέ· ὁ πραγματευόμενός τι μετὰ τίνος κατὰ τοὺς νόμους ὑποτίθεται, ὅτι ἀναγνωρίζει αὐτὸν κύριον καὶ ἐξουσιασὴν τοῦ περὶ οὗ πραγματεύεται· ἤδη οὖν ὁμολογῆται, ὅτι οἱ τοποτηρηταὶ τοῦ

Πάπα ἐπραγματεύοντο μετὰ τοῦ Φωτίου περὶ χειροτονίας. Ἐν γὰρ τῇ ἀπολογητικῇ πρὸς Νικόλαον ὁ Φώτιος ἰσχυροῖς τοῖς ἐπιχειρήμασι τὴν τε χειροτονίαν καὶ τὴν ἐκ λαϊκοῦ εἰς τὴν πατριαρχίαν προαγωγὴν αὐτοῦ ἱκανῶς δικαιολογήσας προσέθησι· « Περὶ δὲ γε τῶν τὰς χειροτονίας αὐτόθεν πάλαι λαμβανόντων ἐκοινολογήσαντο ἡμῖν οἱ τῆς ἡμῶν Ὀσιώσεως τοποτηρηταί, ὡς χρεὸν εἶη τούτους ἐπαναστραφῆναι, καὶ πρὸς τὴν οἰκίαν παλινδρομῆσαι προμήτορα. Ἀλλ' εἰ μὲν ἐν ἡμῖν τὸ τοῦ βουλήματος κύρος ἔκειτο, καὶ μὴ συνεμεμέριστο τῇ Βασιλείᾳ ἡ πράξις κτλ. » Ὅθεν πρόδηλον, ὅτι οἱ Λεγάτοι ἢ τοποτηρηταὶ ἀναγνωρίσαντες τὸν Φώτιον γνήσιον καὶ κανονικὸν Πατριάρχην πρὸς τὰ οὗς αὐτῷ κοινολογησάμενοι ἐπραγματεύοντο τὰ περὶ χειροτονιῶν· οὐ γὰρ ἂν μετὰ λαϊκοῦ καὶ ιδιώτου ἐπραγματεύετο τὰ ἱερά ὁ κανονικώτατος Νικόλαος· ὡς καὶ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Πάπα πρὸς τὸν Φώτιον ὑπαινίσσεται (Jager liv. ij. pag. 42)· ἐν αὐτῇ γὰρ μηδὲν εὐρίων ὁ Πάπας ἕτερον ἐμπόδιον, εἰ μὴ τὸ ἐκ λαϊκοῦ εἰς τὴν ἱερωσύνην μεταβεβηκέναι ἐν ὀλίγαις ἡμέραις, ὡφείλε δοξάζειν τὸ ἐμπόδιον ἀμετάθετον ἐν οἰαδήποτε περιστάσει· ἀλλ' ὁ Πάπας ἐντέχνως εἰς τὸ ἐμπόδιον αὐτὸ ἀπέχει ἀμέσως καὶ τὴν εὐχέρειαν· C'est pourquoi nous ne pouvons consentir en aucune sorte à votre consécration jusqu' au retour de ceux que nous avons envoyés à Constantinople afin que nous puissions connaître sur leur rapport votre conduit et votre amour pour la vérité: alors seulement si vous en êtes dignes, nous vous rendrons les honneurs... et nous vous embrasserons avec amour fraternel. α Διόπερ οὐ συγκατατίθεμεθα τῇ σὴ προχειρήσει, μέχρις ἂν οἱ παρ' ἡμῶν εἰς Κωνσταντινούπολιν πεμφθέντες ἐπανέλθωσιν· οὕτω γὰρ μαθόντες τὴν τε διαγωγὴν καὶ τὴν ὑπερ τῆς ἀληθείας ἀγάπην σου τότε μόνον, εἴ γε ἕως εἰς, τιμῇ τε τιμησόμεθα τῇ προσηκούσῃ, καὶ ἀδελφικῶς περιπτουζόμεθα. » Τίς δὲ ἦν ἡ διαγωγὴ καὶ ἡ ἀγάπη αὐτῆ τῆς ἀληθείας; μὴ ὑπαλάβης τὴν ἐν Χριστῷ διαγωγὴν καὶ τὴν ἀγάπην τῆς ἰσχυρῆς ἀληθείας; πῶμαλα! οὐδὲ μίαν γὰρ φράσιν τῷ Νικόλαῳ τῶν τριούτων, ἀλλ' οὐσιωδιστίων τινῶν, ἄπερ πρὸς

τὸ οὗς ἐκοινολογήσαντο τῷ Φωτίῳ οἱ τοποτηρηταί, ἤτοι ἡ ἐξαρχία τῆς Θεσσαλονίκης ἐνεργουμένη ἐπὶ τῆς Ηπείρου, Ἰλλυρίας, Μακεδονίας, Θεσσαλίας, Ἀχαΐας, Δακίας, Μοισίας, Δαρδανίας κτλ. καὶ, ὡς λέγει ὁ Ἀββᾶς Ἰάγηρος, ἡ κληρονομία τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ἐν τε Καλαυρία καὶ Σικελία, καὶ τὸ χειροτονεῖν ἐκεῖ ἐπισκόπους κτλ. διότι ἀληθῶς ὁ τότε κόσμος ἦν μέρος μὲν Κληρονομία τοῦ ἁγίου Πέτρου, μέρος δὲ κληρονομία τῆς ἁγίας Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας, τὰ δ' ἐπέκεινα jurisdiction· ἡ δὲ Βουλγαρία μόλις τότε ἐφωτίσθη. Ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα ὁ Νικόλαος Σύνοδον συνέστη κατὰ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν μετ' αὐτοῦ, καὶ προσκαλοῦντος αὐτοῦ, ὡς παρὰ τῷ ἀποστάτῃ Ἀλλατίῳ (De Occid. et Orient. Perp. Cons. L. II. c. jv. §. 4.) καὶ τοι κατὰ τὸ ἔθος αὐτοῦ ἐν πολλοῖς ψευδομένῳ. Ἐγνωσὺν ἐμμέσως ὁ Νικόλαος τὸν Φώτιον ὡς Πατριάρχην, ἕως οὗ ἤλπιζε τὴν Βουλγαρίαν. Ἀλλὰ τί βούλεται ὁλος ἐκεῖνος ὁ μετέπειτα τάραχος κατὰ τοῦ Φωτίου, κατηγορουμένου, ὡς λαϊκοῦ, ὡς ἀχειροτονήτου κτλ; Εἰς πολλὰς ὑποθέσεις, ὅταν μάλιστα μεγάλων ἀνδρῶν κατηγοραὶ καταπιέζωσι καὶ ἐπισωρεύονται ἐπὶ τῆς ὑποκεχωσμένης ἀληθείας, εἰς λόγος, ἐν παράμερον ἱστορικὸν δείγμα ἀρκεῖ εἰς τοὺς συντοῦς, ἵνα ἀνακαλύψωσι πᾶσιν καὶ σώσιν τὴν ἀλήθειαν, ὡς εἰς τοὺς ἐμπεύρους κριτὰς καὶ ἐταστάς λόγος τις ἢ βλέμμα πρὸς τινὰ τόπον ἀρκεῖ ἐρμηνεῦσαι καὶ ἀνακαλύψαι τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν, ἢ τὴν κεκρυμμένην κλοπὴν εὐκολώτερον καὶ σαφέστερον, ἢ ἀπέραντοι ἐξομολογήσεις καὶ δικογραφίαι. Ὁ Πάπας τότε ἔθεν μὲν ἔγραψεν αὐστηρῶς κατὰ Φωτίου, βῶδιν καὶ μαρτυρόμενος συνόδους καὶ κανόνας, ἵνα καταπλήξῃ μὲν τὸ κοινὸν καὶ τοὺς περὶ τὸν Φώτιον, ἐμψυχώσῃ δὲ τοὺς ἰγνατιανούς, ἔθεν δὲ κρυφίως ἐντολὰς ἔδωκε τοῖς τοποτηρηταῖς, ἵνα χαρίζομενοι δῆθεν καταπαύσωσι μὲν τὴν ἐναντίαν φαρτίαν, ἐγκαθιδρύσωσι δὲ τὸν Φώτιον, ἢ καὶ τὸν ἰγνάτιον, οὗτινος ἂν ἡ φαρτίαν τύχη εἶναι ἐπικρατεστέρα, καὶ ἀντιμισθίαν per isportola λάβωσι τὰς χειροτονίας τῆς Σικελίας καὶ τῶν ἄλλων μερῶν τῆς Ἰταλίας, πρὸ τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ Πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως τελοῦντων εἰς τὴν χειροτονίαν τοῦ Πάπα, διὸ καὶ προμήτορα ὀνομάζει τὴν Ῥώμην. Οὐ μὲν ἀλλὰ, ὡς προέφημεν, ὁ Φώτιος ἐν τῷ

μικρῶ δικαστηρίῳ πρὸ τῆς ἐπεγεροθείσης ταραχῆς ἐδίδασκε καὶ ἔφε-
 ρεν εἰς θεογνωσίαν καὶ ἐβάπτισεν αὐτοὺς, ἀναδόχου γενομένου τοῦ
 Βασιλέως Μιχαήλ, τὸν Βασιλέα τῶν Βουλγάρων, ἐν οὐρανίῳ
 παρατάξει καὶ ἐν τῷ Ναῷ τῆς ἁγίας Σοφίας, ἐπεμψε διδασκάλους
 καὶ κήρυκας τῆς Ἐκκλησίας εἰς ἅπαντα τὰ Σλαυτικά γένη· μὴ λο-
 γιζομένου τοίνυν τοῦ φθόνου (α) καὶ τῆς ζηλείας διὰ τὴν προσγε-
 νομένην δόξαν καὶ ὑπόληψιν τῷ Φωτίῳ, πολὺς ἦν ὁ λόγος καὶ
 φρονεῖς τῷ Πάπᾳ ἁγίῳ Νικολάῳ περὶ τῆς προσόδου, καὶ κυριαρ-
 χίας, ὅθεν ἤτει καὶ τὴν Βουλγαρίαν. Ὁ Φώτιος ἐπαιξεν, ὡς καὶ
 ὄφειλε, τὴν παπικὴν πλεονεξίαν, καὶ δὴ ἐξαποστέλλει τοὺς τοποτη-
 ρητὰς μετὰ πολλῶν μὲν περιπρηήσεων, ἀπράκτους δὲ, ὡς πρὸς τὸ
 κεφαλαϊώδες τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν. Τότε δὴ ὁ Νικόλαος κατὰ τὸν
 δημῶδη λόγον « ἀνάπτει καὶ κορόνει » καὶ διεγείρει σφοδρότερον
 τὸν τάραχον, ὀργίζεται κατὰ τῶν ἐμπαιχθέντων ἢ γοῦν ἀπρακτη-
 σάντων τοποτηρητῶν, ὀργανίζει τὴν παρ' ὕμιν τοῖς παπισταῖς
 τοσοῦτο διακημιζομένην καὶ ὑμνουμένην Οἴκου Οἰκουμενι-
 κῆν σύνοδον παντάπασιν κενὴν καὶ ματαίαν, μηδεμίαν ἔχουσαν
 ὑπόθεσιν θρησκευτικὴν, εἰ μὴ τὰ ἐνδιαφέροντα τῷ τε Ἀδριανῷ
 Πάπᾳ (ὁ γὰρ Νικόλαος ἐβόη ἀποθανῶν), καὶ τῷ Ἰγνατίῳ ἐξωσθέντι
 καὶ παραιτηθέντι Πατριάρχῃ· καὶ τοι γὰρ τότε τοῦ Φωτίου ἰσχυ-
 ρῶς καὶ πεπαρρησιασμένως καταδιώξαντος διὰ τῆς περικλεοῦς
 αὐτοῦ Ἐγκυκλίου πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Ανατολῆς τὴν καινο-
 φανῆ εἰς τὴν Δύσιν αἵρεσιν, τὴν καὶ ἐκ τοῦ Γιοῦ, καὶ τοῦ Πάπα
 Νικολάου προκηρύξαντος ἀνὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην, ὅτι ὁ Φώτιος αἵ-
 ρέσεως δίκην κινεῖ κατὰ πάντων τῶν τῆς παπικῆς μερίδος, διὸ καὶ
 ὀπλίσαντος πολλοὺς τῶν τῆς Φραγγίας μάλιστα Ἐπισκόπων· ὧν
 αἱ φηρέτραι, ὡς λέγει ὁ Νικόλαος ἐν τῇ Ἐγκυκλίῳ αὐτοῦ, πόσον
 κενὰ ὤφθησαν, εὐκόλως ἕκαστος συμπεραίνει ἐκ τῶν περὶ τούτου
 σωζομένων τοῦ Ἰγνατίου, τοῦ Αἰναίου καὶ τοῦ Ρατράμανου σχε-

(α) Ὁ περὶ Βουλγαρίας φθόνος τῶν τότε δυτικῶν ἱερμένων κατὰ Φωτίου ἦν τυλι-
 κούτος, ὥστε ἐκ διδαχῆς ματιῶν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἰάγερην (H. Jo Ph. p. 131)
 ὡσαύτως φησὶν καὶ εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ βαπτίσματος, καὶ τοι ὄντως ἱστορικῶς
 γνωστοῦ, ὅτι ὁ ἱερεὺς Φώτιος ἰδίως χερσὶν ἐβάπτισεν αὐτόν.

τλίων καὶ ἐλεεινῶν συγγραμμῶν. Ὅθεν ὁ μετ' αὐτὸν Πάπας
 Ἀδριανὸς συνειδὼς πάντως τὸ σαθρὸν καὶ γελοῖον, οὐκ ἐθάρρησεν
 ἐπ' αὐτοῖς, ἵνα καταδιώξῃ τὸν Φώτιον, ἀλλ' ἀσφαλέστερον ἠγήσατο
 τοῦτο μὲν τὸ ζήτημα μηδὲν κινῆσαι διὰ τὰ παρεπόμενα, διὸ
 οὐδὲ φαίνεται ὑπερασπιζόμενος καὶ τὸ δόγμα, ὅπως μὴ προκινδυ-
 νεύσῃ καὶ τὴν ἐαυτοῦ ὑπόληψιν, ἐπιμείναι δὲ εἰς τὸ ἀντικανονι-
 κὸν τῆς χειροτονίας. Τί γὰρ ἂν ἦν μείζον αἰτίημα ἕτερον προσ-
 ευρεῖν κατὰ Φωτίου, ἢ τὸ εἶναι αὐτὸν αἰρετικόν· τοῦτο δὲ καὶ
 μόνον ἦν ἂν ἱκανὸν εἰς ἐξώσιν καὶ καθαίρεσιν αὐτοῦ. Ἀλλ' οὐδὲν
 τούτων· ἀλλὰ καὶ πολλῶν καὶ ποικίλων γενομένων κατ' αὐτοῦ
 κατηγοριῶν ἐν ἐκείνῳ τῷ Βουλευτηρίῳ, οἷον Μάγου, ἐπιθήτορος,
 ἀχειροτονήτου κτλ. οὐδεὶς τῶν δυτικῶν ἐτόλμησεν, ἵνα προσάψῃ
 ὡς μῶμον ταύτην τὴν καταδρομὴν αὐτοῦ· καὶ ἔστιν ἐπ' αὐτὸ εἰπεῖν
 τὸ Ἰταλικὸν *chi tace afferma* « ὁ σιγῶν συναινεῖ. » Ὡς ἐν τούτῳ
 τῷ Βουλευτηρίῳ, ἐν ᾧ οὔτε τὸ θεῖον Σύμβολον ἀνεγνώσθη, ὡς εἴθη-
 σται ἐν ταῖς συνόδοις, τὸ μόνον θρησκευτικὸν ὑποκαίμενον τὸ ἐπι-
 δοκιμασθέντε καὶ ἐπικριθὲν *facitamente* « ἐν σιγῇ » ἐξ ἑκατέρων
 τῶν μερῶν, διὸ καὶ Οἰκουμενικῶς, ἔστιν ἡ καταδίκη τῆς αἰρέσεως,
 καὶ ἐκ τοῦ Γιοῦ, ὅθεν κατὰ τοῦτο μόνον δύναται λέγεσθαι Σύνο-
 δος Οἰκουμενικὴ Ὁρθόη.

§. 25. Ἐξώσθη οὖν τοῦ θρόνου ὁ Φώτιος ἐπὶ προκαταλήψει
 ἐμφυλίου πολέμου καὶ ἀντικατέστη ὁ Ἰγνάτιος διὰ προστασίας καὶ
 μηχανουργίας τοῦ Πάπα, ἐλπίζοντος οὕτω παρὰ τοῦ Ἰγνατίου εἰς
 ἀντιμισθίαν τὴν παραχώρησιν τῆς Βουλγαρίας βεβαίαν. Ἀλλ' ὁ
 Ἰγνάτιος ἄπαξ ἐγκατασταθεὶς, ἐπειδὴ, ὡς ἔγραψε καὶ ὁ Φώτιος, ἢ
 ὑπόθεσις εἶχετο τῆς πολιτικῆς διακίσεως, ἢ τοι μὴ θελήσας ἢ κα-
 μὴ δυναθῆς, οὐδὲν κεχαρισμένον τῷ Πάπᾳ ἐπραξέ· διὸ καὶ εἰς βῆρος
 ἀκοινωνησίας καὶ ἀφορισμοῦ ἀπειλῆν (Jag. pag. 251) ὁ Ἅγιος Ἰγνά-
 τιος παρὰ τῷ Ἀδριανῷ τῷ Πάπᾳ ὑπέπεσε, καὶ οὕτως ἀκοινωνήτως
 μετέβη εἰς τὰς αἰωνίους μονάς! ἀλλ' οὐ καὶ πρότερον πρὶν ἢ ἐμβάλλῃ
 τὸν Νικόλαον καὶ Ἀδριανὸν εἰς ἀμηχανίαν παντελεῖ. Οἱ γὰρ Πάπαι
 κατακρινόμενοι εἰς τὰς δυσκολίας τῆς ἐξώσεως τοῦ τηλικαύτου
 Φωτίου, καὶ τῆς ἐγκαθιδρύσεως τοῦ Ἰγνατίου, καὶ μεταχειριζόμενοι

ὡς βοηθητικὸν μέσον τὸ δεισιδαῖμον πνεῦμα τοῦ λαοῦ τῆς μεγαλοπόλειος ταύτης διεθρύλλουν διὰ τῶν φατριασῶν τὸν μὲν Ἰγνάτιον ὡς μέγαν καὶ θαυμαστὸν ἅγιον, ποιούντα τέρατα καὶ σημεῖα, θαυματουργοῦντα κατ' ἐκείνην ὥρην, καὶ συνδιαλεγόμενον πολλὰ οἰκικῶς μετὰ τῶν ἀγγέλων, τὸν δὲ Φώτιον ὡς μάγον καὶ νεκρομάντιν, ἀκατακρίτως συμβουλευόμενον τοὺς διαβόλους, καὶ εἴτι ἕτερον τότε ἐγένισκεν ἡ Ρώμη ὡς συντελοῦν εἰς τοὺς σκοποὺς αὐτῆς, ὡς πᾶς τις ἀναγινώσκων τὴν ἱστορίαν τοῦ Φωτίου ὑπὸ Ἰαγέρου (*Histoire de Photius par Jager 1846*) πληροφορεῖται, ὅς τις *auctarium* εἰς τὰ τοῦ Ραδέρου προσέθετο πολλὰ ὀνόματα εἰς τὸ ὀνομαστικὸν τοῦ Φωτίου. Καὶ πάλιν διαλάλει τὸν μὲν Ἰγνάτιον τυραννιζόμενον καὶ ἐν βρασμοῖς βαλλόμενον ἀνυπόιστοις, καὶ τί μὴ πάσχοντα κακῶν, τὸν δὲ Φώτιον, ὅτι, ἐπειδὴ τὰ ὑπὸ Φαλάρεως καὶ Νέρωνος καὶ Καλλιγούλα ἐπισηθέντα βρασιχθῆρια ἐπαμβλυνθέντα ἐξηντλήθησαν, αὐτὸς ἐρευρετικῶς ὦν νοῦς, νέα τινὰ ἐπενοεῖ, καὶ μηδενὸς τῶν δημίων ὄντες, τοσοῦτο σκληροκαρδίῳ, αὐτὸς ἰδίαις χερσὶν ἐξετέλει ἐπὶ τὸ γερκῆρον καὶ σβάσμιον σῶμα τοῦ Ἰγνατίου. Καὶ σὺν πᾶσι τούτοις ἀντεῖχεν ὁ μακάριος ἐνδυναμούμενος ἀπὸ τῶν ἐκ τοῦ Οὐατικανοῦ ἀρθένως ἐπερχομένων αὐτῷ εὐλογιῶν. Ταῦτα οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα διαθρυλλούμενα ὑπὸ τῶν ὑπουργῶν τῆς παπικῆς μερίδος ἀνά τε Εὐρώπην καὶ Ἀσίαν καὶ Ἀφρικήν, ὅσον εὐκόλως καὶ ἰσχυρῶς ἐνήργησαν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ἀμαθοῦς καὶ δεισιδαίμονος λαοῦ ἐπὶ τῇ τοῦ Ἰγνατίου ἐγκαταστάσει, τοσοῦτο μετὰ ταῦτα ἔθεντο τὸν Πάπαν Ἀδριανὸν εἰς ἀμηχανίαν κατὰ τοῦ Ἰγνατίου, ὃν ἔκρινε μὲν ἄξιον χειρόνων παθημάτων ἢ τὸν Φώτιον, σκεπτόμενος δ' ὅμως ὅτι τοιαύτη τις πικρὸνδία ἀναισχυντοτάτη ἂν εἴη, καὶ ἤμελλε προδοῦναι ἅπαντα τὰ κατὰ τὸν ἱερὸν Φώτιον πράχθέντα, σκευωρίαν εἶναι παπικὴν ὑπὲρ τῆς Βουλγαρίας· ἄλλως τε μηδὲ ἀπολέσας πάντη πάντως τὰς ἱεράς αὐτοῦ ἐλπίδας, ὡς λέγει καὶ ὁ Ἀββᾶ Ἰαγῆρος *Il est à présumer qu'il aurait cédé à la dernière monition, si la mort etc.* « καὶ τις ἂν εὐχάσειεν εἰς τέλος αὐτὸν βεβουλεῦσθαι ὑπενδύουσαι τῇ ἐσχάτῃ διαταγῇ [τοῦ Πάπα] εἰ μὴ θάνατος κτλ. » εὐχαριστήθη ἵνα μόνον ἀκοινωνήτον καὶ ἡμι-

σχισματικὸν ἔχη αὐτόν. Καὶ ἔστιν οὗτος ὁ πρῶτος ἅγιος σχισματικὸς καὶ ἀκοινωνήτος, ὃν ἡ Ρωμάνη Εκκλησία ἐξοβασάκεν ἀένοντι γε θυμῷ ἐπεκύρωσεν ἅγιον, καὶ ἔδωκε κατ' ἐπιείκειαν καὶ συγκατάθεσιν τὸ ἐλεῦθερον *indultum* καὶ εἰς τοὺς σχισματικοὺς ἡμᾶς, ἵνα, ὅς τις ἂν ἐξ ἡμῶν εὐκρεσθήσῃ τῷ Θεῷ δι' ἀρετῆς, ἔχη τὴν ἀδίκην τοῦ ἀγιάζεν.

§. 26. Ἐπανήλθε τέλος πάντων ὁ Φώτιος, ὁ μόνος φωστῆρ ἐκείνων τῶν βαρβάρων καὶ σκοτεινῶν αἰώνων, ὃν αἱ ἀπ' Ἀνατολῶν καὶ Δυσμῶν πυκναὶ διαβολαὶ, σκοφαντίαι, πανουργίαι, καταδρομαί, παραποιήσεις, καὶ εἴτι ἕτερον ἔδυνάτο μὲν ὁ τότε εὐθὺς τῆς Ρώμης, ἀναγινώσκονται δὲ τὸν σήμερον ἐν τῇ βιβλίῳ τοῦ Ἀββᾶ Ἰαγέρου. Ὅντα ἀπάνθισμα τῶν τοῦ Νικητᾶ τοῦ Περλαγόνος καὶ τοῦ Στυλιανοῦ Νεοκιστρίας, ὀργάνων παπικῶν, καὶ ἐκ τῶν Οὐατικανῶν χριστιανῶν, ὡς πυκνὸν καὶ μελάντατον νέφος, κατακαλύπτει μὲν τὸν μέγαν ἐρίζοντα τῆς τοῦ Φωτίου φήμης καὶ λαμπρότατος, ἐστινοῦ δὲ διὰ μικρῶν χαμαῖων πηγχυροῦν, ἵνα ἐπιφύσκη ἐν τῇ σκοτίᾳ ἀπαύγασμά τι, καὶ ἐπιδείκνυται εἰς τοὺς συναυτοῦ πόσον χαμπερῆ τὰ σκότη ἐκεῖνα, καὶ πᾶς ἀδόλιος ἀπτόνται τοῦ ὕψους ἐκείνου Φωστῆρος. Τὸ δὲ χαριέσκον τοῦ παπιστοῦ τούτου ἱστοριογράφου Ἀββᾶ, τοῦ ζῶντος κατὰ τὸν 10' αἰῶνα, καὶ ἀνήκοντος εἰς τὸ σφώτερον ἔθνος, καὶ ἀναγερομένου ἐν τῇ ἐμμουσοπότῃ τῶν πόλεων, μάλις ἂν νεμεσήσας ἀναγινώσκων (σελ. 254 κτλ.) τὴν κρίσιν αὐτοῦ ἐπὶ μιᾷ θαυμασίῳ ἐπιστάτῃ τοῦ Φωτίου προσκλειομένου πρὸς τὸν Βασιλέα ἐν τῇ ἐξορίᾳ αὐτοῦ, ὅτι στεροῦσιν αὐτὸν τῆς ἀναγνώσεως καὶ τῆς γραφῆς ἀρελώντες καὶ βιβλία, καὶ μέλαν, καὶ χάρτην. Ἐκεῖ γνωρίζεις τὴν τε ὕψινοιαν τοῦ Φωτίου καὶ τὴν χαμικίλην καὶ μηδαμινὴν καὶ τῶν πάλαι καὶ τῶν νῦν ἐχθρῶν αὐτοῦ· ὁ γὰρ Ἀδριανὸς φοβούμενος τὸν κάλαμον τοῦ Φωτίου κατέρρωσεν, ἵνα ἀσφιρεθῇ ἀπ' αὐτοῦ πᾶν βιβλίον ἀναγνώσεως, ἐπικαὶ αὐτὰ τὰ εὐαγγέλια· ὅθεν διαφαίνεται ὁ, τε φιλόμουσος χαρακτήρ τοῦ Φωτίου καὶ τὸ μουσεγῆδες τοῦ Ἀδριανοῦ· τίς γὰρ ἂν ἄλλος ἐρεῖρε τοιαύτην παιδείαν καὶ βίβλαρον; ἢ πρὸς τινὰ ἄλλον ἐπέβαλεν αὐτὴν καταλληλότερον; ἀναγνωστον τὴν ρηθέντα Ἀββᾶ Ἰαγῆρον καὶ εὐρήσεις ἐν αὐτῷ τὰς μὲν

κατὰ Φωτίου βλασφημίας ἐκτάδην πεπραγματευμένας, καὶ παπικῶ καλῶν κεχρωματισμένας χρώμασι ζοφεροῖς· ὡς δ' ἡ ἀναγκαῖα σειρά τῶν πραγμάτων βιάζει τὸν Ἀββᾶ Ἰάγηρον, ἵνα ἀναφέρει παρ. χάριν, τὴν μετριοφροσύνην τοῦ Φωτίου, εὐθὺς καλύπτει αὐτὴν διὰ τοῦ ἐνόματος τῆς ὑποκρίσεως, τὴν φρόνησιν διὰ τοῦ τῆς παρουσίας, τὴν ὑπακοήν διὰ τοῦ τῆς ἀμνηστίας, τὴν σταθερότητα καὶ ἀντίκρουσιν διὰ τοῦ τῆς ἀπειθείας, τὴν θελκτικὴν ἀφέλειαν διὰ τῆς ἐπιτηδειότητος (adresse)· ἐν λόγῳ πᾶσαν ἀρετὴν αὐτοῦ ἐξοχον διὰ τῆς ἀντικειμένης κακίας βεβηλοῦ· μόνην τὴν παιδείαν αὐτοῦ ἐγκατέλιπον ἄθικτον· διότι τῶν μὲν λοιπῶν ἀρετῶν τὸ ἄνθος, ὡς ἔχει τὰνθρώπινα, καὶ διαβολῆς ὄψον γίνονται τοῖς φθονεροῖς καὶ παρέρχονται ἐν τῇ προσκαιρῷ ταύτῃ ζωῇ, ὅσα δὲ γραφῇ παρέδωκε, διατελοῦσιν ἀκατάλυτα καὶ ἀειπαλῆ, καὶ ὑπέρτερα τοῦ παπικοῦ φθόνου καὶ ἀπάσης τῆς ἐκ τοῦ Ἀββᾶ Ἰαγέρου κακοβουλίας τε καὶ καταδρομῆς. Ἀλλ' ἡμεῖς οἱ δι' αὐτοῦ τὴν προγονικὴν ἡμῶν εὐσέβειαν διασώσαντες, καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς μιᾶς ἁγίας Καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἄχραντον καὶ ἀμόλυτον τηρήσαντες ἀπὸ πάσης παπικῆς ἐπιβροίας, εἰπόντες τὸν Ἀββᾶ Ἰαγῆρον χαίρειν καὶ τὰ κεχαρισμένα τοῖς παπισταῖς, βλασφημεῖν, μάλιστα τῶν ἄλλων ἀρετῶν αὐτοῦ θαυμάζομεν καὶ αἰνοῦμεν τὴν θεοσέβειαν αὐτοῦ, τὴν τοῦ βίου σεμνότητα καὶ ἀγιότητα, τὸ ἐν τοῖς δεινοῖς ὑπομονητικόν, τὸ ἀμνησίκακον, τὸ μηδένα τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ μηδέποτε ἐθέλησαι ὀνομαστί δυσφημῆσαι, καὶ τὸ ἅωτον πάντων, τὸ προελεσθαι παθεῖν μᾶλλον καὶ συναθλῆσαι μετὰ τῆς Εὐαγγελικῆς ἀληθείας, καὶ τῆς τῶν θεῶν καὶ Οἰκουμενικῶν Ὑ. Συνόδων ὁμολογίας, ἢ πατριαρχεῖν ἐν εἰρήνῃ καὶ φίλος λέγεσθαι τοῦ Πάπα ἁγίου Νικολάου καὶ Ἀδριανοῦ, προδεδωκότα τὴν πατρικὴν ὀρθοδοξίαν, καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας.

§. 27. Κατεστάθη οὖν ὁ Φώτιος εἰς τὸν θρόνον αὐτοῦ δημαίτητός τε καὶ δημόκλητος. Τότε νοήσας ἐκ τῶν γεγονότων, ὅτι ἢ τῆς Ῥώμης Ἐκκλησία ἐξέστη ἀληθῶς τε καὶ πραγματικῶς τῆς ἀρχαίας ὀρθοδοξίας καὶ τῆς ἀποστολικῆς καὶ συνοδικῆς πατριαρχίας, καὶ ἐγένετο θήραμα τῆς νέας αἵρέσεως καὶ τῆς κοσμικῆς φιλοδοξίας καὶ

φιλάργου ἀπάτης, καὶ ἐκρυπτεν ἑαυτὴν, ὡς ἡ ἀρχομένη ἤδη ἐταιρίζεσθαι, συνέλαβε τὴν ὑψηλὴν καὶ ἀξίαν τῆς περινοίας αὐτοῦ ἰδέαν, ἵνα στήσῃ τροπαῖον αἰώνιον τῆς προγονικῆς ὀρθοδοξίας κατὰ τῆς ἀνάτου πλέον κακοδοξίας τῶν δυτικῶν, ὅπως αἱ ἐπερχόμεναι γενεαὶ καὶ μετὰ πολλὰς καὶ ποικίλους ἠθικούς τε καὶ πολιτικούς κατακλισμούς καὶ σκοτοδινίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ὅταν ὀψέποτε τὸ ὀρθὸν κριτήριον ἰσχύσῃ, ἀναδιφῶσαι τὰ ἐπιπεσόντα στρώματα τοῦ φθόνου τῆς ἀντιζηλείας, τῆς κακίας, τῆς ὑπερηφάνειας, τῆς βαρβαρίας καὶ τυραννικῆς οἰήσεως, καὶ τῆς πεισμόνου αἵρέσεως, μετακλεύσωσι τὴν ἀλήθειαν. Τί δ' ἦν τοῦτο τὸ ἀκατάλυτον τροπαῖον; ἢ Ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος. Ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία ἀπέδειξε τὸν ὁμολογητὴν ποιμένα αὐτῆς. Ὁ Βασιλεὺς, μετὰ μελὸς ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις, καὶ οἱ τέσσαρες Πατριαρχικοὶ Θρόνοι οὐ μόνον προτραπή, ἀλλὰ καὶ βία, ὡς ἐπὶ Συνόδου καὶ ἐνώπιον τῶν τοποτηρητῶν τοῦ Πάπα Ἰωάννου τοῦ Η'. ἐκνήρυξθη, ἐγκατέστησαν πάλιν τὸν Φώτιον. Ἀλλ' ὁ Φώτιος οὐκ ἦν τῶν εἰς μικρὰ εὐαρεστομένων καὶ τῶν εἰς ὀλίγα ἐπαναπαυομένων. Ἐβούλετο ἵνα ἅμα αὐτῷ συναυψῶσθαι καὶ συνδοξάζῃ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα καὶ τὴν συγκαταδιαχθῆσθαι καὶ συναθλῆσασαν πίστιν καὶ ὁμολογίαν τῶν πατέρων ἡμῶν. Καὶ ὅτι μὲν ἅγιος τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου καὶ νόμιμος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἦν, ἀπέδειξεν ἑαυτὸν ἐν τῇ πρὸς Νικολάον ἀπολογητικῇ ἐπιστολῇ, ἐν τῇ εἰς χριστιανικὸν καὶ ὀρθόδοξον πολίτευμα ὁδηγία ὀλοκλήρων ἔθνων, ὡς ἐκήρυξεν ἡ Σύνοδος, ἐν τῇ καταλύσει ὀλοκλήρων αἵρέσεων κτλ· ὅτι δὲ καὶ διακκῆς καὶ ἀτάρβητος πρύμαχος τῆς ὀρθοδοξίας, καὶ γενναϊότερος τοῦ Πάπα Λέοντος τοῦ Γ'. τοῦ ζήλω πίστεως ἐπὶ προφυλακῇ τῆς ὀρθοδοξίας εἰς αἰώνιον μνήμην τοὺς ἀργυροῦς θυρεοὺς ἀναρτήσαντος κατὰ τῆς ἀρχομένης αἵρέσεως, ἀνεγράψῃ ἐν τῇ Ἐγκυκλίῳ αὐτοῦ τῇ πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Ἀνατολῆς. Ὅτι μὲν τοι καὶ ἄριστος εἰς διαχείρησιν δυσκόλων καὶ περιεχινωμένων πραγμάτων καὶ ὑποθέσεων, θεόμισον καὶ ἀγαλὸν μοι τὸν ἄνδρα εἰς τὴν συγκρότησιν ταύτης τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου· ἐν ἣ διέβητο, μὴ πληγῇ τοῦ πελέκειος τῆς Εὐαγγελικῆς διδασκαλίας καταγομένου τῇ στιβαρᾷ χειρὶ αὐ-

τοῦ, ἐκκόψαι μὲν διαμπαξ̄ τὰς πολυπλόκους σειρὰς τῶν κακουργιῶν, τῶν συκοφαντιῶν, δολιοτήτων τε καὶ σοφιστικῶν τοῦ ἀποστολικοῦ ὕδνου παιδησάσας τὴν ἐλευθέραν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν, « τιμῆς ἀγορασθεῖσαν, » καὶ κατορθῶσαι ταῦθ' ἅπαντα ἐνώπιον Οἰκουμενικῆς συνέλευσεως συναίνουσης καὶ συμπραττούσης καὶ αὐτῆς τῆς Ῥώμης, ἀλλὰ τὸ ἐπιχείρημα ἦν ὅσον οὐκ ἂν εἶποις μέγχα καὶ δυσκατέρχαστον. Ἴδου οἱ λόγοι.

§. 28. Ἐξ ὅτου γὰρ ὁ Πάπας Ζαχαρίας καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Στέφανος ἐνέδυσαν τὸ αὐτοκρατορικὸν τῆς Λύσειως διαδῆμα τὴν Πεπίνιον οἶκον, καὶ εὔρον εἰς τοὺς τότε λεγομένους Φράγκους ὑποστήριγμα καὶ ὑπεράσπισιν, οὐ μόνον τοὺς αὐτοκράτορας τῆς Κωνσταντινουπόλεως περιφρονεῖν ἤρξαντο καὶ προπατῶς φέρεσθαι οἱ ἐκ διαδοχῆς Πάπαι διὰ τὴν ἀσθένειαν τῶν ἐξάρχων τῆς Ῥαθένης, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς δι' οἰκουμενικῶν συνόδων καὶ αὐτοκρατορικῶν θεσπισμάτων ὀρισθείσης δικαιοδοσίας τοῦ Πατριαρχικοῦ ὕδνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἄρπαγον ὄρεξιν καὶ χεῖρα ἐπακτείνειν, καὶ τὴν μὲν Σικελίαν, ὡς προέφημεν, ἐτάρασσον ἐκ γειτόνων οὖσαν, τὴν δὲ Θεσσαλονικίαν ἀπῆττον, τσαχζόμενοι, μάλιστα οἱ μεταγενέστεροι αὐτῶν, ὅτι διὰ τῆς Μακεδονίας εὐκόλως καὶ τὴν Βουλγαρίαν συνεφέλικον. Ἐπὶ τοῦτο δὲ μετεχειρίζοντο νῦν μὲν βίαν, νῦν δὲ ἀξιώσεις, νῦν δὲ δόλους καὶ διαβολὰς κατὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας ἐπὶ ἐτεροδιδασκαλίᾳ. Ἐλεγον γὰρ οἱ διάκονοι τῆς Ῥώμης εἰς τὰ βάρβαρα ἔτι τότε ἐκεῖνα ἔθνη, ὅτι τὸ, καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ μόνος ὁ γνήσιος διάδοχος τοῦ Πέτρου ἔλαβεν εἰς παρακαταθήκην, καὶ ἤδη ἠνέωξεν αὐτὴν κατὰ τῶν ἀμαθῶν τούτων σχισματικῶν γρικῶν. Διττὴ δὲ προσεγίγνετο ἢ ἐκ ταύτης τῆς νεοδιδασκαλίας ὠφέλεια εἰς τοὺς Πάπας, καίτοι μήπω ἀποδεχθέντες αὐτὴν ἐν τῇ τῆς Ῥώμης Ἐκκλησίᾳ, ἢ μὲν, ὅτι ἐθεράπευον τοὺς Φράγκους βασιλεῖς, περὶ πολλοῦ ποιουμένους καὶ θεραπεύοντας τὸ καινὴν ταῦτο βάρβαρον δόγμα, διὸ καὶ ἀπελάμβανον τῆς παρ' αὐτῶν εὐνοίας, ἢ δὲ, ὅτι ἀπατῶντες ἐλκυσον τοὺς Βουλγάρους καὶ τὰ ἀρκτῶα Σλαβικὰ ἔθνη, χωρίζοντας αὐτὰ οὕτως ἀπὸ τῆς κοινοῦς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας. Ἡ ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατ' ἀρχὰς διεμαρτυρήθη

κατὰ τῆς ἀρχομένης αἰρέσεως ἐτικαὶ πρὸς τὸν Πάπαν Μαρτίνον διὰ μέσου τοῦ ἱεροῦ Μαξίμου, ἀλλὰ καὶ τότε καὶ μετέπειτα ἐπὶ Ἀδριανοῦ τοῦ Α. ἢ διὰ τὸ μὴ πρεσβεῖεν ἀληθῶς τὴν σημερινὴν τῶν παπιστῶν δόξαν, ἢ διὰ τὸ μήπω ταλμᾶν πεπαρρησιασμένως ἀντιλέγειν τῇ Εὐαγγελικῇ διδασκαλίᾳ καὶ τῇ τῶν Ζ'. Οἰκουμενικῶν ἁγίων Συνόδων ὁμολογίᾳ, διὰ τε τὸ κῦρος καὶ τὰς ἀρὰς τασούτων θεοφόρων πατέρων, τὴν μὲν ἐκπόρευσιν εἰς τὴν μοναδικὴν αἰτίαν, τὸν Πατέρα δηλονότι, ἀναφέρειν ὁμολόγησαν, τὸ δὲ καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ λέγεσθαι δεῖσθαι ὑπότινων, ὅπως φανερώσωσι τὴν ἀποστολὴν καὶ οὐχὶ τὴν ὑπαρξίν τοῦ Πενταγῆου Πνεύματος· καὶ τῷ ὄντι αὕτη ἦν ἡ τότε παρὰ τοῖς δυτικοῖς πεπαρρησιασμένη ἐρμηνεία τε καὶ ἐκδοχὴ· διὸ καὶ ὁ σφύριτος τοῦ τότε καιροῦ ἐν Ῥώμῃ Ἀναστάσιος ὁ Βιβλιοθηκᾶριος ἐν τοῖς προλεγομένοις τῆς μεταφράσεως τῶν πρακτικῶν τῆς Ζ'. Συνόδου πρὸς Ἀδριανὸν τὸν Α. λέγει ὅτι οἱ λέγοντες τὸ καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ νοοῦσι τὴν ἀποστολὴν *missionem nimirum intelligentes* « τὴν ἀποστολὴν δηλονότι νοοῦντες » διὰ τῆς καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύσεως. Οὕτως οἱ ἀνατολικοὶ, εἰ καὶ ὁμορακίζουσαν καὶ σφυρὴν τὴν ἐρμηνείαν ἠσθάνοντο, ὅμως δ' ὄρωντες αὐτοὺς περὶ μὲν τὴν λέξιν διαμαρτάνοντας, ὡς λέγει καὶ ὁ ἀείδιμος Εὐγένιος, « συνευσεβούσοντας ὅμως τὴν ἀρχὴν ἡμῖν περὶ τὴν πίσιν τοῦ δόγματος » ἐρησύχαζον, συτρεπόμενοι κατὰ γωνίας καὶ τονθορῶζοντες κατὰ τῆς αἰρέσεως· τὸ γὰρ ὁμώνυμον, ἰώρων, οὐκ εἰς μακρὰν ἢ σοφιστικὰν βάρβαρον εἰς συνωνυμίαν ἠμελλεν ἀναγαγεῖν, ὡς καὶ ἐγένετο. Οἱ γὰρ Μοναχοὶ τῶν Φράγκων ἄνδρες ἀμαθεῖς ἤρξαντο καὶ ἐν Ἱερουσαλὴμ ψάλλειν τὸ Σύμβολον μετὰ τῆς προσθήκης. Ὄθεν ἐκδιωχθέντες τοῦ ναοῦ τῆς Βηθλεὲμ, ὡς αἰρετικοὶ, συνεκόκησαν ἔπεσον τὴν Λύσειν· καὶ δὴ ἐρεθίσαντες τὸν Κάρολον μετὰ τρεῖς ἑτέρας τοπικὰς συνόδους, τὴν ἐν Γεντιλίῳ, τὴν ἐν Φόρω Ἰουλίου καὶ τὴν ἐν Βάρη, συγκροτοῦσιν ἐπ' αὐτῷ καὶ τὴν ἐν Ἀκουισγράνῃ πάλιν μεταξὺ αὐτῶν· κάκει εὐ ἔχειν εἰπόντες τὴν προσθήκην ἐν τῷ Συμβόλῳ πρεσβεῖεν ἔπεισαν εἰς τὸν τότε Πάπαν Λέοντα τὸν Γ'. ἵνα ἐπικυρώσῃ τὴν προσθήκην. Ὁ Λεὼν εὐσεβὴς ἀλλ' ἀμαθὴς ἀνὴρ κατεπλήχθη μὲν ὑπότινων ψευδῶν καὶ βάρβάρων, ὡς ἔπρεπεν αὐτοῖς ἐρμηνειῶν, καὶ διεφθαρμένων ρητῶν,

τῶν θείων ἡμῶν πατέρων, ἅπερ ἡ σημερινὴ κριτικὴ τέχνη διεκδικήσῃ, τὸν δ' ἀλάσπαστον κανόνα τῆς Καθολικῆς ἐκκλησίας εἰδώς ἀκριβῶς, ὅτι τὸ κεκρηυγμένον ἐστὶ καὶ τὸ ἀληθές, τὸ μὲν ζήτημα, ὡς βαθὺ καὶ διαπευγὸν δῆθεν τὴν ἀνθρωπίνην κατάληψιν ἐκδιδάσκειν ἐπεχειρεῖ, ἵνα ἀποτρέψῃ αὐτοὺς τοῦ φοβεροῦ ταλμῆματος· τὸ δὲ θεῖον Σύμβολον ἀπαράτρωτον καὶ μηδενὶ μηδαμῶς θικτὸν εἶναι μὴθ' ἐκυτῷ μὴθ' ἑτέρῳ τινὶ παρήναι· ἀλλ' οἱ ἀποσταλέντες Φράγκοι, μάλιστα ὁ σπερχνός Πάτριχος Ἀββάς τῆς Κορθῆας, πίσινοι εἰς τὴν τοῦ Καρόλου ὑπεράσπισιν ἐνίσταντο νεκνικνόμενοι, καὶ σφριζουόμενοι, ὡς ἐστὶ βεβαιωθῆναι ἐκ τῆς μετὰ τοῦ Πάπα διαλέξεως αὐτῶν, ἣν ὁ Σμάρκαδος γραφῆ περέδωκε, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, καὶ τοι ἐπὶ πολλοὺς χρόνους λαθοῦσα, ἀλλὰ προκίψασα εἰς φῶς, τῶς ἀνεκαλύφθη· ὤθεν ὁ ἀξιωμακκρίστος ἐκεῖνος ἀνὴρ, ἐπειπὼν τὸ « Πολλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' Ἐχίνος ἐν μέγα » ἐπιτάξας, ἵνα κατασκευασθῶσι δύο μεγάλοι θυρεοὶ (ἀσπίδες) ἀργυροὶ, περίπου 90 λίτρας ἔλκοντες, καὶ ἑκάτερον ἐγράψεν Ἑλληνιστὶ τε καὶ Λατινιστὶ τὸ θεῖον καὶ ἀμώμητον Σύμβολον, καὶ ἐξήρτησεν αὐτοὺς ἐκατέρωθεν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ ἀγίου Ἀποστόλου Παύλου ἄνευ τῆς προσθήκης, καὶ ὑπέγραψεν ἐπὶ προφυλακῇ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως· διδάσκων οὕτως Ἀνατολὴν καὶ Δύσιν, ὅτι οὐκ ὀρθόδοξος ἡ προσθήκη ἡ, καὶ ἐκ τοῦ νιοῦ, καὶ δὴ καὶ *γυλιακτία*· καὶ ὅτι ἡ ὀρθόδοξος ὁμολογία ἦν τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπνευόμενον. Ἐγράψε δ' ἐπὶ δύο θυρεοῖς προσητικῶς, ὅτι ἔμελλον δύο εἶναι μάλιστα οἱ ἔξοχοι ὑπερασπισταὶ τῆς ὀρθοδοξίας ὁ τε ἱερός Φώτιος καὶ ὁ θεῖος Μάρκος, ὡς προσέφημεν, καὶ οὐχ ἀπλῶς, ἀλλ' αἰνιττόμενος εἰς τὸ ἀποστολικὸν « ἀναλαβόντες τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως » (Ἐφ. γ'. 16.), καὶ πάλιν ὁ θυρεὸς σημαίνει τὸν κατὰ τῆς δυσσεβείας πόλεμον ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς πίστεως.

§. 29. Περιττὸν ἡγοῦμαι προστιθέναι, ὅτι ἡ τοιαύτη τοῦ εὐσεβοῦς τούτου Πάπα κρίσις καὶ ἀπόφασις πῶσον ἐτάραξε τοὺς πατριαστὰς Φράγκους καὶ τοὺς ἐγκολπωθέντας τὴν αἵρεσιν· ὤθεν καὶ οὐκ εἰς πολὺ, μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, ἔρθη ἐκ μέσου τὸ ὀρθόδοξον τοῦτο τεκμήριον τῆς Καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς πίστεως. Ἀλλ'

ἐν τούτῳ ἅπασα ἡ Δύσις συνεκκίνητο, τῶν μὲν ὑπερακνυομένων τῆς ὀρθοδοξίας, τῶν δὲ τῆς νέας δυσσεβείας. Καὶ εἰπὼς ἐσώζοντο ἀνελλιπῆ τὰ πρακτικὰ τῶν τισσάρων συνόδων, ἀφεύκτως ἡμέλλομεν ἰδεῖν τοὺς σφριωτάτους ἐκείνων τῶν αἰώνων ἀνδρας ὑπερμαχομένους τῆς ὀρθοδοξίας, τοὺς δ' ἀμαθετέρους, τῆς δυσσεβείας. Ἀλλ' οἱ παπιστὰὶ δοκοῦσι προῖμότατα ἐκ προνοίας ἀφανίσαντες τὰ ὑπομνήματα καὶ πρακτικὰ αὐτῶν· εἰ καὶ οὕτως ἐπιστάμεθα ἐκ τινῶν σωθεισῶν ἐπιστολῶν, οὐ γὰρ ἦν δυνατὸν ἵνα πάντα ἀφανίσωσι τὰ ὑπομνήματα, ὅτι ὁ μέγας Ἀλκουίνος ἦν καὶ ὁ μέγιστος ὑπέρμαχος τῆς ὀρθοδοξίας, διδάσκων καὶ παραινῶν τοὺς ἐν Λουγδούνῳ ἀδελφοὺς μοναχοὺς Γάλλους, ἵνα φυλάττωνται τὴν *ισπανικὴν πλάτην*, καὶ τὸ *ἐρσπεῖρειν καιτὰ ἐν τῷ ἱερῷ Συμβόλῳ*. Ἔτι καὶ ὁ περιώνυμος Παυλίνος ὁ ἐν τῇ Συνόδῳ τῇ ἐν Φόρῳ Ἰουλίου ὁ οὕτως εὐσεβῶς λαλήσας κατὰ τῆς *ισπανικῆς πλάτης*· τότε γὰρ, φερομένης ἐτι αἰοικου καὶ ἀπόρου τῆς δόξης, τοῦτο ἦν αὐτῆς τὸ ὄνομα· διότι ἀληθῶς δοκεῖ ἐκ τῆς Ἰσπανίας πρῶτον ἀπὸ τῶν ἐκείθεν διαβάντων Βανδάλων, ὄντων μονοθεῶ ἀπάντων ἀρεικνῶν, τῶν τὴν υἱοπατορίαν προσβουόντων, ἡ καὶ πνευματομάχων μακεδονικῶν ἐπενόθη. Ταύτην δὲ τὴν ὑστέραν γνώμην καὶ ὁ προειρημένος Ἀββάς Ἰάγνηρος, ὡς δοκεῖ, ἀληθῆ ἀναγνωρίζει (Vie de Photius L. JX. pag. 343.) λέγων *Les Macédoniens ne diffieraient des Catholiques que parcequ' ils poussaient trop loin la conséquence de ce principe*. « Οἱ Μακεδονικοὶ . . . εἰς οὐδὲν διέφερον τῶν Κατολικῶν, εἰμὴ ὡς προάγοντες πολὺ τὸ συμπέρασμα ταύτης τῆς ἀρχῆς. » Ἀλλ' ἡμῖν οὐ μέλει περὶ τοῦ πρώτου εἰπόντος· δυσχερὲς γὰρ εἶρεν τοῦτο, ὡς πολλῶν καὶ ποικίλων λεγομένων, καὶ δὴ καὶ αὐτῶν τῶν πεπιστῶν πολλῶ μὲν τῷ ἀγῶνι ἐνασχοληθέντων, μηδὲν δὲ βέβαιον εἰρόντων, ἡ καὶ τυχὸν ἀποκρυφάντων διὰ τὸ ἀνάγεσθαι τὸ δόγμα εἰς τινὰ τῶν ἐπισημοτέρων ῥηθέντων αἰρετικῶν. Ἀρκεῖ ἡμῖν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἀλκουίνου, ἐγγιστα διαπρέψαντος τῆς ἀρχῆς τῆς αἵρέσεως, καὶ ὀνομάζοντος αὐτὴν *ισπανικὴν πλάτην*· ἦν καὶ ἡμεῖς διὰ τὸ μὴ εἰδέναι εἰς τίνα ἂν ἀποδοίημεν καὶ ἀναφύρομεν, εἰδότες δὲ Πάπαν τινά, τίς δ' ἦν οὗτος ἀγνοοῦμεν, ἐγκολπω-

σάμενον τε κλιείσχα γόντα ἐν τῇ τῆς Ρώμης ἐκκλησίᾳ, καὶ δὴ καὶ διὰ τὸ εὐφημότερον ἀπλῶς ὑπεκορίζοντες παπισμὸν προσκαγορεύομεν. Τὸν παπισμὸν οὖν τοῦτον ὁ Πάππας Νικόλαος περιπτυσσάμενος τοὺς τε Φράγκους ἀπαρτὰς ἐλεύσει πρὸς ἐαυτὴν ἐλπίζων, καὶ ἀντιπαρκαχθῆναι τῷ Φωτίῳ, ἢ μάλλον τῇ Εὐαγγελικῇ ἀληθείᾳ, ὑπέσχετο καὶ πάντας μὲν τοὺς Φράγκους Ἐπισκόπους, ἰδίᾳ δὲ τὸν Ἰεραρχὸν τότε δυνάμενον τάχα ἐν λόγῳ, δι' ἐγκυκλίῳν ἐν ἧ θίγει τὸ φιλότιμον τῶν δοτικῶν καὶ μαλίστα τῶν Φράγκων, ὡς αἰρέσεως διωκομένων πρὸς τῶν Γραικῶν. Ἀπασα οὖν ἡ Εὐρώπη ἀπλήσθη ὑπὲρ τῆς νέας διδασκαλίας, ἀλλὰ καὶ οὐδὲν γενναῖον ἢ ἀξίον λόγου προήνεγκα, διὸ καὶ ἐπὶ τοῦ συγκροτηθέντος ἐπὶ τῇ ἐξέσει τοῦ Φωτίου συνεδρίου πολλῶν καὶ ποικίλων, ὡς προσήμεν, γενομένων κατηγοριῶν κατ' αὐτοῦ, καὶ πολλῶν ψευδομαρτύρων ἐλθόντων, οὐδαίς ἐτόλμησε προαγαγεῖν εἰς μέσον ὡς ἀμάρτημα, τὴν ἦν προλαβὼν ἐποίησε δεινὴν μαστίρωσιν τῆς αἰρέσεως, διδασκαλιῶν, ἐκ τῶν ὑπὸ Νικολάου γαλέντων, καὶ μυστικῆς δόξης καὶ σικοφαντικῆς κατὰ τῶν ἐκεῖ ὀρθόδοξων ἱερέων, τοὺς μὲν γνησίους καὶ πρώτους διδασκάλους παντοίους τρόποις καὶ δεινοῖς αἰκισμοῖς ἐκδιώξαντων, καὶ τὸν βασιλεῖα τῶν Βουλγάρων ποικιλοτρόπως ἐρεθίζόντων κατὰ τῆς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως διδασκαλίας, καὶ τῶν ἐκεῖθεν ἐρχομένων νομίμως ἱερέων, οὐκ καὶ παῖσαι αὐτὸν, ἵνα ἀποστείλῃ πρεσβείαν εἰς αἰτήσεις ὀρθογῶν παρὰ τοῦ Πάππας, ἵνα οὕτω καθιερωθῇ ἡ κυριότης τοῦ Πάππας ἐπὶ τῆς Βουλγαρίας ὑπερ πρὸς καιρὸν καὶ οὐκ ἀμογητὶ κατώρθωσιν· ἀλλὰ τίως ἀνανήψας ὁ Βασιλεὺς καὶ γευσάμενος καὶ ἰδὼν τοὺς σκοποὺς τῆς Ρώμης, τῶν μὲν ἐξ αὐτῆς ἐλθόντας αἰσχροῶς ἀπεδιώξεν, ὑπετάχθη δὲ οἰκίᾳ βουλῆ καὶ προαίρεσι πάλιν τῷ νομίμῳ αὐτοῦ Πατριάρχῃ καὶ πνευματικῷ διδασκάλῳ καὶ καταχρηστῇ καὶ βαπτιστῇ. Ὁ γὰρ Ἀδριανὸς πονηρὸς ὢν καὶ προυλιέπων, ὅτι ὅσοι τῶν ανατολικῶν προσέεικοντο τῇ αὐτοῦ φατρίᾳ, ἐχθροὶ προσηματικῶς ὄντες τοῦ Φωτίου, εἰ ἐγένετο λόγος περὶ δόγματος, κλύοντο ἐνωθῆναι αὐτῷ. (α)

(α) Ὅτι δ' ἀλλοῦς ἢ αἰκιστῆς αὐτὸν, προέειπε, εἰ δὲν παρὰ τῆς ἀγίας Πίττας Λαυδολογίας ἐκείνης πρὸς τὸν Α. ἱερέα. Ὁ γ' ἱερατικὸς τῶν Ματροπόλεων Σιμόνας, πρὸς αὐτὸν ἐπιπέσει καὶ ὀρθομαρτυρῶν ἔχθρῳ τοῦ Φωτίου, ὡς καὶ οὐσιαστικῶν, ὡς συγκριφάται ἰδίᾳ περὶ τῆς ἐκ μὲν οὖν τοῦ Πατρὸς ἱερατικῆς τοῦ ἁγίου Βασιλείου

ἐπιλάχθη τοῦτο· ἀλλὰ καὶ ἐπιταγὰς ἔδωκεν, κρυφίως ὡς δοκεῖ, ἵνα μηδὲ ὄλω; ἀνεγνωσθῇ κατὰ τὸ ἔθνος τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων τὸ θεῖον Σύμβολον· τοῦτο γὰρ ἐν ἦν ἴσαν καὶ τὸ παραδοθῆναι τῷ Φωτίῳ χερσὶ τε καὶ ποσὶ τε δεδεμένον. Ὅθεν οὐτε ἐκφώνησις τοῦ θείου Συμβόλου ἐγένετο, καὶ ἡ συζήτησις τοῦ νέου δόγματος σιγῇ ἐκαλύφθη· καὶ μόνον τὰ κεχαρισμένα τῷ Ἀδριανῷ ἐχθιστῶ ὄντι τῷ Φωτίῳ διὰ μικρῶν ἐλαλήθησαν, καὶ διαβολαί, σικοφαντικαὶ καὶ ψεῦδη, καὶ ὅσα ἄλλα ὅπλα μετεχειρίζετο τότε ἡ Ρώμη, ἐδιδόθησαν εἰς δραστηριότητάτην ἐνέργειαν. Ἄξιον λόγου, ὅτι ἐκεῖνου τοῦ συνεδρίου ἀπελείφθησαν ὅ, τε Πλάτων τῶν Παπιστῶν καὶ ὁ Ἀβδῶν Ἰάγχερος· ἡλικον ἐνδοξον στάδιον εἰς αὐτοὺς καὶ τὴν καταλιμότητα αὐτῶν! ἀλλὰ παρηγορηθήτωσαν· οὐ γὰρ ἠτύχησαν αὐτοὶ προσπλάθειαι τῆς Ρώμης. Ὁ Φωτίος ἐξώσθη, ὁ Ἰγνατίος ἐγκρατεστάτη ἀρετῆς τὸν Πάππας μετὰ τῶν ἀπαιτήσεων αὐτοῦ εἰς τὰ κρῖα τοῦ λουτροῦ, κατὰ τὴν παροιμίαν, διὸ καὶ ἐτι μάλλον ἡ Ρώμη συνεδέθη μετὰ τῶν Φράγκων ἐπὶ Ἀδριανῷ τοῦ Β'. Καὶ ἀκολούθως τὴν νέαν δόξαν καὶ ἐκ τοῦ κρῖος, καὶ τοὶ μήπω εἰσαχθῆσαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτῆς, παρήκασα ἠπάχαστό τε καὶ διδάσκειν ἐπέτρεπε, καὶ εἰς τὴν Βουλγαρίαν ἐδημοσίωσεν. Ὅθεν οὐδεμίαν πλέον ἔμενον ἀμυθολία εἰς τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὸν Φωτίον· ὅτι ἡ νέα αἰρέσις εὐρεν ὑπεραπιστήν τὴν Ρώμην αὐτῆς, καὶ ἐκ τούτου προέδωκετο μεγάλας καὶ ἀνυπερβλήτους δυσχερείας τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἐπιχειρήσεως.

§. 30. Καὶ εἰς μὲν τὸ ἀρρῶν τὴν φύσιν τοῦ ζητήματος οὐδεμίαν ἦν αὐτῷ ἡ δυσκολία· διότι ἡ παπιστικὴ δόξα ἦν ὑπ' ἀναθήματι ἐπι ἀπὸ τῆς Τρίτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ ἡ δόγμα καὶ ἡ παραχάραξις τοῦ θείου Συμβόλου. Ἐγίνωσκεν ἀκριβῶς, ὅτι αἱ ὀρθόδοξοι πατέρες τῆς Ανατολικῆς Ἐκκλησίας οὐδέποτε προήγαγον τοιαύτην βλάβηρον βῆσιν, ἀντιστρατευομένην κατὰ τῆς ῥητικῆς ἐρμηνείας τοῦ Κυρίου περὶ τοῦ Παναγίου Πνεύματος ὑπάρχουσ· ἡ Ἁ. Σύνοδος ὁμολόγησεν ἐν τῇ τοῦ Φιλοσόφου συνδιαιλέσει « τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον » ἡ Β'. ἐρμηνεύουσα ἐκ τῆς Γραφῆς ἀπασαν συλλήβδην τὴν ὁγια θεολογίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, παραλαβοῦσα ἐκ τῆς Ἁ. ὑπετόπισσε κοινὸν καὶ κίονον μάθημα τῶν Χριστιανῶν

SISMANOGLIO

« τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, » μὴ συγχωρήσασα εἰς ἑαυτὴν ἵνα κἄν τὸ *ἐκ*, τῆς *Α'* τὸ ληφθῆν ἀπὸ τοῦ ἀποστόλου, ἀλλάξῃ εἰς τὸ Εὐαγγελικὸν παρὰ. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν καὶ *ἐκ* τοῦ Υἱοῦ λεγόντων τὸ πνεῦμα σαφῶς διαστράνωσεν εἰπούσα καὶ διαστείλασα τὴν μὲν ὑπαρξίν ἢ ἐκπόρευσιν εἰς μόνον τὸν Πατέρα, τὸ δὲ ἰσότημον καὶ συγγενὲς κοινὸν « τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν πατρὶ καὶ υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον » μηδεμίαν ἐλάσασα χάραν κακουργίας αἰρετικῆς, ὥστε τὴν προσθήκην οὐ μόνον τὸν ὀρθόδοξον νοῦν σίνασθαι καὶ λωβῶσθαι, ἀλλὰ καὶ τὴν σύνταξιν βάρβαρον ποιεῖν, ἀξίαν τῶν αἰώνων καὶ τῶν προσώπων, ἐν οἷς καὶ ὑφ' ὧν ἐπενοήθη. Ἡ Γ'. Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, καθ' ἣν δύο τινὰ μάλιστα συνεζητήθη, τὸ μὲν τῆς ἐναρξου οικονομίας κοινῇ ἐπὶ Συνόδου, τὸ δὲ περὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐκπορεύσεως ἢ ὑπαρξέως ἰδίᾳ μεταξὺ ἐνδόξων τινῶν πατέρων, ἐν μὲν τῷ πρώτῳ ἀναγκαῖον ἔκρινεν, ἵνα ἡ λέξις *Λόγος*, ἢ παραλειφθεῖσα μὲν ἐν τῷ Συμβόλῳ, ὡς ὑπονοουμένη ἐν τῷ « κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα, » διὰ δὲ τὴν αἴρεσιν ἀναγκασίως φητὴ λέγεσθαι κριθεῖσα, ἐν ἰδίῳ ὄρω καὶ μὴ ἐν τῷ Συμβόλῳ κηρύττεται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ δὴ καὶ τὸ *ἁειπάρθετος* ὄθεν ἔχουμεν τὸ ἀδόμενον ἐν τοῖς τυπικοῖς τῆς λειτουργίας « ὁ Μονογενὴς υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ κτλ. » ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ, τὸ μὲν *ἐκ Υἱοῦ ἢ δι' Υἱοῦ* τὴν ὑπαρξίν ἢ ἐκπόρευσιν ἔχειν τὸ πνεῦμα γενικῶς καὶ ἀορίστως πάντα πάντως ὡς βλάστημον ἀπέρριπται, περιττὸν δ' ἔδοξε τελεῖναι τὸ, ἴδιον τοῦ υἱοῦ, ὡς περιεχόμενον ἐν τῷ « συμπροσκυνούμενον, ἢ καὶ ἐν τῷ « ἐκ Πνεύματος ἁγίου » καὶ ἐν τῷ « τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα . . . καὶ » τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, » ἐν οἷς τὸ ἄσφωδες καὶ τὸ ἴδιον ἀριδῆλως ἐμπρέπει. Διὸ καὶ ἄδικτον τηρηθῆναι καὶ ἀτρέπτον τὸ θεῖον Σύμβολον, καὶ παντέλειος τῆς χριστιανικῆς θεολογίας ἐπιτομὴ κέκερται· καὶ πᾶσα μεταβολὴ καὶ ἀλλοίωσις αὐτοῦ μέχρι καὶ κεφαλῆς αὐτῆς ἀπείρηται, τῶν πατέρων ἐκείνων μὴθ' ἑαυτοῖς ἐπιτρεψάντων τὸ τοιοῦτον τόλμημα. Ἡ δὲ Δ'. ἢ Ε'. ἢ Σ'. καὶ ἢ Ζ'. ταῦτά ἐπεκρίωσαν, φρικταῖς κηραῖς καὶ ἐπιτιμίαις κατὰ τῶν τολμώντων προστίθεσθαι τι ἢ ἀφαιρεῖν, ὠχυρώσαντες τοῦτο τὸ θεῖον Οἰ-

κουμενικὸν μᾶθημα οἱ ἐν αὐταῖς ἐκ περάτων γῆς συναθροισθέντες μυριοὶ διδάσκαλοι· ἐν οἷς καὶ ἐν τοῖς πρώτοις διαπρέπουσιν ἢ Πάπαι αὐτοὶ ἢ τοποτηρηταὶ αὐτῶν τε καὶ τῶν δυτικῶν συνόδων. Ἐξ ὧν ὁρᾷ ἕκαστος, ὅτι ὁ ἱερὸς Φώτιος εἶχεν αὐτῷ στρατενομένην τὴν Γραφήν καὶ τὰς σεπτὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους, ἦτοι τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν. Ἐτι εἶχε τὰς αἰεὶ κατὰ τὸ ἔθος ἀποστελλομένας εἰς τοὺς Πατριάρχας τῆς Ἀνατολῆς ἐκθέσεις πίστεως τῶν Παπῶν ἐν τῇ προχειρίσει αὐτῶν, εἶχε δὲ καὶ τὴν ὀψιμωτάτην Ἀδριανοῦ τοῦ Ἀ. πρὸς τὸν ἐν Ἀγίοις Ταράσιον, εἰς ἣν καὶ ἀναφέρεται ἐν τῇ πρὸς τὸν Ἀκυλίας Πατριάρχην, ὡς ἀπαράτρωτον φέρουσαν μέχρις ἐκείνου τοῦ καιροῦ τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως. Ἐτι εἶχε τὴν πάνδημον ὁμολογίαν Λέοντος τοῦ Γ'. ἢ ἐπὶ δυοῖ θυρεοῖς, ὡς προέφημεν, κατὰ τῆς ἐν Ἀκονισγράνῃ συνοδικῆς τῶν φράγκων ἀποφάσεως ἐνεχάραξεν ἀνεῦ τῆς προσθήκης, κηρύσσων ἀριδῆλως παράνομον τὴν προσθήκην, καὶ ὑπογράφας « ἐπὶ προφυλακῇ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, » δηλοποιῶν τὴν ὀρθοδοξίαν περιέχεσθαι ἐν τῷ « τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον. » Ἐτι τὰ συγγράμματα τῶν Ἀνατολικῶν θεῶν πατέρων οὕτω ἦσαν κακοσχόλιως διεφθαρμένα· διότι οὕτω ἦν ὁ κακουργὸς ἀποστάτης Ἰωάννης Βέκκος, ὃς εἰσήγαγε τοῦτο κατὰ μίμησιν τῶν σχολαστικῶν τῆς Δύσεως· ἀλλὰ καὶ τοὺς Λατίνους ὀρθοδόξους πατέρας, ὡς δοκεῖ ἐκ τῶν λόγων τῶν Ἀκουιστρανικῶν Λεγάτων, οὕτω εἶχον διεφθαρμένους· τοῦτο γὰρ ἐγένετο ἐκ προκοπῆς τῆς αἰρέσεως· διότι οὗτοι οἱ Λεγάτοι ἢ οὐδαμῶς ἢ ἐν παρόδῳ ἀκνήνεχθησαν πρὸς αὐτοὺς ἐνώπιον τοῦ Πάπαι Λέοντος. Ἀλλ' ὑποθεθειμένων καὶ ἕκτοτε τῶν τινῶν διαφθορῶν, πάντως ὁ Φώτιος διὰ τὴν μὴ ἀκριβῆ καὶ φιλολογικὴν τῆς λατινίδος γνῶσιν οὐκ ἔδύνατο μὲν διακρίναι τὸ νόθον τοῦ γενεσίου, τοῦτο γὰρ ἀπέκειτο εἰς τὸν ἀείμνηστον μέγαν κριτικὸν τοῦ ΙΖ'. Αἰῶνος, Ζοιρνιακίῳ λέγω τὸν πάνυ, εἶχε δ' ὅμως τὴν πλειονοψηφίαν τῶν κατὰ πᾶσαν τὴν Οἰκουμένην διαλαμψάντων τε καὶ Ἑλληνιστὶ συγγραψάντων μεγάλων διδασκάλων· εἰς οὓς καὶ ἀληθῶς ἀναφέρεται, ὡς τὴν δικάζουσαν φέροντας, ἐν τῇ πρὸς τὸν Ἀκυλίας Πατριάρχην. Ἐτι εἶχεν ὑπὲρ τῆς ὀρθοδόξου δίκης καὶ ἑτέρας ἰσχυρὰν παροίθησαν

καί ποι γάρ οὕτως ἐβλήμας ἐν τῇ πρώτῃ αὐτοῦ Πατριαρχείᾳ μα-
στιξάντος καὶ ἐγκυβάντος τὴν αἵρεσιν διὰ τῶν ἐγκυκλίων αὐτοῦ,
οὐδαίς οὐ λέγω τῶν Ἀνατολικῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν δυτικῶν αὐτῶν, μὴ
ἐξαιραμένου καὶ τοῦ Πάπᾳ αὐτοῦ τοῦ προσκαλέσαντος ἅπαντας
τοὺς δυτικούς, ἵνα συσσωματωθῶσι, καὶ ποιήσωσι κοινὸν βού-
λευμα καὶ συμμαχίαν κατὰ Φωτίου, οὐδαίς ἐτόλμησε dicam im-
pigeret ἐλέγξει αὐτὸν ἐν τῇ κατ' αὐτοῦ παπικῇ συνόδῳ, τῇ παρὰ
τοῖς παπισταῖς φημιζομένῃ Ἡ. Οἰκουμενικῇ· καὶ γὰρ ἡ ἐπιστολὴ
τοῦ ἱεράρου καὶ ἡ Στρεχυολογία τοῦ Αἰνείου ἔτι οὐδὲν γενναῖον πε-
ραιοῦν, ἀλλ' ἅπαντα φειδῆ καὶ μηδύως ποιῶντα εἰς τὴν ὑπόθε-
σιν, ὁμοίως καὶ τὸ τοῦ Πατρᾶμου Ἀββᾶ τῆς Κορθῆσις contra
Graecos σύνταγμα παντάπασι μηδαμινὸν καὶ ἄθλιον, ὡς ὄρωνται
καὶ τὴν σήμερον, ὁ Πάπᾳ νοήσας, καὶ ὅτι ταῦτα ὁ Φώτιος ὡς ἱερὸν
ἀράχνης ἐν ἀκρεῖ ἡμελλε μηδενίσσειν, καὶ ἀκολουθῶς ἡ ὑπόληψις
αὐτοῦ ἐδύναντο ἀνυψωθῆναι, περὶ μὲν τοῦ νέου δόγματος οὐδὲ
γὰρ, περιωρίσθη δὲ μόνον εἰς τὸ μὴ κατὰ κανόνας δεῖν ἐξωσθῆναι
τὸν Ἰγνάτιον, ἀντικανονικῶς δ' ἐκ λαϊκοῦ προχειρισθῆναι τὸν Φώ-
τιον. Ταῦτα οὖν ἅπαντα ἐγνωρίζεν ὁ Φώτιος, ὡς μάλιστα συντεί-
νοντα αὐτῷ κατὰ τῶν παπιστῶν, καὶ ὅτι εἶχε συστρατευομένην αὐ-
τῷ τὴν ἀλήθειαν· ἐδειλία μόντοι μήπως ὑποπτευόμενοι οἱ δυτικοὶ
ἀπῆρνοντο ἵνα συνέλθωσιν, εἴπερ διορημίζετο Οἰκουμενικῇ Σύ-
νοδος ἐπ' αὐτῷ· ἢ καὶ εἴπως ἀντήρχοντο, ἢ διὰ τὸ ἐαλωκέναι ἤδη
αὐτοὺς ἅπαντας ὑπὸ τῆς αἵρεσιως, ἢ διὰ φόβον τῶν Φράγκων τὴν
περὶ τοῦ δόγματος συζήτησιν ἡμελλον ἀναβαλεῖν, ἀναρροόμενοι εἰς
τὴν γνώμην τῆς Δύσεως. Ὁ δὲ σκοπὸς τῷ μεγαλειπόδῳ Φωτίῳ
ἦν ἄ. ἵνα ἐνώπιον τῶν τοποτηρητῶν τῆς Ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας ἐπὶ
Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐλαγχθῶσιν αἱ ἀνήκουσαι κακουργίαι τῶν
προκατόχων τοῦ ἱερέως Νικολάου καὶ Ἀδριανοῦ. Οὕτω γὰρ βῆ-
τως ὁ Χαλκηδόνος Ζαχαρίας ἐν τῇ Α. συνελεύσει τῆς Συνόδου, καθά
καὶ ὁ Ἰάγερρος (σελ. L. VIII. 323) ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς Συνόδου·
β'. ἵνα οἱ τοποτηρηταὶ ὑπογράψωσι τὴν ἀκραιψύτητα τοῦ θείου
Συμβόλου καὶ τὴν καταδίκην τῆς προσθήκης, ἀποκόπτοντες συνο-
δικῶς καὶ μετὰ τοῦ Πατριάρχου τῆς Δύσεως τοὺς παραχράκτας

τῆς κοινῆς τῶν χριστιανῶν ὁμολογίας ἀπὸ τοῦ πληρώματος τῆς
Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Ὅθεν ὄρας εἰς ἠλίκον ἠράκλειον ἄθλιον
ἀνεβῆλλετο ὁ Μακάριος. Καὶ τῷ ὄντι μέγας μάγος ὁ Φώτιος! τὸ
γὰρ ἐπιχείρημα αὐτοῦ ἦν ἴσον καὶ τὸ ἐξελεῖσαι μὲν δι' ἐπιφθῶν
καὶ ὑγγῶν ἀπὸ τῆς χειρὸς αὐτοῦ τὸν ὄφιν Κρόταλον, ἀναγκᾶσαι
δὲ δεῖξαι ἑαυτὸν ἔπιερ πάντως οὐ τῆς τυχοῦσης ἦν μαγικῆς τέχνης.
Πῶς οὖν ὀργανίζει τοῦτο; ἔξιον ἱστορίας!

§. 31. Ὁ Φώτιος δημαίτητος καὶ παρακλυπημένος, καὶ δὴ καὶ
βεβιασμένος ὑπὸ τε τοῦ Βασιλέως καὶ τῶν τριῶν πατριαρχικῶν θρό-
νων τῆς ἀνατολῆς καὶ ὑπὸ 383 ἐπισκόπων ἀνέλαθε τὰς πατριαρ-
χικὰς ἡνίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἀββᾶ Ἰάγερ-
ρος (σελ. 325) L' Empereur a envoyé à Rome par deux fois;
les trois Patriarches d' Orient ont envoyé aussi, pour en-
gager le Pape . . . à prendre tous les moyens pour affer-
mir la paix de votre Église. « Ὁ Αὐτοκράτωρ ἐπέστειλε δις εἰς
Ρώμην. Οἱ τρεῖς πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς ἐπέστειλαν ὁμοίως
προτρέποντες τὸν Πάπην . . . ἵνα μετὰχειρισθῆ πᾶν μέσον εἰς
στερέωσιν τῆς εἰρήνης ἐν τῇ ὑμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ. » Λοιπὸν μόνος ὁ
Πάπᾳ ἦν ὁ ταρασσών τὴν ἐκκλησίαν. « Πρόχειρος ἡ ἀπολογία; ὅτι
ἡ τῶν Ρωμαίων ἐκκλησία οὕτω βούλεται· ὁμοίον τι ποιῶντες, ὡς
ἂν εἰ καὶ ἱερόσευός τις ὦν, ἢ καὶ γενεὸς ἐγκαλούμενος ἐπὶ τούτοις
ἔλεγεν, ὅτι ἐπιτροπῇ τῶν Ρωμαίων πράττω τὸ κακόν· καὶ ἡ τέως
αὕτη τε πρὸς ἑαυτὴν εἰρηνεύουσα, καὶ τοῖς ἄλλοις, εἴπερ δύνατο,
τοῦ αὐτοῦ τούτου αἰτία γενομένη (τῆς) νῦν ταραχῆς καὶ τῆς ἐχθρας
καὶ τῶν σκανδάλων, καὶ ἀπλῶς πάντων τῶν κακῶν, ὅσα τὴν ἡμε-
τέραν κατέληπεν Ἐκκλησίαν, αἰτία, εἰ καὶ μὴ τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλὰ
τοῖς ἐκείνων λόγοις καὶ καλεῖται καὶ ἠνομαζέσται. » (Act. Conc.
T. VI. σελ. 224.) Ἀληθῶς λοιπὸν, ὡς εἶπε (§. 34) καὶ ὁ Ἰλίας ὁ
τοποτηρητὴς τοῦ Πατριάρχου Ἰερουσαλήμ, ὁ Φώτιος διὰ παντός
ἐγνωρίζετο Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως νόμιμος, ὁ δὲ Ἰγνάτιος
ἐξωσθεὶς τοῦ θρόνου συνοδικῶς καὶ δὴ προλαβὼν ἢ ἐκὼν ἢ ἄκων, ὡς
κηρύττουσιν οἱ παπισταὶ (Ἰαγ. σελ. 77), δοὺς τὴν παραίτησιν,
« Ἐκεῖνος δὲ, ἵνα μὴ ἀτίμως καταβιβάσθῃ ἐκὼν ὑποχωρῆσαι ἠθού-

λετο, » (Act. Cone. T. V. σελ. 1133.) ἀλλὰ προτρεπόμενος ὑπὸ τῶν πατριαρχῶν αὐτοῦ καὶ τῶν Παπῶν, καὶ ἱμενόμενος οἷα γέρον φιλότιμος πάλιν τῆς πατριαρχίας, συνετάραξε πᾶσαν τὴν Ἐκκλησίαν οὐχ ὡς αἷτιος, αἷτιοι γὰρ ἦσαν οἱ Πάπαι διὰ τοὺς πολλὰ γνωστούς τῆς φιλαρχίας αὐτῶν σκοπούς, δι' οὓς ἐτάρασσαν καὶ ἄπασαν τὴν Δύσιν, ἀλλ' ὡς ὄργανον τῆς τῶν Παπῶν βραδουργίας, διὸ καὶ ἔτι μᾶλλον ἀξιοκατάκριτος· ἔχουσι γὰρ καὶ οἱ Ἅγιοι τὰς κηλίδας αὐτῶν, ὡς καὶ ὁ λαμπρὸς ἥλιος, ὅταν ἀτενῶς παρατηρηθῇ. Ἔτι νόμιμος Πατριάρχης δικαίως ἐνομιζέτο ὁ Φώτιος, διότι καὶ ἡ ἐξωσις αὐτοῦ ἐγένετο παρρησίαντος ἐλέγχου ἐπ' ἐκκλησίας τὸν Βασιλέα Βασίλειον ὡς ἀνάξιον τῆς θείας μεταλήψεως καὶ πατροκτόνον. Ὅπερ καὶ μόνον ἐξελέγχει παπικὴν συκοφαντίαν εἶναι, ὅσα ὁ Ἄββα Ἰάγηρος σχεδὸν ἀνὰ πᾶσαν σελίδα ψευδολογεῖ ἀναισχύντως εἰς τὸν παπικὸν αὐτοῦ Βίον τοῦ Φωτίου, ὅτι δὴθεν ὁ Φώτιος ἦν κόλαξ αὐλικός. Ἡ δὲ ἀναισχυντία τούτου τοῦ παπιστοῦ Ἄββα προχωρεῖ, ὥστε καὶ εἰς αὐτὰς τὰς τοῦ Ζιωναρχῆ καὶ Θεοφάνους ἱστορικὰς ἀληθείας ἐναντιωθῆναι (σελ. 170), ὡς ἐθέλει, δι' ἀλογωτάτων εἰκασίων, ὅπως δυσωπήσῃ τὸ κατὰ Φωτίου παπικὸν αὐτοῦ πάθος, ὡς ἐθέλειν πρὸς τῆ μικρονομία μὴ σκέψασθαι τὸν Βασίλειον μηδ' εἰς τὴν ἐξ ἔθους κῆν ἐπὶ τῆς στέψεως μετάληψιν τῶν ἀχράντων μυστηρίων! καὶ ταῦτα ἐν ᾧ περιγράφει ὁ εὐλαβὴς Ἄββας Ἰάγηρος (σελ. 170.) τὴν εἰς τὸν θεῖον ναὸν πομπήν, καὶ τὴν τοῦ Φωτίου ἐξωσιν τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ· ἀλλὰ καὶ πάμπολυ γελοῖος καὶ κομικὸς γίνεται ὁ σεμνὸς οὗτος Ἄββας περιγράφων τὸν μὲν κοινὸν θησαυρὸν κενόν, τὰς δὲ μεγαλοδωρίας γενομένας ἐκ τοῦ ἰδίου κιβωτίου τοῦ Βασιλείου *de sa propre cassette*· καὶ οὐδὲ νοεῖ ὁ καλὸς Ἄββας, ὅτι διηγούμενος τὰς ἀριτείας καὶ τὴν πλουσιότητα τοῦ Ἡρώου αὐτοῦ, φερεῖ τὴν κλοπὴν αὐτοῦ· αὐτὸς γὰρ καὶ ἐπὶ Μιχαὴλ διεῖπε τὸ Βασίλειον. Ἀλλὰ τί ἐλλογον τοῦ Ἄββα ἵνα ἦ καὶ τοῦτο; Καὶ ἐν ἔτι μετὰ δώδεκα αἰῶνας, οὕτως ἀκαρτέτους ἐκδικήσιως ἐλέγχωσιν ἐκυτοῦς οἱ παπισταί, καὶ τὰυτὰ ἄνδρες συνετοί, καὶ παρ' ὧν ἡ ἀλήθεια ἀπικδέχεται ὑπεράσπισιν, τί θαυμαστὸν πλέον, εἴ πως ὁ Πάπας Ἀδριανὸς, αὐτὸς ἐν προσώπῳ, ἐν ταῖς τότε πράγμασι, καὶ εἰς ὃν ἐνδιέφερε πολύ, ἠνώθη

μετὰ τοῦ φονέως, καὶ πατροκτόνου ἐλεγχθέντας ὑπὸ τοῦ Φωτίου, συγχωρήτας αὐτῷ τὸ ἀμάρτημα τῆ ἀποστολικῆ αὐτοῦ ἐξουσία, ἐπεμψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν μετὰ καὶ ἄλλων δύο τὸν τῷ ὄντι ἄξιον συγκοινωνὸν τοιοῦτου Βασιλέως, τὸν Διάκονον Καρδινάλην Μαρῖνον τὸν καὶ μετὰ Ἰωάννην πεπεύσαντα· καὶ κρίνας δι' αὐτοῦ ἐξωσε τὸν Φώτιον τοῦ θρόνου ἀδίκως; Ποία δέ τις ἦν τότε ἐκείνη ἡ συνέλευσις καὶ τὸ κριτήριον καὶ οἱ κριταί, ἡ Ἡ Οἰκουμενικὴ σύνοδος οὐκ ἐφοβήθη ἵνα κηρύξῃ ἐνώπιον αὐτοῦ τοῦ ἐνόχου Βασιλέως κατὰ τῶν τοποτηρητῶν τοῦ Πάπα, οὐδὲ ἠσχύνθησαν ἤδη μετανοήσαντες, ἵνα ἀκούσωσι τὸν ἐλεγχτὸν αὐτῶν οἱ συνεδρίασαντες τότε ἐν τῷ κατὰ Φωτίου πανηγύρῳ συνεδρίῳ (παρῆσαν γὰρ οὐκ ὀλίγοι οἱ τότε βικισθέντες, ἐξαιρουμένων τινῶν ἀσπόνδων καὶ ἐχθίστων τῷ Φωτίῳ) ἀπὸ στόματος τοῦ Ἡλία, τοποτηρητοῦ τῶν Ἱεροσολύμων, τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν. Ἐν γὰρ τῇ τρίτῃ συνελεύσει εἰπόντων τῶν τοποτηρητῶν ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Πάπα, ὅτι ὁ Πάπας ἀναίρει καὶ ἀποβάλλει πᾶν ὅ,τι ἐπράχθη ἐπὶ τῆς κατὰ Φωτίου Συνόδου, ἄπασα ἡ Σύνοδος ἐδόθησεν « ἡμεῖς ἤδη καὶ ἀνηρέσαμεν καὶ ἀπερρίψαμεν καὶ ἀνάθεμα εἶπομεν πραγματικῶς, τῇ λεγομένῃ ταύτῃ συνόδῳ· καὶ οὐ λέγομεν ἀνάθεμα καὶ εἰς τοὺς μὴ ἀποβάλλοντας αὐτήν. » Τότε καὶ Ἡλίας ὁ Μαρτυροπόλεως, καὶ Ἡλίας ὁ τοποτηρητὴς Ἱεροσολύμων προσέθεντο « Καὶ πῶς ἄν τις εἴποι σύνοδον τὸ συνέδριον ἐκεῖνο τὸ σχίσαν τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἐν ᾧ οἱ Σαρακινοὶ ἐκάθησαν κριταί (νοεῖ δὲ τοὺς τοποτηρητὰς) καὶ ὑπερ ἐτόλμησε πράξει τὰναντία ἀπασῶν τῶν Συνόδων καταδικάζον μὲν τοὺς ἀθῶους ἄνευ ἐρείνης, καταστρέφον δ' ἅπαντας ἐκκλησιαστικούς τε καὶ πολιτικούς νόμους; διὰ τοῦτο οὖν οἱ τῆς Ἀσίας θρόνοι παραυτίκα ἀπέστεισαν τὰς πράξεις αὐτοῦ. » (Ἰάγηρ. αὐτοῦ. σελ. 331.) « Θέλομεν (λόγοι τοῦ Πάπα *Commen. c. I. πραξ. Γ'.*) ἐνώπιον τῆς ἐνδημούσης Συνόδου ἀνακηρυχθῆναι, ἵνα ἡ Σύνοδος ἡ γενομένη κατὰ τοῦ παρρησίαντος Πατριάρχου Φωτίου ἐν ταῖς κειραῖς τοῦ Ἀδριανοῦ τοῦ ἀγιωτάτου Πάπα ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπὸ τοῦ παρόντος ἡ ἐξωστρακισμένη καὶ ἄκυρος καὶ ἀδέξια καὶ μὴ συναριθμηταὶ αὐτῇ μετ'

ἑτέρας ἀγίας Συνόδου.—Ἡ ἀγία Σύνοδος ἀπεκρίθη· Ἡμεῖς δὲ ἔργων ἀπεκηρύξαμεν καὶ ἐπεδαλόμεθα καὶ ἀναθεματίσαμεν τὴν παρ' ἡμῶν λεγομένην Σύνοδον, ἐνωθέντες Φωτίῳ τῷ ἀγιωτάτῳ ἡμῶν Πατριάρχῃ· καὶ τοὺς μὴ ἐπιβαλλομένους τὰ κατ' αὐτοῦ γραφέντα ἢ λαληθέντα ἐν αὐτῇ τῇ ρηθείᾳ παρ' ἡμῶν Συνόδῳ, τῷ ἀναθέματι παραπέμπομεν.— Ἡλίας Μητροπολίτης Μαρτυροπόλεως, καὶ Ἡλίας Ἱεροσολύμων τοποτηρητὴς εἶπον. Καὶ πῶς ἂν Σύνοδος ρηθεῖ ἢ μυρίων σχισμάτων (τὴν) Ἐκκλησίαν πληρώσασα; τίς ἄνομάσει σὺνοδον τῶν Σαρακινῶν ἀποκρισιαρίους (α) κριτὰς καὶ νομοθέτας καθίσασαν; ποίαις Συνόδοις ἀριθμηθεῖν ἢ πάντων τῶν ἀγίων Συνόδων ἐναντία τομήσασα; ἢ τοὺς ἀνευθύνους καὶ χωρὶς οἰκισθῆναι ἐξετάσεως καταδικάσασα; ἢ πάντας θεσμοὺς ἐκκλησιαστικοὺς καὶ πολιτικοὺς συγγέμισα τε καὶ καταστρέψασα; διὰ ταῦτα γὰρ οἱ τῆς Ἀνατολῆς ἀγιώτατοι Ὁρόνοι ἀποκηρύκτου; καὶ τὰς πράξεις καὶ ἀποβλήτου; ἐποιήσαντο, καὶ τῷ ἀναθέματι παραπέμπαντο. » Ἀλλὰ ταύτην τῆς συμπάσης τῆς ὀρθοδόξου Συνόδου καὶ τῶν Πέντε πατριαρχικῶν Ὁρόνων λύπην καὶ μετάνοιαν ἐπὶ τοῖς ἀδίκως κατὰ τοῦ ἐν μακαρίοις Φωτίου πεπραγμένοις αὐτως ἢ θεῖα αὐτῇ καὶ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, ἢ προξενήσασα οὐ τὸ σχίσμα, ὡς τὸ κατὰ τοῦ Φωτίου σαρακινὸν Συνέδριον, ἀλλὰ τὴν ἑνωσιν τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀπεκήρυξε καὶ εἰς ἀνάθεμα ἐπεμψε τὴν τοῦ Ἀδριανοῦ Σύνοδον, καὶ τοὺς μέχρι τῆς σήμερον δεχομένους αὐτὴν ἐν ἧ ὁ Πάπας ἤλπιζε πληρωμὴν τῆς τοῦ πατροκτόνου ἀρίσειας τὴν κατάσχασιν τῆς Βουλγαρίας. Καὶ ἔτι μᾶλλον κατὰ πρόσωπον τῶν τοῦ Πάπα τοποτηρητῶν ὁ Ἡρακλείας Ἰωάννης ἐν τῇ δευτέρᾳ συνελεύσει ἀπέδωκεν εἰς τοὺς Πάπας Νικόλαον καὶ Ἀδριανόν, ὅσα κατὰ προῆλθον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅσοι διωγμοὶ, ὅσοι τραγαί.

§. 32. Ἡ οὖν Καθολικὴ Ἐκκλησία ἐπὶ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἐνώπιον αὐτῶν τῶν τοποτηρητῶν τῆς Ῥώμης διὰ τὰς πρὸς τὸ α-

[α] Ἡ ἱστορία παραδίδοται (Ματ. Ἐκ. Ἰγ. Αἰ. Θ. Κεφ. 15.) ἐπὶ ἀκρῶς τοῖς κρίσεσι τοῦ Ἀμπρέ τῆς Σερίας συμπαραίλαθον παρίδρου; καὶ συνδικαστὰς οἱ τοῦ Ἀδριανοῦ τοποτηρηταί!

ξίωμα αὐτῆς γενομένης ὑβρεῖς, βιαιοπραγίας καὶ τυραννίας τῶν δύο προκατόχων τοῦ Ἰωάννου οὕτω σεμνῶς, οὕτως εὐγενῶς ἐξεδικήθη. Ἀλλ' ὁ Φώτιος μικρὸν ἠγείτο τοῦτο, ὡς πρὸς τὸ σχέδιον αὐτοῦ· ἠθελε γὰρ ἵνα ἢ παρρησίᾳ γνωρισθῶσιν ὡς αἰρετικοί, ἢ παρρησίᾳ ὁμολογήσωσιν οἱ δοτικοὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν τῶν προγόνων αὐτῶν, βλασφημοῦντες τὴν νέαν αἵρεσιν καὶ τὴν προσθήκην. Ἔως τότε γὰρ οἱ δύο ρηθέντες Πάπαι πρὸς μὲν τοὺς Φράγκους ἔλεγον, ὅτι κἂν μὴ λέγωσιν ἐν τῷ Συμβόλῳ, πρεσβεύουσιν ἡμῶς μετ' αὐτῶν τὸ, καὶ ἐκ τοῦ Ῥιῶν· καὶ δὴ περιέθαλπον τὸ ἀποφώλιον τοῦτο δῶγμα καὶ λογογραφεῖν παρήγγελλον ὑπὲρ αὐτοῦ· πρὸς δὲ τοὺς Πατριάρχας τῆς Ἀνατολῆς ἀπελογοῦντο, ὅτι αὐτοὶ οὐδὲν μετέβαλον τοῦ θεῖου Συμβόλου· καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ καὶ βαπτίζονται καὶ χειροτονοῦνται ἱερεῖς, καὶ ἱεουργοῦσιν· καὶ ὅτι, ὃ ἔλεγόν τινες παρ' αὐτοῖς « ἐκ πατρὸς καὶ Ῥιῶν, » οὐ τὴν ἄχρονον ἐκπόρευσιν ἐνόουν καὶ τὴν ὑπαρξιν αὐτοῦ, ἀλλὰ μόνον τὴν ἀποστολὴν καὶ τὸ εἶναι ἰδιον τοῦ Ῥιῶν διὰ τὸν τῆς οὐσίας λόγον. Ἐπὶ τοῦτο οὖν ἠθέλεν ἵνα καταθέσῃ αὐτοὺς συνοδικῶς· ὑπὲρ καὶ κατώρθωσεν ἐν τῇ ἐσχάτῃ συνελεύσει οὕτω μεγαλοπρεπῶς, οὕτω θεῖως, ὥστε τοῦτο καὶ μόνον δίδωσι μέγα καὶ ἀνυπέροχτον ἀξίωμα εἰς αὐτὴν τὴν θεῖαν ἀμύγυριν. Ὁ Πάπας Ἰωάννης ὁ Η. ῤητῶς διὰ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ (ὅθεν καὶ ὁ Φώτιος λέγει ἐν τῇ πρὸς τὸν Ἀκυλίας Πατριάρχῃ « ὡς αὐτοῦ συμπαραόντος καὶ συνθεολογοῦντος, ») τρεῖς τοποτηρηταί τῆς πρεσβυτέρης Ῥώμης, ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ὁ μέγας Φώτιος, ὁ πάσης θείας τε καὶ ἀνθρωπίνης γνώσεως ἑμπλεως, οἱ τοποτηρηταί τοῦ Πάπα Ἀλεξανδρείας, καὶ τῶν Πατριαρχῶν Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, τριακόσιοι ὀγδοήκοντα τρεῖς ἐπίσκοποι ἅπαντες ἐν ἱερῶς ἀμύρις; ἐξεφώνησαν τὸ θεῖον Σύμβολον τῶν Ζ'. Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἐν ᾧ καὶ ἐδαπτίσθησαν ἅπαντες καὶ τῆς ἱεροσύνης ἠξιώθησαν. Μετὰ ταῦτα, ὡς καὶ αἱ πρὸ αὐτῶν Σύνοδοι, πλήρεις καὶ παντέλειον ὁμολογήσαντες τὸ Οἰκουμενικὸν τοῦτο μᾶθημα τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ μηδ' αὐξῆσιν μηδὲ μείωσιν μηδ' ἀλλοίωσιν μέχρι κεραίας δεχόμενον βεβαιώσαντες, τὰς φρικτὰς ἐκείνας ἀρὰς κατὰ τῶν παραβιάζόντων τὸ θεῖον τοῦτο μᾶθημα,

καὶ προστιθεμένων τῶ, καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐξεφώνησαν . . . « τοὺς πρώτον θαρρήσκοντας τῇ ἐκυτῶν ἀπονοίᾳ τοῦτο ποιῆσαι παραβάτας τῶν θείων λογίων κρίνομεν, καὶ μεταποιητάς τῆς θεολογίας τοῦ Δεσπότης Χριστοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν λοιπῶν πατέρων, οἱ συναθροθέντες συνοδικῶς παρέδωκαν τὸ ἅγιον Σύμβολον » . . . καὶ πρότερον « οἱ ἀγιώτατοι πρέσβεις καὶ τοποτηρηταὶ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἐδόξαν, πρέπον ἐστὶ μὴ ἕτερον ὄρον καινουργηθῆναι, ἀλλ' αὐτὸν τὸν ἀρχαῖον καὶ ἀνά πᾶσαν τὴν Οἰκουμένην κρατούμενόν τε καὶ δοξαζόμενον ἀναγνωσθῆναί τε καὶ βεβαιωθῆναι » . . . καὶ ἐν τέλει « Οὕτω φρονούμεν ἐν ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ τῆς πίστεως ἐβαπτίσθημεν κτλ. » Οὕτως ἐτελείωσεν ἐκείνη ἡ παμμακάριστος συνέλευσις, ἣν ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία ἐκ περάτων γῆς συγκροτήσασα, διεκδίκησε μὲν τὸ ἀξίωμα αὐτῆς εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα κατὰ τῶν μοχθηρῶν ὀδυστῶν ἐνώπιον πάσης τῆς Οἰκουμένης, ἐνέκασε δὲ πικρῶς τὸ μέτωπον τῆς Ἰσπανικῆς πλάνης ἢ τοῦ παπισμοῦ τῷ αἰώνιῳ ἀναθέματι. Ἰῶσαν οὖν οἱ παπισταὶ τὴν σήμερον παραλογιζόμενοι καὶ ψευδόμενοι, ἴσα καὶ ὅπως ἂν ἐθέλωσι, προσπαθοῦντες καὶ ἀγωνιζόμενοι, ἵνα ἀποσβέσωσιν ἐκ βίβλου ζώντων καὶ ὄντων τὴν Ἡ ἱερὰν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον· ὡς ὁ ἐγκαυθεὶς τὸ μέτωπον παραχαράκτας· κἄν γὰρ καὶ τὸ γράμμα Χ ἀποσβέση διὰ καυστικῶν μέσων, τὸ ἀπλοῦν σημεῖον, ἡ θέσις αὐτοῦ, ἡ κεκρυγμένη ἱστορία τοῦ γεγονότος οὐκ ἀπκλείρεται, ἀλλ' εἰς ἅπαντας συμβαλεῖν παρέχει τὸ ἀθέμιτον ἔργον. Οὕτως ὁ ἐστιγμένος τῷ Οἰκουμενικῷ ἀναθέματι Λεὼ δ' Ἰάγηνος, ἅπανταχοῦ παραχαράκτας τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας, ἐνταῦθα μάλιστα χρήζων τῆς βοηθείας τοῦ ψεύδους, τοὺς μὲν τοποτηρητάς ποιεῖ μέχρι τῆς Ε' συνελεύσεως συνεδριάσαντας, εἰς δὲ τὴν Γ'. ἐν ἣ κατεδικάσθη καὶ ἀναθέματι συνοδικῶς ὑπεβλήθη ἡ προσθήκη καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, ἀπόντας· ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν, ὡς ὀφόμεθα (§. 42), αὐτὸς οὕτως προδίδωσιν ἐκυτὸν ψευδόμενον· καὶ δὴ καὶ ὁ Φώτιος κατέχων ἤδη τὰς ὑπογραφὰς τῶν τοποτηρητῶν ἔγραψε πρὸς τὸν Ἀκυλίας Πατριάρχην « καὶ ρωνῆ καὶ γλώσση καὶ ἰδιοχείρῳ γραφῆ ὑποσημήναντο. » Ἀλλὰ καὶ ὁ Βρυέννιος αὐτόπτης μάρτυς γενόμενος, μαρτυρεῖ ὅτι μέχρις αὐτοῦ

ἐσώζοντο τὰ πρακτικὰ ταύτης τῆς συνόδου, ὑπογεγραμμένα τῇ ἰδίᾳ χειρὶ τῶν τοποτηρητῶν (Λόγ. Η. Τριάδ.) (α)· πρὸς τούτοις καὶ ὁ ἐχθρὸς τῆς ὀρθοδοξίας Ἰωάννης Βέκκος ἐν τῇ συλλογῇ τῶν πρακτικῶν ταύτης τῆς Συνόδου ὡς ὑπογεγραμμένα ταῦτα ὑπὸ τῶν τοποτηρητῶν ἀναφέρει· καὶ ὁ ἀποστάτης Ἀλλάτιος ὁμολογεῖ, ὅτι αἱ ἐκκλησίαι μετὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ Φωτίου εἰρήνευσαν, καὶ δὴ καὶ προσέθησαν, ὅτι ὁ Φώτιος ἐτελεύτησε, κατὰ τὴν γνώμην τινῶν, ἐν κοινωνίᾳ μετὰ τῆς Ῥωμᾶνας ἐκκλησίας. Ἀλλ' ἡμεῖς ὀφόμεθα (§. 33) ὅτι καὶ ὁ Πάπας αὐτὸς Ἰωάννης ὁ Η' μέχρι τέλους ζωῆς αὐτοῦ κατεδίωκε τὴν αἵρεσιν καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ.

§. 33. Ὅπως δὲ νοήσης ἡλίχην ταπεινώσιν ἔφερεν αὕτη ἡ Σύνοδος εἰς τε τὴν παπικὴν ἀγερωχίαν, καὶ ὄφρυν, ὡς φησὶν ὁ Μέγας Βασίλειος, καὶ ἡλίχην πληγὴν θανάσιμον εἰς τὴν αἵρεσιν, ἀναλόγισαί μοι τὸν ἀγῶνα, τὴν ἀμηχανίαν, τὰς πρὸς ἀλλήλους ἀντιφάσεις τῶν τῆς παπικῆς μερίδος ὑπερασπιστῶν. Οἱ μὲν γὰρ πάντα πάντως ψευδῆ λέγουσι καὶ πεπλασμένην ὑπὸ Φωτίου τὴν Σύνοδον· οὕτως ὀνειρεύεται ὡς ἐπιθυμεῖ ὁ Καρδινάλιος Βαρώνιος· οἱ δὲ μὴ εἰς τοσοῦτον ἀναίσχυντίας ἐληλακότας ἀληθεύειν μὲν ὁμολογοῦσιν, ἀλλ' οἱ μὲν τὴν πρὸς Φώτιον ἐπιστολὴν τοῦ Ἰωάννου Πάπᾳ πεπλασμένην μεθ' ὄρκου μικροῦ δεῖν διαβεβαιῶνται· διὰ τί; διότι, λέγουσιν, ἐν αὐτῇ ὁ Ἰωάννης τὸ, καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ δόγμα ὑπόδικον κρίνει τῇ ἀρᾷ, καὶ μετὰ τοῦ Ἰούδα τάσσει τοὺς παραχαράκτας τοῦ θείου Συμβόλου, διάσχυριζόμενοι ψευδῶς, ὡς δεῖξομεν (§. 35.), ὅτι ὁ Ἰωάννης ἐπίσευέ τε καὶ ἐδίδασκε τὸ, καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ. Οἱ δὲ καὶ τὴν Σύνοδον γεγονέναι καὶ τὴν γραφὴν γεγράφηαι, ἀλλ' ἐν πολλοῖς δόλω μεταποιήθηαι πρὸς τοῦ Φωτίου, ἐν οἷς καὶ ἡ καταδίκη τοῦ δόγματος. Ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ ἐπιστολαὶ ἀνεγνώσθησαν ἐνώπιον τῶν τοποτηρητῶν, οἵτινες ἦτοί αὐτοὶ ἐγνώριζον τὴν Ἑλληνίδα, ὡς καὶ ὄφελον εἰδέναι αὐτήν, ἢ μὴ γινώσκοντες ὄφελον ἔχειν ἰδίους διερμηνεῖς, διὸ οὔτε ἦν δυνατόν παραποιηθῆναι τὴν ἐπιστολὴν, εἰ μήπως ἐν γνώσει τῶν τοποτηρητῶν· ἄλλοι λέγουσιν, ὅτι δωροδοκηθέντες οὗτοι παρεπραγματεύ-

(α) « Ἐν δὲ καὶ εἰς μαρτύριον ἐστὶ ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ μένουσιν αἱ ὑπογραφαί » (Ῥωμαϊστῆ).

θησαν τὰ παπικά ἐντάλματα· ὑπερ ἅμα μαθὼν ὁ Πάπης Ἰωάννης αὐτούς τε ἐπαίδευσεν καὶ τὸν Φώτιον κατηράσθη ἐπ' ἁμβύωνος κτλ. κτλ. Καὶ τούτου τοῦ εἴδους τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ καὶ ὁ Ἀββᾶ Ἰάγηρος. Ἄλλοι πάλιν φιλαληθέστεροι, ἀναγκασζόμενοι ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν, βεβαιούσιν, ὅτι ἅπανθ' ὅσα ἐγένοντο ἢ τε ἐντιμοί, καὶ ἐνδοξοὶ δεξιῶσις τοῦ Φωτίου, καὶ ἡ ἀκύρωσις τῆς τὸν Φώτιον καθελούσης Συνόδου, καὶ ἡ καταδίκη τῆς νέας αἰρέσεως, καὶ ἡ κατάγνωσις τῆς προσθήκης, ἐγένοντο τῇ πλήρει συγκαταθέσει καὶ γνώμῃ τοῦ Ἰωάννου, ὡς μαρτυροῦσι τὰ πράγματα· ἀλλὰ κἀνταῦθα διχάζεται ἡ γνώμη, τῶν μὲν λεγόντων ὅτι ὁ Ἰωάννης ἐπὶ σκοπῷ τοῦ κερδαίνειν τὴν Βουλγαρίαν (τὴν γὰρ Σικελίαν κατασχεθεῖσαν ἤδη ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν, ὡς ἔφημεν, καὶ πλησίον οὖσαν τῇ Ἰταλίᾳ μηδενὸς κωλύοντος ὑπέταξεν ἀρραπάσας εἰς τὴν αὐτοῦ δικαιοδοσίαν, καθὸ κληρονομίαν, ὡς ἔλεγεν ὁ Πάπης, τοῦ ἀγίου Πέτρου ἢ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας) συγκατένευσεν εὐκόλως εἰς ἅπαντα· τῶν δὲ ἐν τῇ τοιαύτῃ πράξει τοῦ Ἰωάννου εὐρισκόντων μὲν τὸ ἔπακρον τῆς ἀυσεβείας· τὸ διὰ κοσμικᾶς δηλονότι κατακτήσεις προδοῦναι μὲν τὴν οἰκείαν πίστιν, καὶ τὴν τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τιμὴν, συμφρονῆσαι δὲ τοῖς σχισματικοῖς, διαβεβαιούντων δὲ, ὅτι ἅπαντα τῇ οἰκείᾳ αὐτοῦ πληροφορίᾳ ἔπραξεν ἀνάνδρως τε ὧν καὶ μαλθακῶς τὴν γνώμην, καὶ φοβηθεὶς τοὺς Γραικοὺς τοὺς τότε μηδὲν φοβερὸν ἔχοντας, ἠττήθη ὑπὸ τοῦ Φωτίου· ὅθεν καὶ ἀντὶ Ἰωάννου Ἰωάννα μετωνομάσθη· ἐξ οὗ περ καὶ ὁ τῆς παπίσης Ἰωάννας λόγος διεσημείσθη παρὰ τοῖς παπισταῖς. Καὶ τῆς τοιαύτης φήμης ταῦτο λόγον αὐτάρκη οἶεται ὁ Βαρόνιος, οὕτως ὁ πρὸ μικροῦ ὀμνύμενος, ὅτι ἡ ἱστορία τῆς Συνόδου ἐπλάσθη ὑπὸ Φωτίου, νῦν, ὅπως ἀποπλύνη τὴν φυσικὴν θηλείαν ὕβριν, εἰς μεταφορικὴν καταφεύγει, μὴ σκεπτόμενος, ὅτι αὕτη ἡ ἔττα τοῦ Ἰωάννου πάντως προὑποτίθησι τὴν Σύνοδον, ἐν ἣ ἠττήθη ὑπὸ Φωτίου· καὶ ἀκολούθως ἀκρίτως διαμαρτύρεται, ὅτι, ἢ τε Σύνοδος καὶ τὰ πρακτικὰ ἐπλαστογραφήθησαν ὑπὸ Φωτίου· ταῦτα γὰρ ἔχονθ' ἅπαντα τὰ προσόντα τὰ μαρτυροῦντα τὴν ἔτταν τοῦ Ἰωάννου, κατὰ γε τὴν γνώμην τῶν παπιστῶν, συναῶδουσι θαυμασίως τῇ φήμῃ καὶ τῇ ἱστορίᾳ. Καὶ μοι δοκεῖ, εἴγε μὴ ἀληθεῖς ἢ ὑπὸ πολ-

λῶν ἱστορικῶν μαρτυρουμένη Ἰωάννα πάπισσα, ὅτι ὁ μετὰ Ἰωάννην παπεύσας Μαρίνος, ἐχθρὸς ὧν τῷ Φωτίῳ καὶ παράφορος ἄνθρωπος, ἐφ' ᾧ καὶ ἐπὶ Ἀδριανοῦ ἐπέμψθη τοποτηρητῆς ἐν τῇ κατὰ Φωτίου συνόδῳ — καὶ πάντως αὐτὸς ἦν ὁ προσειπὼν τὸν μέγαν Φώτιον, ὃν βίᾳ παρέστησεν ἐν τῇ ἐ. Συνελεύσει, οὕτω Καρδινάλιως, ὡς ἀναφέρει καὶ ὁ Ἀββᾶ Ἰάγηρος (βιβλ. σ'. σελ. 203.), δι' ὅπου, εἴπως εἴχε μικρὰν βανίδα κρίσεως ὁ Ἀββᾶς οὗτος, ὄφειλεν ἐντραπήναι διὰ τὸν τρόπον τῶν τοποτηρητῶν αὐτοῦ, κἄν ὡς πρὸς τὸ ἀξίωμα ὃ ἔφερον τότε τῶν κριτῶν — ὁ Μαρίνος, λέγω, ἤδη παπεύσας προσέτριψε τὴν ὕβριν ταύτην τῷ ἐν μακαρίοις Ἰωάννῃ τῷ Η. εἴγε ἀληθεῖς ὁ πανταχοῦ ψευδόμενος ἀποστάτης Ἀλλάτιος, ὅτι δι' αὐτὸ ἐπωνομάσθη Ἰωάννα ἀντὶ Ἰωάννου. Ἀλλ' ἐγὼ αὐτήκοος ἐγενόμην καὶ ἐτέρας γνώμης τῶν παπιστῶν, τῶν μηδέτερον ἐθελόντων μήτε τὴν πάπισσαν, μήτε τὴν Σύνοδον ἀληθεῖς, μήτε τὸν Φώτιον ἱκανόν, εὐνοῦχος γὰρ ἦν, εἰς τὴν ἐκ μεταφορᾶς ὀνομασίαν τοῦ Ἰωάννου· ἀλλὰ λεγόντων ἄλλην αὐτάρκη αἰτίαν τῆς εἰς θηλυκὴν κατάληξιν μεταβολῆς· καὶ ὅτι δῆθεν ἤρμωσεν ὁ εὐνοῦχος Φώτιος εἰς τὴν αὐτὴν τῆς Ἰωάννας. Οὕτω πάντες οἱ ἐχθροὶ τῆς ἀληθείας « αἰσχυνθεῖσαν καὶ παραχθείσαν σφάδρα διὰ τάχους. » Ἴδου εἰς ἡλίαις ἀδιεξιτήτους λαβυρινθώδεις ἀτραποὺς περιπλανῶνται οἱ σοφοὶ τῶν παπιστῶν, βουλόμενοι ἀποφυγεῖν καὶ ἐκκλίνειν τὴν ὑπάντησιν τῆς σοβαρᾶς ἀληθείας ἐν τῇ λεωφόρῳ. Τὸ μὲν γὰρ ψεῦδος ἀδύνατον ἵνα προστατευθῆ ἔτι καὶ ὑπὸ σοφῶν ἀνδρῶν ἀνευ σειρᾶς καὶ συνδρομῆς πολλῶν ψευδολογιῶν μᾶλλον ἢ ἤπτον εὐπροσώπων κατὰ γε τὸ μέτρον τῆς τε ἱκανότητος τῶν ψευδομένων καὶ τῆς εὐθείας καὶ ἀμαθείας τῶν ἀκούοντων. Ἀλλ' ἡ φύσις τῆς ἀληθείας στερεὰ καὶ λαμπρὰ πέφυκε, μηδαμῶς γρη῏ζουσα ἀνθρωπίνης φικώσεως· ἢ ἂν ἐθέλης, πῦρ ἐστὶ καταναλίσκον, πρὸς ὃ φρύγανα καὶ κάλαμος λογίζονται ἅπαντα τὰ πλαστὰ, ἀπερῶσιν ἂν ἐπισωρεύωνται πολλὰ, τόσον ἐν καιρῷ διδοῦσιν ὕλην καύσιμον, ὅπως ἀναλάμψῃ περιφανέστερον τὸ καταχωσθὲν ζώπυρον αὐτῆς.

§. 34. Ἴδου ἡ ἀλήθεια εἰς δόξαν τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ εἰς αἰωνίαν μνήμην τοῦ ἐν μακαρίοις ἀοιδίμου Πάπᾳ Ἰωάννου τοῦ

Ὁγδοῦ γέγραπται γάρ « εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος. » Σύμπασα ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία μετὰ τὴν ἐξώσιν τοῦ Φωτίου πενθεμονοῦσα διὰ τὴν πρὸς αὐτὴν ὑβρίν ὑπὸ τῶν δύο ὑπερηφάνων καὶ τολμηρῶν Παπῶν Νικολάου τοῦ Α' καὶ Ἀδριανοῦ τοῦ Β'. οἵτινες ἐν τῇ μέθῃ τῆς αὐτῶν κοσμικῆς ἰσχύος τηλικούτον ἠττημόνησαν καὶ κατεβακχεύσαντο τοῦ σεπτοῦ αὐτῆς ἀξιώματος! συνέλαβε τὴν ὑψηλὴν καὶ ἔνθεον ἰδέαν, ἵνα ἐκδικήσῃ τὴν ἑαυτῆς ἀξιοπρέπειαν, ὡς εἶπομεν. Ἄπαντες κληρικοί τε καὶ λαϊκοί, οἱ συγκαταθέμενοι εἰς τὴν ἐξώσιν τοῦ Φωτίου, βαρυθυμοῦντες ἠθάνοντο ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν τὴν μετάνοιαν, ὁ ἐγκληματίας Βασιλεὺς καὶ αὐτὸς μετὰ μελός, οἱ Πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς, σύμπαντες οἱ ἐπίσκοποι, ἅπαν τὸ κράτος τῶν Ρωμαίων, ἐξαιρουμένων τριῶν ἢ τεσσάρων καθαρμάτων οἶον, τοῦ Μητροφάνους Σμύρνης καὶ τοῦ Στυλιανοῦ Νεοκαισαρείας (α) καὶ Νικητᾶ τοῦ φερωνήμου Παφλαγόνος, οἵτινες πιστοὶ ὑπουργοὶ τῶν ῥαδιουργιῶν τοῦ Οὐατικανοῦ, ποῖόν τινα βαθμὸν καὶ λόγον ἔχουσιν ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ σειρά, πρόδηλον εἰς τοὺς εἰδότας τὸ πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἅπαντες οὗτοι, λέγω, πλὴν τῶν Παπῶν τῆς Ρωμᾶνας Ἐκκλησίας· οὐ γὰρ συνεθίζουσιν οὗτοι μετανοεῖν, ὡς ὄντες ἀναμάρτητοι, καιρὸν ἐζήτουν πρόσφορον, ἵνα ἀθωώσωσι καὶ ἀποπλύνωσι τὰς συνειδήσεις αὐτῶν, μιανθείσας ἀπὸ τῶν βασιλικῶν καὶ παπικῶν ῥαδιουργιῶν. Ὁ δὲ καιρὸς οὗτος ἐπέστη θανόντος τοῦ Ἰγνατίου· καὶ εὐθὺς ὁ πρὸ ἐνὸς περιήπου ἐνιαυτοῦ καταχθεις εἰς Κωνσταντινούπολιν Φώτιος, καὶ πῶς; οὐχ ὡς νεωστὶ ἀναβάς εἰς τὸν θρόνον, ἀλλ', ὡς καὶ πρότερον, νόμιμος θεωρούμενος Πατριάρχης (ὁ γὰρ Ἰγνάτιος κατὰ τὴν ἀκριβῆ ἔννοιαν τῶν πραγμάτων ἦν ἐπιθήτωρ ἐν τούτῳ τῷ διαστήματι, ἀνείχοντο δ' αὐτοῦ αἱ Ἐκκλησῖαι εἰς ἀποφυγὴν ἐμφυλίου πολέμου, ὡς προείρηται)· καθὰ συνοδικῶς ἐξεφώνησαν οἱ τοποτηρηταὶ τῶν ἀνατολικῶν θρόνων καὶ

(α) Ἐπειδὴ ἡ Νεοκαισαρεία θρόνος ὑπάρχει μικρὸς καὶ ἐνεκρίθης ἐν ἰσχυρῇ χώρῃ μετὰ τῶν ἀρχιερέων τῶν ὑπὸ τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, ὁ ἀποστάτης Ἀλλάτιος καὶ τούτῳ σφραζίσκει ἐνεμάζων αὐτὸν διανοικῶς caesariensem ἦτοι Καισαρείας ὡς πρωτεύουσαν Ἀνατολῆς καὶ ἔξαρχον τῆς Ἀνατολῆς! ὕψις καὶ πρώτος κατακλιθεὶς τοὺς ἀδελφούς.

ἡ Σύνοδος, ὡς λέγει ὁ Ἀββᾶ Ἰαγῆρος (Liv VIII. p. 327) ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς Συνόδου. Le Cardinale Pierre dit etc. ἦτοι « Ὁ Καρδινάλιος Πιέτρος εἶπεν—ὁ Πάπας ἐρωτᾷ πῶς ὁ Πατριάρχης Φώτιος ἐπανῆλθεν εἰς τὸν αὐτοῦ θρόνον· ἦτο γὰρ ὡς οὐκ εἶδε τοῦτο ποιῆσαι πρὶν ἂν ἡμεῖς παραγενώμεθα—Ἠλίος ὁ τοποτηρητὴς Ἱεροσολύμων εἶπε—*Διὰ παντός Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως ἐγνώριζον αὐτὸν οἱ τρεῖς Πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς καὶ μικροῦ δεῖν ἅπαντες οἱ ἐπίσκοποι καὶ δὴ καὶ ὁ Κληρὸς τῆς Κωνσταντιπόλεως. Τίς οὖν ἐκόλυεν αὐτὸν ἀναεῖναι τὸν ἴδιον αὐτοῦ θρόνον;* » τοῦτο δείκνυσι καὶ τὸ ψεῦδος et la supercherie τοῦ Ἀββᾶ Ἰαγῆρου (σελ. 287) λέγοντος *cette demarche prouve que l' Eglise Grecque reconnaissait alors la prééminence du siège Romain.* « Αὕτη ἡ πράξις (τοῦ Φωτίου ἵνα ἀναγγεῖλῃ εἰς τὸν Πάπαν τὴν Συνοδικὴν προχείρισιν αὐτοῦ) δείκνυσιν, ὅτι ἡ Γραικικὴ Ἐκκλησία ἐγνώριζε τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Ρωμαϊκοῦ θρόνου· » ἐν τούτῳ γὰρ ὁ παπιστὴς Ἀββᾶς τὴν ἀπαιτουμένην ἀδελφικὴν συναίνεσιν καὶ συγκατάθεσιν ὑποταγὴν καὶ ὑπεροχὴν ἐρμηπνεύει, οὕτω ξένον δείκνυσιν ἐαυτὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας! « Ἡ Σύνοδος, εἶπεν, εἰσῆλθεν εἰς ἐνέργειαν τῇ συγκαταθέσει τῶν τριῶν Πατριαρχῶν, ἡ παρακλήσει τοῦ Βασιλέως, μᾶλλον δ' εἰπεῖν ἐνθιδοῦς τῇ βίᾳ, ἣν ἐπέφερον αὐτῷ, καὶ τῇ δεήσει συμπάσης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. » Οὕτως οὖν νομίμως ἐγκατασταθεὶς ὁ Φώτιος συγκροτεῖ τὴν ἀληθῶς ἁγίαν καὶ Οἰκουμενικὴν Ἡ. Σύνοδον « Ἐπὶ τισιν ἐκκλησιαστικοῖς κεφαλαίοις » ὡς λέγει αὐτός· ἦτις Α. κατέκρινε καὶ ἀναθέματι παρέδωκεν δημοψύχως τὸ κατὰ Φωτίου πονηρὸν συνέδριον τὸ συνταράξαν πᾶσαν τὴν Εὐρώπην καὶ Ἀσίαν· ἐν ᾧ ὁ Φώτιος, περὶ οὗ, ὡς ἐλέγετο, συναρστείτο τὸ συνέδριον, οὔτε παρουσίασεν οὔτε ἠκούσθη, εὐμνήμονην τὴν πέμπτην συνέλευσιν, καὶ ταύτην πῶς; ἔργον τὸ μαθεῖν παρ' αὐτοῦ τοῦ Ἰαγῆρου ὡς ἀνωτέρω (§. 33) πεσημειώκαμεν, ἐνῶ οἱ Σαρακηνοί, ὡς λέγει καὶ ἡ Σύνοδος, ἐκάθητο κριταὶ κτλ. ἐνῶ τὸ μὲν πρόσχημα ἦν ἡ διατήρησις τῶν Ρωμαϊκῶν κανόνων τῆς χειροτονίας, τὸ δ' ἀληθές ἦν ἡ Σικελία, ἡ Μακεδονία, ἡ Ἀρχαία κτλ. καὶ τὸ τελευταῖον ἡ Βουλγαρία, ἦτοι κοσμικὰ συμφέροντα τοῦ

Πάπα. Β'. Επέπληξε τὸ παραγοποιὸν τῶν πατριαστῶν τῆς Ῥώμης προερχόμενον ἐκ τοῦ φθάνου τοῦ κατὰ Φωτίου, ὡς ἐξεφράσθη ὁ Χαλκηδόνος Ζαχαρίας ἐν τῇ Α. συναλεύσει (Jager p. 323) καὶ ἐκ τοῦ αὐθάδους καὶ προπετοῦς χαρακτήρος τῶν ἀπὸ Ῥώμης σταλλομένων, καὶ κατὰ τὰ ἐκείθεν ἐντάλματα προσφερομένων τοποτηρητῶν. Τοῦτον τὸν χαρακτήρα ὑποτυποῖ ἄριστα ὁ Ἀββᾶ Ἰακκρος, ὡς ἐξάγων τὰ πάντα ἐκ τοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας ἀνθρώπου εὐλικρινῶς παπιστοῦ, ἐν τῷ σ'. βιβλίῳ καὶ ἐν σελ. 231. Γ'. δ καὶ τὸ σκοπιμώτατον, κατεδίκασε τὴν ἤδη ἀρχομένην αἵρεσιν, καὶ ἐκ τοῦ Γιοῦ, κρατίνασα τὴν Εὐαγγελικὴν θεολογίαν καὶ τὴν τῶν Ζ'. Οἰκουμενικῶν θείων Συνόδων ὁμολογίαν, καὶ ἄλλα τινὰ, ἅπερ περιττὰ εἰς τὴν νῦν δίκην. Εἰς ταύτην τὴν Σύνοδον ὁ Ἰωάννης προσνήχθη ὡς φρόνιμος ἀνὴρ, ὡς εὐσεβὴς χριστιανός, ἄξιός τῆς διαδοχῆς τῶν μακαρίων ἐκείνων Παπῶν, μεθ' ὧν συντάσσει αὐτὸν καὶ ὁ Ἱερός Φώτιος, ἐτι καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ· προίστατο γὰρ τοῦ ὀρθοδόξου καθολικοῦ δόγματος καὶ τῆς ἀκεραιότητος τοῦ θείου Συμβόλου. Οὐδ' ἂν εἶποις τὸν Φώτιον χαριστήρια ἀνταποδίδόναι τῷ Ἰωάννῃ· διότι, ὡς ἴδομεν, αὐτὸς ἀνέλαβε τὴν ἐνέργειαν τῆς διακονίας αὐτοῦ ἤδη πρὸ δύο καὶ τριῶν ἐτῶν δυνάμει τε καὶ ἐνεργείᾳ· καὶ ὅτι ἔγραψε ταῦτα, ὁ Ἰωάννης ἦν ἤδη τεθνηκώς.

§. 35. Ἄνουν δὲ παντάπασιν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τότε τῶν παπιστῶν διίσχυριζομένων, ὡς προεῖρηται, ὅτι ἡ πρὸς Φώτιον ἐπιστολὴ οὐκ ἔγραψεν παρὰ τοῦ Ἰωάννου, ἀλλ' ἐπλαστογραφήθη ὑπὸ Φωτίου· καὶ διατί; α. διότι καταδικάζει τὸν παπισμὸν καὶ ἐναγκαλίζεται τὴν ὀρθοδοξίαν· καὶ β'. διότι οὐκ ἐμνήσθη αὐτῆς ὁ Φώτιος ἐν τῇ πρὸς τὸν Ἀκυλίας Πατριάρχην. Ἀλλ' ὅτι μὲν ὁ Ἰωάννης ἦν ἐπὶ ζωῆς αὐτοῦ ὀρθόδοξος, ὡς καὶ Λέων ὁ Γ'. καὶ οὐχὶ παπιστής, ἔχομεν μαρτύριον ἀναντιρρήτου, ὅτι μέχρι αὐτοῦ ἡ προσθήκη σὺν πάσῃ τῇ ἐπανεχθείσῃ βίβλ. τῶν Φράγκων Βασιλείων οὐκ ἦν εἰσηγμένη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ῥώμης, ὡς καὶ ἅπαντες οἱ παπισταὶ ἀναγκάζονται ὁμολογεῖν, τοῦτο γὰρ ἐγένετο πιθανῶς ἐπὶ Βενεδίκτου τοῦ Η. ὡς προεῖρηται· ὅτι αὐτὸς ὁ Ἰωάννης ἐν τῇ πρὸς Σπεντόπουλχρον τὸν Κόμητα κατατρέχει τὴν προσθήκην γράφων περὶ τοῦ Μεθοδίου ἀρ-

χιεπισκόπου Μορκυίας (Γρῆκός δ' ἦν οὗτος καὶ μετὰ Κυρίλλου ὑπὸ Φωτίου τῷ κύρει Μιχαὴλ τοῦ Ἀυτοκράτορος ἐκείσε ἀποσταλεῖς κατ' αἴτησιν τῶν ἐκεῖ ἀρχόντων, ἵνα τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν κηρύξῃ)· λέγει γὰρ ἐκεῖ *Igitur hunc Methodium venerabilem Archiepiscopum vestrum interrogavimus coram positis fratribus nostris Episcopis si orthodoxæ fidei Symbolum ita crederet et inter sacra missarum solemniam caneret sicuti sanctam Romanam Ecclesiam tenere, et in sanctis SEX universalibus Synodis a Sanctis patribus secundum evangelicam Christi Dei nostri auctoritatem promulgatum atque traditum constat; ille autem professus est se juxta evangelicam et apostolicam doctrinam sicuti sancta Romana Ecclesia dicet, et a patribus traditum est tenere et psallere. Nos autem illum in omnibus ecclesiasticis doctrinis et utilitatibus orthodoxum et proficuum esse reperientes, etc.* (Epist. Joh. N^o cvij ad Spentopulchrum comit. Conc. T. vj. col. 86). «Τοῦτον τοιγαροῦν τὸν Μεθόδιον τὸν σεβάσιμον ὁμῶν ἀρχιεπίσκοπον διερωτήσμεν ἐνώπιον τῶν ἀδελφῶν ἡλθῶν ἐπισκόπων, εἰ τὸ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως Σύμβολον οὕτω τυγχάνει πιστεύων καὶ ταῖς ἱερουργίαις ἄδων, καθάπερ καὶ ἐν τῇ Ῥωμαίων ἁγία Ἐκκλησία κατέχεσθαι, καὶ ἐν ταῖς ἁγίαις Οἰκουμενικαῖς Ἐξ. Συνόδοις ἐπὶ τῶν θείων πατέρων κατὰ τὴν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν κηρυχθῆναι τε αὐτὸ καὶ παραδοθῆναι πρὸ φιλῶν ἐστίν. Ὁ δ' ὡμολόγησε κατὰ τὴν Εὐαγγελικὴν τε καὶ ἀποστολικὴν διδασκαλίαν, καὶ ὡς ἡ τῶν Ῥωμαίων ἁγία Ἐκκλησία διδάσκει, καὶ ὡς περ ὑπὸ τῶν πατέρων παραδειδομένον ἐστὶ κατέχειν τε καὶ ἄδων. Ἡμεῖς οὖν ἐν ἀπάσῃ τὸν ἄνδρα ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς διδασκαλίαις καὶ χρήσεσιν ὀρθοδόξοις τε καὶ εὐδόκιμον εὐρηκότες πρὸς ὑμᾶς αὐθις ἀπεστάλαξαν· » (Μετάφρ. Εὐγεν. παρὰ Ζοιρνικαῖω πραγμ. Ἐ. περὶ τῆς Καινοτομίας Λατίνου πρὸς ἀλλήλους διαφερόμ. Τόμ. Α. σελ. 465)· ἐφ' οἷς ἄν τις εἴποι εἰς τοὺς παπιστάς τοὺς λόγους τοῦ Μακαρίου Παύλου «ἐτρέχετε καλῶς· τίς ὑμᾶς ἀνέκοψε τῇ ἀληθείᾳ μὴ

παίθεσθαι; ἢ πεισμονὴ οὐκ ἐκ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς. » Οὐ μικρὰς δὲ ἀναισχυντίας ἔργον τῆς τῶν παπιστῶν χραίνειν μὲν τῆ ἐκυτῶν δυσσεβεῖα τὸν ἐν μακκρίαις Ἰωάννην Πάπαν, σικοφαντεῖν δὲ καὶ τὸν ἱερὸν Φώτιον ὡς μεταποιητὴν τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰωάννου. Τί γὰρ ἀσύμφωνον ἔχει ἡ ὁμολογία τούτου τοῦ Πάπα ἐντε τῆ πρὸς Φώτιον ἐπιστολῇ καὶ ἐν τῇ πρὸς τὸν Κόμητα τῆς Μοραβίας Σφεντόπουλχρον; ἢ τὰ καὶ αὐτὴν ἐπλαστογράφησεν ὁ Φώτιος; Ἔστιν οὖν εἰπεῖν ὅτι οἱ φθείραντες τὴν πρὸς Φώτιον λατινικὴν ἐπιστολὴν τοῦ Πάπα, καὶ ἀρελόντες τὰ κατὰ τοῦ παπικοῦ νεωτερισμοῦ, ἀκαθῆαι ὄντες καθόλου τοιοῦτοι, οὐκ ἐγνώριζον, ὅτι προϋδίδοντο ἐκ τῆς πρὸς τὸν ῥηθέντα κόμητα εἰλικρινοῦς γνώμης τοῦ Ἰωάννου καὶ τῆς συνοδικῆς ὁμολογίας τῶν δυτικῶν ἐπισκόπων. Δοκεῖ γὰρ ὅτι ἐν τῇ Δύσει ἐπὶ αἰῶνας διαφερομένων περὶ τοῦ νεωτερισμοῦ, τινὲς τῶν δυτικῶν ἐπισκόπων τῶν προϊσταμένων τῆς ὀρθοδοξίας ἐσυκοφάντησαν παρὰ τῷ Κόμητι τὸν Μεθόδιον ὡς νεωτερίζοντα καὶ ὁμολογοῦντα τὸ, καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ (τότε γὰρ οὐδεμία ἑτέρα διένεξις ἦν περὶ τοῦ Θείου Σymbols) διὸ ὁ Κόμης ἠθέλησεν, ἵνα ἐξετασθῆ ἐπ' αὐτῷ παρὰ τοῦ Πάπα. Ὄθεν μετάπειμπτον γενόμενον καὶ ἐξετασθέντα συνοδικῶς, καὶ εὐρεθέντα ὀρθόδοξον, διὰ τὸ κατέχειν τὸ Θεῖον Σymbolon κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν καὶ ἀποστολικὴν διδασκαλίαν, ἦτοι, ὡς ἐξηγεῖται σαφέστερον ὁ Πάπας, ὡς ὁμολογεῖται « ἐν ταῖς Οἰκουμηνικαῖς ἘΕ Συνόδοις » (τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον) « κατὰ τὴν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν εὐαγγελικὴν καὶ ἀποστολικὴν διδασκαλίαν » (ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται), ἀποπέμπει αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, συνιστῶν αὐτὸν, ὡς ὀρθόδοξον εἰς τὸν Κόμητα. Ἰώσαν οὖν ψευδόμενοι οἱ παπισταί, καὶ ἀπατώντες τοὺς δυτικοὺς χριστιανοὺς ὅτι ὁ Ἰωάννης Πάπας ὁ Η. ἐδόξαζε τὸ καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ. Ὁ δὲ λέγει ὁ Ἀββὰ Ἰαχέρου (σελ. 336) ἐκ τῆς πρὸς Ἰωάννην τὸν Πάπαν ἀριερωτικῆς Ἰωάννου τοῦ Διακόνου, λέγοντος ἀρελίσθαι τοὺς Γραικοὺς τὸ, καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐκ τῆς μεταφράσεως τῶν τοῦ Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου συγγραμμάτων ὑπὸ Πάπα Ζαχαρίου, ἐμφαίνει διττὴν τὴν ἀμάθειαν· ἃ ὅτι κατέχει τὴν ἰδιωτικὴν ἐπιστολὴν Ἰωάννου τοῦ διακόνου βεβαιωτέραν τῶν αὐτοῦ τοῦ Πάπα

Ἰωάννου ἐπιστήμων καὶ συνοδικῶν ἐπιστολῶν, ἐπισταλεισῶν ἐπ' αὐτῷ τούτῳ· ἢ ὅτι οὐ γνωρίζει, ὡς τὸ καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ τὸ ἐν τοῖς συγγράμμασι Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου πάλαι ποτὲ ἐκσεσέριται, ὡς νόθον καὶ δόλοσ παπικὸς, ὑπὸ τῶν κριτικῶν ἀνδρῶν καὶ μάλιστα ὑπὸ τοῦ αἰδιῶμου Ζοιρνακίου (πρὸ γρ. Γ. παραφθ. λθ). Ἀλλὰ καὶ ὁ παπιστῆς Δικυιῆνος (Dissert. I. §. XXI.) ὁμολόγησεν, ὅτι τοῦτο συκοφαντία ἐστὶ τοῦ διακόνου Ἰωάννου· τὸ γὰρ ὑπὸ τοῦ λόγου ἀνεπίδεκτόν ἐστι τοιαύτης προσθήκης· *sincerus dicam magis arridere lectionem quam praefert graeca translatio* « εἰλικρινῶς ἐρῶ τὴν Ἑλληνικὴν μετάφρασιν ἀρροδιωτέραν τε καὶ προκριτωτέραν εἶναι » οὕτω καὶ τοσοῦτον ἐθάρρησεν ὁ Δομηνικανὸς δυσωπᾶσαι τὴν σοβαρὰν ἀλήθειαν, ἐλέγχουσαν δριμύτως τὴν παρὰ Ἰωάννη τῷ Διακόνῳ δόλιον συκοφαντικὴν παπισμοῦ κατὰ τοῦ ἐν Ἀγίοις Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου· ὁ δὲ Ζοιρνακίος καὶ ἄλλως καθήψατο τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Διακόνου, ὡς ψευδομένης καὶ ἐκ τῆς χρονολογίας ἐλεγχομένης, ἀλλ' ἡμῖν οὐ καιρὸς ἤδη ἐρευνᾶν τὰ τοιαῦτα, ἀρκεῖ ὁ ἐνθερμος παπιστῆς Δικυιῆνος, πολὺ σοφώτερος καὶ κριτικώτερος τοῦ ὑμετέρου Ἀββὰ Ἰαχέρου, μαρτυρῶν φιλαλήθως περὶ τῆς παπιστικῆς παραφθορᾶς ἐν τοῖς λατινικοῖς συγγράμμασι τοῦ Διαλόγου. Καὶ σημειωτέον ὅτι ἐνταῦθα μάλιστα διαφαίνεται ὁ Πλάτων τῶν παπιστῶν οὔτε τὴν ὄψιν αὐτὴν τῆς ἀληθείας αἰδοῦμενος οὔτε καὶ ἐαυτὸν, λέγων ἐν τῇ Ε. ἀρχῇ (principe) 5^ο ὅτι ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ne peut maintenir dans son integrité le symbole qu' elle possédait au moment dela scission. La foi ne lui appartient plus· « οὐ δύναται κατέχειν ὀλοσχερῶς τὸ Σymbolon, ὃ κατεῖχεν ἐν τῷ σχίζεσθαι. Οὐδὲ μετέχει πίστεως » !!! τίς ἄλλος εἰμὴ ὁ Πλάτων τῶν παπιστῶν· δευραδὴ ὁ ἀμαθέστατος ἐν Ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ, ἢ ἀληθέστερον ὁ τετυρωμένος παντάπασιν ὑπὸ τῆς αἰρέσεως, δύναται ἵνα ἐκφέρῃ τοιοῦτον βλάσφημον λόγον κατὰ τῆς πίστεως ἥτις « καταγγέλλεται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ » « ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται » κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν καὶ ἀποστολικὴν διδασκαλίαν, αὐτὸς ἐν τῷ σχίσματι αὐτοῦ ὁμολογῶν Σymbolon κεχαλασμένον ὑπὸ τίνος; . . .

§. 36. Τὸ δὲ δεύτερον, τὸ μὴ μνησθῆναι δηλονότι τὸν Φώτιον τῆς τοῦ Ἰωάννου ἐπιστολῆς πρὸς τὸν Ἀκυλίας Πατριάρχην, σαθρὸν ἔστι καὶ ἄνουν ἐπιχείρημα· πρῶτον, ὅτι ἐν αὐτῇ ἡ μὲν σπουδὴ τοῦ Φωτίου ὑπάρχει, ἵνα δείξῃ τὴν ἀκραιότητα τοῦ Συμβόλου ἐπίσημον ἐκ τῶν δημοσίων ὑπομνημάτων, ἡ δ' ἐπιστολὴ τοῦ Ἰωάννου οὐ τὸ Σύμβολον (τοῦτο γὰρ ἐπέμπετο μόνον ἐν τῇ εἰς Πάπαν ἀναγορεύσει) ἀλλὰ γνώμην καὶ ὁμολογίαν ἰδιωτικὴν ἐν ἰδιαιτέρᾳ ἐπιστολῇ περιέχει· δεύτερον, ὅτι ἡ ἐπ' αὐτὸ γενομένη ἔννομος, ἔγγραφος καὶ ἐνσφράγιστος ὁμολογία τῶν τοποτηρητῶν τοῦ Πάπᾳ καὶ τῆς περὶ αὐτὸν Συνόδου ἐπὶ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀσυγκρίτως λόγῳ ἀξιωματικωτέρᾳ ἔστιν, ἢ ἡ ἰδιωτικὴ ἐπιστολὴ· τοῦτο δὲ ὅτι οὕτως ἔχει ἀληθῶς μαρτυροῦσι καὶ οἱ παπισταί· τὴν γὰρ ἐν Φλωρεντίᾳ ψευδοσύνοδον ἐθέλουσι κυρίαν μόνῃ τῇ υπογραφῇ τοῦ τοποτηρητοῦ Ἀλεξανδρείας· τοῦ Ἱεροσολύμων ὄντος τοῦ Ἱεροῦ Μάρκου, ὡς δὴ καὶ τοῦ Ἀντιοχείας, οὗ ἐπιταγὴν ἔφερον ἔγγραφον καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἰσπρίας, διορίζουσιν, ὅπως μηδαμίαν πύθη φθορὰν ἢ ἀλλοίωσιν τὸ θεῖον Σύμβολον. Ἐπεὶ ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἔρθη ἀποθανὼν ἐν τῇ ὁμολογίᾳ « ἐγὼ τὸ πάτριον ἡμῶν δόγμα οὐδέποτε ἀμείψω κτλ. » ἡ δὲ πιτάκιον ἐξέφερον μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ οἷτε παπισταί καὶ οἱ παπίσαντες, ὡς δὴθεν ἀποθνήσκων ἔγραψεν, ἀποδέχασθαι ἕσα ἂν ἀπαρτίσῃ ἡ Σύνοδος, ὅτι *commen-tun papisticum* ἔστι, πρόδηλον· τί γὰρ τούτου γελοιωδέστερον ἢ Πατριάρχης ὑπέργῃρος ἀρνούμενος μὲν τὴν Καθολικῶς ἀποδεγμένην καὶ ὑπὸ Ζ' Οἰκουμενικῶν Συνόδων βεβαιωθείσαν ὁμολογίαν, καὶ ὅπερ μέγιστον, ἦν ἐκήρυξαν παρόψηαι οἱ ἀπόστολοι εἰς πάντα τὰ ἔθνη καὶ ἦν ἐδίδαξε καὶ ἠρμήνευσεν ὁ μόνος Δεσπότης καὶ Διδάσκαλος, καὶ ἦν αὐτὸς βεπτιζόμενος τε καὶ χειροτονούμενος ὁμολόγησε, καὶ ἐν ἡ ἡξιώθη τῆς Πατριαρχείας· μὴ γνώσκων δὲ πῶς δεῖ πιστεῦειν τὴν ἀγίαν Τριάδα, ἦν ἐκήρυττε τοσοῦτους χρόνους, καὶ ἀνατιθέμενος τὴν πίστιν αὐτοῖς εἰς τὴν μέλλουσαν ἀπόφασιν τῆς Συνόδου, ἀγνωσμένην τίς καὶ ποία ἤμελλεν εἶναι αὐτῆς; πάντως παπιστὴς ἀνὴρ καὶ πεπαιδευμένος, ὡς ὁ Ἰάγῃρος, ὁ εὐρίσκων *βαθύφρατα* τὰ σχολαστικὰ τοῦ Ἀδελφῆ τῆς Κορθίτης λόγια, εὐκόλως πείθεται εἰς τὰ

τοιαῦτα, ἀλλ' ὀρθόδοξος καὶ Καθολικὸς ἀνὴρ οὐδέποτε! ἔτι πρόσθετος ὅτι ἅμα μαθόντες οἱ Πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς τὴν γενομένην προδοσίαν τοῦ Ἱεροῦ Συμβόλου, εὐθὺς διεμαρτυρήθησαν εἰς τε τὸν πανάποτμον Βασιλέα Ἰωάννην, ὃν καὶ ἐπιπλήττουσιν, ὡς διὰ κοσμικὰ τέλη προδόντα τὴν προγονικὴν εὐσέβειαν, καὶ πρὸς τὸν λαὸν δι' ἐγκυκλίων, πειράνομον καὶ σιμωνιακὴν ἐκήρυξαν τὴν σύνοδον· προσέτι καὶ οὐδεὶς τῶν μεγάλων ἀρχιερέων τῶν υπογράφοντων τὴν ἔνωσιν, οἷον ὁ Νικαίας καὶ Ρώσσης ἠδυνήθη εἰς τὸ ἐξῆς ἐπιστρέψαι εἰς τὴν ποιμένην αὐτοῦ, ἐκτὸς τοῦ Ἡρακλείας Ἀντωνίου, ὅστις καὶ προσῆλθε τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐν μετακοίᾳ. Καὶ σὺν πᾶσι τούτοις κυρίαν καὶ νόμιμον ἡγοῦνται τὴν ταυτάτην σύνοδον, καὶ ταῦτα κέα ἀπορραίσασαν καὶ ὑπὸ ἀράς ἀπικραιτήτως ὑποκειμένην διὰ τὴν παραδοξίαν τοῦ θεῖου Συμβόλου. Πῶς λοιπὸν ἡ Ἡ. Οἰκουμενικὴ σύνοδος οὐκ ἔχει τὸ ἀποστολικὸν αὐτῆς κύρος ἀπικραθραυστον, ἐν ἡ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ αὐτοκράτορος τῶν Ρωμαίων, μετανοήσαντος ἐπὶ τοῖς ἀδίκαις πεπραγμένοις κατὰ τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου, ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν τοποτηρητῶν τῶν τριῶν Πατριαρχικῶν θρόνων Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων· ἐπὶ παρουσίᾳ οὐχ ἐβδομήκοντα ἀτόμων, ὧν μόνον δεκαοκτώ ἦσαν τῶν ἡμετέρων, καὶ ταῦτα πεινῶντες ἐν ἀλλοδαπῇ καὶ τῇ ἀπορίᾳ μικροῦ δεῖν τρεῖς ἐνιαυτοῦς κατατρυχόμενοι, καὶ ὄνειδιζόμενοι καὶ ἀπειλούμενοι καὶ πάλιν τὰ οἴκοι καλῶς ἐξεῖν, καὶ τὸ ἤδη ψυχῶν ἡμῶν τῶν Ρωμαίων κράτος ἐπὶ συνθήκῃ ἀρνησιθρησκείας εἰς αἰῶνας αἰῶνων διατηρηθῆναι ἀλώθητον καταθουκολούμενοι· ἀλλ' ἐπὶ παρουσίᾳ τριακοσίων ὀγδοήκοντα τριῶν πατέρων μηδὲν ἕτερον κοσμικὸν ἐνδύσιμον ἔχοντων (ἐξαιρουμένων τῶν τοποτηρητῶν τῆς Ρώμης σπουδαζόντων τὴν Βουλγαρίαν), εἰμὴ τὸν θρίαμβον τῆς ἀληθείας, ὧν καὶ πολλοὶ φέροντες ἐξομολόγησιν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐν τῷ κατὰ Φωτίου συνεδρίῳ· καὶ, ὅπερ μέγιστον, διδόντων γνώμην ἐλευθέραν, ἀπαραδίαστον, καὶ οὐχ ὡς τότε ἐπὶ Ἀδριανοῦ υπογράφοντες ἀνελευθέρως πιτάκια προκαταληπτικά. Ἐν ἡ θετικῶς καὶ ἀληθῶς ὁ Πάπας Ἰωάννης, ὀρθόδοξος ὧν τὸ δόγμα ἐπὶ ζωῆς αὐτοῦ (§. 35) ἄκυρα κατέκρινε πάνθ' ὅσα ἐπράχθη ἐν τῷ λητηρικῷ συνεδρίῳ,

οὐ τὰ πρακτικὰ ἅμα γενόμενα ἀπέξεσαν ἐκ βίβλου ζώντων καὶ οἱ τρεῖς Πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς (§. 34). Ἴδου διὰ τί ὁ Φώτιος οὐκ εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν ἰδιαιτέραν ἐπιστολὴν τοῦ Πάπα ἀναφέρεται, λαλῶν περὶ τῆς ἀκεραιότητος τοῦ ἱεροῦ Συμβόλου πρὸς τὸν Ἀκυλίας Πατριάρχην, καὶ οὐκ ἐκ μερικῶν καὶ ἰδιωτικῶν ἀντεπιστολῶν, ἀλλ' ἐκ τῆς Οἰκουμενικῆς πανδήμου καὶ πεπαρρησιασμένης Καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ὁμολογίας ἐπιχειριματίζει· ὡς γὰρ ὑψιπέτης αὐτὸς οὐκ εἰς εὐλίγιστα χαμόκλαδα, οὐ γὰρ νεύειν ἤδεται ἀνεμιζόμενος· οὐκ εἰς ἀμφίλαφῃ καὶ πεπυκνωμένα φρύγανα, οὐ γὰρ φιλεῖ ἐγκρύπτεσθαι, μάλιστα στενοχωρεῖται, ἀλλ' εἰς ὑψηλῶν ὀρέων ἀκραδάντους ἀκροτόμους ἐπικάθηται, ἢ εἰς ὀκρίδας αἰθερίους, ὅπόθεν περιδύσει ὄλον τὸν ἀχανῆ ὀρίζοντα, καὶ ὅπόθεν ἀνιπτάμενος ἀμέσως εὐρίσκεται εἰς τὰ ὑψη τῶν νεφῶν· οὕτω καὶ ὁ Φώτιος οὐ φιλεῖ τὰ χαμερπῇ ἐπιχειρήματα, οὐ χαίρει εἰς νόθα καὶ υποβολιμαῖα μερικὰ παπιστῶν ληρήματα· τὴν δίκην αὐτοῦ ἀνάγει εἰς τὸ ὑπέρτατον Κριτήριον τῆς Ὀρθοδοξίας, καὶ μάρτυρας ἐπάγει οὐκ ἀμφίβολα ἢ πλαστὰ ῥησιδία, οὐδ' ἐπιστηρίζεται εἰς λογογραφίας ἀμαθῶν κιβδηλοποιῶν, ἀλλ' εἰς αὐτοὺς τοὺς θεμέλιους τῆς ἀκραιφνοῦς ἡμῶν πίστεως· « Πατέρας ζητεῖς, βοᾷ ἐν μέσῳ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ὁ ἄτρομος αὐτοῦ πρόμαχος τῆς ὀρθοδόξου ὁμολογίας, πατέρας ζητεῖς συνηγόρους τῷ φρονήματι; τὸν Δεσπότην αὐτὸν ἔχεις, τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων τὰς ψήφους, χορὸν θεοφόρων πατέρων ἀριθμοῦ κρείττονα ἀλλὰ γὰρ καὶ Συνόδου συγκροτηθείσης ἐπί τισιν ἐκκλησιαστικαῖς κεφαλαίαις, οἱ ἐκεῖθεν ἀπεσταλμένοι τοῦ ἐν ἁγίοις Ἰωάννου Πάπα τοποτηρηταί, ὡς αὐτοῦ παρόντος ἐκεῖνου καὶ συνθεολογοῦντος ἡμῖν τὴν εὐσέβειαν κτλ. »

§. 37. Καὶ τῷ ὄντι δῶμεν δὴ ὅτι οἱ Πάπαι Λέων ὁ Γ'. καὶ Ἀδριανὸς ὁ Α'. καὶ Ἰωάννης ὁ Η'. ἦσαν, ἅπαγε! ἐκ κρυπτῶ πρεσβεύοντες τὸ καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ· ἀλλ' οὐδεὶς αὐτῶν ἐτόλμησεν, ἵνα ἐκφέρῃ Συνοδικῶς τε καὶ Οἰκουμενικῶς τὴν τοιαύτην ἀπορώλιον δόξαν, ἀλλ' ὡς γόνον νόθον καὶ σκότιον, κεκρυμμένον καὶ ἀγνωστον εἰς τὴν νόμιμον γαμετὴν καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς αὐτῆς, περιέθαλπον τοῦτο, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν διὰ τὴν αἰσχύνην ἐτόλμησε πα-

ρουσιάσαι αὐτὸ ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας· μάλιστα τοῦναντίον· Λέων μὲν γὰρ ὁ Γ'. εἰς Ἀνατολὴν καὶ Δύσιν, ὡς πολλάκις εἶπον, ἐπὶ θυροῖς ἀργυροῖς Οἰκουμενικῶς ἐκήρυξε « τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον » καὶ ἐπιγράψας « ἐπὶ προφυλακῇ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως » κατὰ τῆς νέας αἰρέσεως, καὶ σημαίνων τοῖς γε φρονήμοις, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ Εὐαγγελικῇ ὁμολογίᾳ συνήφθη ἡ ὀρθοδοξία· « τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον » ἐτι Ἀδριανὸς ὁ Α'. ἐπιστέλλων πρὸς τὸν ἀγιώτατον Ταράσιον ἐν τῇ παπείᾳ αὐτοῦ, ταύτην τὴν ὁμολογίαν ἀνεκήρυξε, καὶ εἰς ἣν ἀναφέρεται ὁ Φώτιος ἐν τῇ πρὸς τὸν Ἀκυλίας Πατριάρχην. Ἀλλὰ τελευταῖον καὶ Ἰωάννης ὁ Η'. ἐν μὲν τῇ ἰδιαιτέρᾳ αὐτοῦ μετὰ τοῦ Ἰούδα συνέταξε τοὺς καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ λέγοντας, καὶ παραποιητὰς τῆς Δεσποτικῆς φωνῆς ἀπεκάλεσεν, ἐν δὲ τῇ Οἰκουμενικῇ Η'. Συνόδῳ διὰ τῶν τοποτηρητῶν αὐτοῦ καὶ ἐκήρυξε καὶ ὑπέγραψε καὶ ἐσφράγισεν τὴν μόνην καὶ μίαν Καθολικὴν πίστιν· « τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον. » Ὅτι δ' ἀληθῶς καὶ καρδίᾳ καὶ στόματι ταύτην τὴν ὁμολογίαν ἐπρέσβευέ τε καὶ ἐδίδασκεν ἐπὶ ζωῆς αὐτοῦ καὶ κατεδίκαζε τὸ, καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, ἐγένετο κατάδηλον ἐκ τῆς πρὸς Σφεντόπουλχρον Κόμητα συστατικῆς ἐπιστολῆς αὐτοῦ περὶ τοῦ Μεθοδίου Ἀρχιεπισκόπου Μοραυίας, ὡς δέδεικται. (§. 35.) Ἀλλὰ καὶ ὁ Φώτιος ἐν ἁγίοις τάσσει αὐτόν· ὅθεν εἰκάζομεν καὶ τὸν ἀφορισμὸν, ὃν λέγουσι πεποιηκέναι ἐπ' ἄμβωνος, εἶναι πλάσμα κακότεχνον τῶν παπιστῶν· εἴπερ γὰρ ἀληθῶς ἐποίησε ὁ Ἰωάννης τοῦτο, οὔτε λόγος ἂν ἦν πλέον προσαγορευθῆναι αὐτὸν Ἰωάννην, οὔτε ἐν ἁγίοις ἑταξεν ἂν αὐτὸν ὁ Φώτιος, μάλιστα παρὰ τῷ Ἀκυλίας Πατριάρχῃ, ὅς ὄφειλεν εἰδέναι τὸν ἀφορισμὸν, ὡς ἀρτιτέλειστον, εἴπερ ἑτετέλειστο. Ἀλλ' ἡ περὶ τὴν αἵρεσιν σπουδὴ τῶν παπιστῶν καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀθῶους ἐνοχοποιεῖ, ὡς οἱ ἀσυνείδητοι κακοῦργοι, καταληφθέντες ἐπ' αὐτοφῶρῳ, πολλάκις ἐνοχοποιοῦσιν εἰς τὰς κακουργίας αὐτῶν καὶ πάντα ἀθῶους τε καὶ εὐυπλήπτους ἀνδρας, ποιῶντες οὕτω δεινότερόν τε καὶ βαρύτερον τὸ ἐαυτῶν ἐγκλημα· ταῦτά ἐποίησε καὶ ὁ Εὐνόμιος, ὡς φησὶν ὁ μέγας Βασίλειος, (κατὰ Εὐνομ. Γ'.) χραίνων τῇ ἐαυτοῦ δυσσεβείᾳ τοὺς θεῖους Πατέρας.

§. 38. Οὕτω λοιπὸν ὁ μέγας Φώτιος ἀληθῶς καὶ οὐ λόγῳ ἐξ-
 εδικήθη τὸ ὑβρισθὲν ἀξίωμα τῆς ἐλευθέρως Καθολικῆς Ἐκκλησίας,
 καὶ ἐστήριξε τὴν ὀρθοδοξίαν οἰκουμενικῶς, βαδίζων εἰς τὰ ἴχνη τοῦ
 ἐν μακαρίοις Λέοντος τοῦ Γ'. προσκαλέσας καὶ τὴν Ῥώμην αὐτὴν,
 ἵνα συγκαταδικήτῃ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα τὴν δυσσεβῆ προσθήκην καὶ
 ἐγγράφως καὶ ἐνσφραγίστως. Διὸ ἐτι καὶ ἂν δώμεν εἰς τοὺς πα-
 πιστάς καὶ μάλιστα εἰς τὸν Ἀββᾶ Ἰαγῆρον, ὅτι ὁ Φώτιος ἦν τοιοῦ-
 τος καὶ τοσοῦτον κακοῦργος, οἷον σπουδαίει καὶ ἀγωνίζεται ὁ εἰρη-
 μένος Ἀββᾶς παραστήσῃ εἰς τὸ κοινόν, ἢ ἐμφοτικώτερον, ἂν δώμεν
 καὶ τὸ δοθῆναι ἀδύνατον, ὅτι ὁ Φώτιος κατώρθωσεν εἶναι καὶ
 χεῖριον τῶν Παπῶν Χριστοφόρου, Φορμόσου, Σεργίου καὶ τοῦ νόθου
 αὐτοῦ Ἰωάννου, καὶ Ἰωάννου τοῦ ΙΘ'. ἀδελφοῦ τοῦ Βενεδικτοῦ, τοῦ
 αὐθημερὸν ἐκ λαϊκοῦ παπέυσαντος κτλ. βητέον πάλιν ὅτι, εἴπερ,
 τοιοῦτων ὄντων τῶν Παπῶν, τὸ ἀλάνθαστον τοῦ ἀποστολικοῦ
 θρόνου διέβρουτε διελθὼν ἀλώθητον καὶ ἄχραντον ἀπὸ τῆς προσω-
 πικῆς κακοηθείας αὐτῶν, ὥστε καὶ τὰ νέα δόγματα τὰ ἀπὸ τῆς
 αὐτῆς κοιτίας αὐτῶν ἐρευχθέντα, ἐξ ἧς καὶ πάντα τὰ μοχθηρὰ θε-
 λήματα αὐτῶν, εἶναι ἀγνὰ, πολλῶ τῷ μέτρῳ ἄχραντα καὶ ἀμίαντά
 εἰσι τὰ ἡμέτερα δόγματα, ὡς μηδαμῶς προσήκοντα καὶ μηδαμό-
 θεν ἀνήκοντα αὐτὰ τῷ Φωτίῳ, ἀλλὰ μόνον ἐπιθεβραιωθέντα καὶ τῷ
 κόρῃ τῆς Ἡ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἄφαστα καὶ ἄθικτα εἰς αἰεὶ δια-
 ωνίσσειν μέλλοντα ἐν τῇ ἀγίᾳ Καθολικῇ καὶ Ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ
 κηρυχθέντα. Διὸ καὶ ἡ Ἡαῦτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, καὶ τοὶ ἀγία καὶ
 ἀποστολικὴ καὶ ὀρθόδοξος οὐκ ἔχει πανηγυρικὴν ἐτησίαν μνήμην ἐν
 τῇ ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ· διότι οὐδὲν πλέον ἐποίησεν, ἢ αἰ πρώται Ζ'.
 τὸ γὰρ « τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον » ἢ πρώτη καὶ ἢ δευ-
 τέρῃ ἐκ τῆς Γραφῆς ἐκήρυξαν· τὸ καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἢ τρίτῃ ὡς
 βλάσφημον ἀπέρριψε· τὴν δὲ οἰανδήποτε προσθήκην ἐν τῷ Συμ-
 βόλῳ αὐτῆς ἢ τρίτῃ καὶ αἰ ἐραξῆς φρικταῖς ἀραῖς ἀπέπειον· παν-
 τέλειον γὰρ αὐτὸ καὶ ἀπροσθεῖς διστράνωσαν. (§. 30.) Ὡστε ὁ
 Φώτιος διὰ τὴν μόνην τὴν γεννητικὴν πάλιν κατὰ τῆς δυσσεβείας
 καὶ διὰ τὴν συγκράτησιν τῆς Ἡ. ταύτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου,
 εἴπερ ἦν καὶ ὁ κάκιστος καὶ ἐξωλέστατος τῶν ἀνθρώπων, ὁμοίως

δηλονότι, οὐ γὰρ ἂν δύναίτο εἶναι χεῖριον, τοῖς προειρημένοις Πά-
 πικαις, πάλιν ἱερὸς καὶ θεῖος λογιστέος παρὰ τοῖς Καθολικοῖς χρι-
 στιανοῖς, ὡς σεσωσμένος διὰ τὸ *τηληκοῦτον* αὐτοῦ ἔργον, ὡπερ
 ὁ ληστής διὰ τὸ, *μνησθητέ μου*, καὶ νέος πολύτλας Ἀθανάσιος.

§. 39. Ἐνταῦθα μετὰ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ὀρθοδοξίας Ἰωάννου τοῦ
 Ἡ. Πάπα Ῥώμης καὶ τῆς περὶ αὐτὸν Δυτικῆς Συνόδου κρίνω, ἵνα
 ἀναφέρω ἀντιζῶως πρὸς τὰς παλαιὰς καὶ νέας συκοφαντίας τοῦ
 παπικοῦ φθόνου, λαλοῦντος διὰ στόματος τοῦ Ἀββᾶ Ἰαγῆρου, ὅσα
 ἐν τῇ Ἀ. συνελεύσει τῆς Οἰκουμενικῆς Ἡ. συνόδου ἐκηρύχθησαν
 περὶ τῶν ἀρετῶν τοῦ ἐν μακαρίοις Φωτίου τοῦ μεγάλου.—Ζαχα-
 ρίας Χαλκηδόνας εἶπε·—Τὸ τῆς εἰρήνης πρᾶγμα ἐπὶ τοσοῦτόν
 ἐστι σεμνόν, ὡς καὶ τὸν Θεὸν αὐτὸν *εἰρήνην* καλεῖσθαι τε καὶ
 νομίζεσθαι . . . ἀλλὰ τοῦτο . . . χρόνος ἐστὶν οὐ πάνυ πολὺς,
 ἀφ' οὗπερ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίᾳ λάβδην ὑπέστη, οὐδὲ πρότερον
 ἀστασιάζου ταύτης οὕσης τῆ τοῦ κρατοῦντος ἀπλότητι· τότε δὲ
 μάλιστα τοῦ κακοῦ βίπισθέντος, καὶ πρὸς τοσοῦτον ὕψος τῆς
 φλογὸς ἀρθείσης. Τίς ἡ αἰτία τούτου; πάντες γὰρ ἀπαιτεῖτε μα-
 θεῖν. Ἐροῦμεν, εἰ καὶ παράδοξον, ἀληθές δὲ ὁμῶς· Θεοῦ ἀνδρὸς ἐπι-
 στήμη, ὅση τε περὶ τὰς ἱσράς καὶ θείας Γραφάς, καὶ ὅση περὶ τὰ
 ἐγκύκλια μαθήματα, νοῦ καθαρότης μικροῦ καὶ τὴν ἀνθρωπίνην
 παρατρέγουσα φύσιν, σύνεσις κατάκρας, σύγκρατος ἀγγίνοια,
 πρῶτης, ἦθος ἐν πᾶσιν ἐπεικὲς τε καὶ μέτριον, τὸ κρείττων
 πασῶν ὁμοῦ τῶν ἡδονῶν ἀρᾶσθαι, ἐλεημοσύνη πάντας τοὺς πώ-
 ποτε βεβοημένους ἐπὶ τούτῳ παραδραμοῦσα, ἢ τὸν Χριστὸν ἀπο-
 δεικνῦσα ταπεινώσις, ἢ πάντα μὲν χριστιανὸν ἔχειν προσήκει, μά-
 λιστα δὲ τοὺς ἀρχιερεῖς . . . τὸ πρὸς τοὺς ἀμαρτάνοντας εὐγνω-
 μονικὸν ὑπ' ἀπλέτου φιλανθρωπίας, ἀκτημοσύνη, τὸ πολλοὺς μὲν
 τῶν αἰρετικῶν, πολλοὺς δὲ τῶν ἀπίστων, καὶ τί λέγω ταῦτα;
 ἔθνη δὲ μάλλον ὀλόκληρα (α) εἰς τὴν ἀμώμητον ἡμῶν πίστιν τῶν

(α) Ἡ γὰρ ὁδὸς τοῦ χριστιανικοῦ κινήματος εἰς τοὺς Βουλγάρους, Βλαχβογ-
 δάνους, Ῥώσους, Πολωνοὺς, Βοημοὺς, Οὐγγρῶν, Ἑσθῶν καὶ οἱ Τρανσυλβανοί, οἱ Ἀλ-
 βανοί, οἱ Γαλλοὶ, οἱ Δαλμάται κτλ. διὰ τῆς τοῦ μεγάλου Φωτίου ἐπιμελείας
 ἐκινώθη ἢ ἐν μέρει ἢ πάντῃ καθάπαξ. Ἰδίῳ ὄφει φθόνου τῆς Οὐατικῆς!

χριστιανῶν ἐπιστρέψαι παρασκευάσαι, πᾶσά τε εἰπεῖν ἀπλῶς ἀρετῇ, ὅση πέφυκεν ἐν ἀνθρώποις ὀραῖσθαι· ἀλλὰ τίς μὲν ὁ τὴν τοσαύτην καὶ τηλικαύτην ἀρετὴν ἀσκήσας; πῶς δὲ πάλιν ἡ ἀρετὴ καλὸν οὐσα κακοῦ, τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἔχθρας, γέγονε παραιτία; πάντως καὶ τοῦτο ποθεῖτε μαθεῖν. Ἦσκησε μὲν τὴν ἀρετὴν ὁ ἀγιώτατος ἡμῶν Πατριάρχης οὗτος, ὃν ὁρᾶτε· αὐτὴ δὲ καλὸν οὐσαν κακοῦ γέγονε παραιτία, ἐπιστρέψασα πρὸς ἑαυτὴν τὸν φθόνον, ὃς τῶν γεγονότων εἰς ἡμᾶς ἀπάντων ἐχρημάτισεν αἴτιος· ἔχετε τοῦ λεγομένου παράδειγμα τὸν πρῶτον καὶ μέγαν ἀρχιερέα Χριστῶν . . . τοιοῦτό τι συνέβη, καὶ ἐπὶ τούτου κατηνέχθη τοῦ θρόνου· ἔπαθεν ἃ καὶ σιγᾶσθαι καλόν· πάντως δὲ καὶ ὑμῖν ἡ τούτων συμφέρει σιγή. Ἀναμάχεται τὴν ἥτιαν ἡ ἀρετὴ τοῦ εἰσεθεστάτου Βασιλέως ἡμῶν . . . στοχάζεται δὲ καὶ καλῶς καὶ τῆς τοῦ ἀγιωτάτου Ἰωάννου Πάππ γνῶμης, ὃς οὐδαμῶς ἐμμένει τοῖς ἐπ' ὀλέθρῳ καὶ καταλύσει γενομένοις τῆς Ἐκκλησίας.»

§. 40. Ἄλλ' ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν πρὸς Σφεντόπουλχρον ἐπιστολὴν τοῦ Πάππ Ἰωάννου τοῦ Η. λέγομεν, ὅτι τὸ μοναδικὸν τοῦτο ἀπαράγραπτόν τε καὶ ὑπέριμον τέκμαρ τῆς Ὀρθοδοξίας οὐ μόνον τοῦ Ἰωάννου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ συμπάσης τῆς περὶ αὐτὸν ἱερᾶς συνόδου, καὶ ἀκολουθίως ἀπάσης τῆς μὴπω αἰρετικῆς ἐκκλησίας τῆς Δύσεως, λογίζομαι, ὡς καὶ πᾶς τις ὀρθῶς φρονῶν καὶ τὴν χριστιανικὴν σεβόμενος ἀλήθειαν, οἷα σφύραν ἰσχυρὰν, ἵνα κατεγκρημνήσῃ, οὐ μόνον ὅσα σὺν μύχθῳ πολλῷ καὶ ἰδρωτί σχολαστικῶ ἐμηχανοῦργήσῃ καὶ ἐποικιδόμησῃ οἱ παπισταὶ ἐπὶ τοῦ καταχωσθέντος θριάμβου τῆς ὀρθοδοξίας, τοῦ ἀνεγερθέντος ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀγίοις Φωτίου, λέγω δὴ ἐπὶ τῆς Η. Οἰκουμενικῆς Συνόδου, περὶ ἧς ἡμῖν ὁ λόγος· ἀλλὰ καὶ πᾶσαν τὴν τοῦ παπισμοῦ οἰκοδομήν. Ταύτην τὴν ἰσχυρὴν αὐτῆς κατανοήσαντες καὶ οἱ κατὰ καιροὺς ἐνθερμοὶ παπισταὶ, οἱ μὲν παλαιοί, οἷον ὁ Βέκκος καὶ οἱ λοιποὶ τῆς ἀποστατικῆς μερίδος· μέχρι τοῦ Καλέκκ οὐκ ἠρνοῦντο τὴν Σύνοδον, ὡς πᾶν εὐκόλως ἐλεγχόμενον τοῦ ψεύδους, οἱ δὲ μετ' αὐτοῦ ἀποστᾶται τε καὶ παπισταὶ ὤρμησαν ἀκρίτως εἰς ἀπάρνησιν τῆς Συνόδου, μὴ συνιέντες, ὅτι δύνανται ἐλεγχθῆναι εὐκόλως.

Εἰ γὰρ πιθανὰ ὄφειλον λέγειν, ἔδει πρῶτον αὐτὴν τὴν πρὸς Σφεντόπουλχρον ἐπιστολὴν τοῦ Ἰωάννου εἶναι τῷ ἐωυτῶν ἐκπυδῶν ποιηταί, ἢ γοῦν ἀναιρέσαι· νῦν δὲ οὐ ποιήσαντες τοῦτο, ἀναμηνέωσαν καὶ τὸν ἐκ ταύτης καὶ διὰ ταύτης δρομὸν ἐλεγχον. Δι' αὐτῆς γὰρ ἀποδείκνυται ἡ μὲν Ἁγία Η. Σύνοδος ἀληθῆς, ὁ θριάμβος τῆς ὀρθοδοξίας, ὁ σπουδῆ καὶ ἐπιμελείᾳ τοῦ ἀειμνήστου Φωτίου ἀνεγερθεῖς, ὑπερένδοξος, ὡς καὶ ἐστίν· ὁ δὲ Πάππ Ἰωάννης ὁ Η. καὶ ἡ περὶ αὐτὸν Ἁγία Σύνοδος τῆς Ῥώμης ὀρθοδοξωτάτη ἕως τότε, ὡς στιχοῦσα τῷ καθολικῷ καὶ ἀποστολικῷ κανόνι τῶν ἁγίων πατέρων· καὶ ἡ ὁμολογία « τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, » ὡς εὐαγγελικὴ καὶ ἀποστολικὴ διδασκαλία, αὐτάρκης εἰς σωτηρίαν. Καὶ πάλιν τὸ, καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ καταδικαζόμενον, εἰσαγγελλλόμενον δυσσεβείας καὶ αἵρέσεως εἰς τὸ κριτήριον τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ κατακρινόμενον καὶ καταδικαζόμενον ὑπ' αὐτῆς τῆς Ῥώμης καὶ τοῦ Πάππ αὐτοῦ καὶ τῶν Καρδινάλιων, ὡς μὴπω ἐκλοιότων τῇ αἵρεσει. Ἔτι δὲ δείκνυσι ψευδέστατον τὸν ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου κατὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Φωτίου ἀφορισμῶν ἀνακαλύπτει δὲ καὶ τὴν ἀσχημοσύνην, ἣν περιβάλλονται ὡς ἱμάτιον, ὅσοι τῶν παπιστῶν, ὧν πρῶτοι ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις οἱ διαβόητοι, ὅ, τε Πλάτων τῶν παπιστῶν Μάιστρος, καὶ ὁ Ἀββᾶ Ἰάγηρος (τὸν γὰρ χρονικολόγον, ὡς ψέλλοντα κατὰ τὴν κοινὴν προνομίαν, ὅσα κανοναρχοῦσιν οἱ ἄλλοι, καὶ μηδὲν γενναῖον δυνάμενον νοῆσαι ἢ εἰπεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ εἶναι), ψευδῆ ἀπαφαίνονται τὴν ἁγίαν καὶ ἱερὰν ταύτην Σύνοδον, καὶ ἐπὶ τοιαύτῃ ἀναισχύντῳ συκοφαντίᾳ μωρῶς ὅσα ἀτάσθαλα καὶ εἰς τοῦ παπιστοῦ Ἀββᾶ Ἰαγήρου σῶμα πρέποντα κατὰ τὸ ἐν ἁγίοις Φωτίου καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Μάρκου τοῦ Ἐγγενικοῦ, ἦτοι κατὰ τῆς Ὀρθοδοξίας αὐτῆς, καὶ λέγοντες καὶ γράφοντες, κατορχοῦνται τῆς Θεοσεβείας καὶ ὀρθοδοξίας τῶν προγόνων αὐτῶν. Εἰς ταύτην τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ἰωάννου προκαλῶ τὸν Ἀββᾶ Ἰαγήρον, ἵνα ἀποκριθῆ ἑλλόγως! ἐκ ταύτης τῆς ἐπιστολῆς προκαλῶ αὐτὸν, ἵνα ἀποδείξῃ παπιστὴν τὸν Ἰωάννην καὶ τὴν τῆς Ῥώμης ἐκκλησίαν ἑλλόγως, εἶπα, καὶ ὡς ἀνὴρ χριστιανός, ὡς ἀνὴρ σεβόμενος τὴν ἱστορικὴν ἐπίσημον ἀλήθειαν, εἴ γε σέβεται

αυτήν, ὡς ἀνὴρ σεβόμενος καὶ τοὺς ἀνεγνώστους αὐτοῦ· τὸ δὲ πε-
ραποιεῖν καὶ χρωματίζειν, καὶ μούση τῆ Γαλλικῆ περιβάλλειν, ὅσα
ἐχθροπαθῶς τε ἄμα καὶ μαρῶς ὑπὸ σχετλίων καὶ μηδαμινῶν ἀν-
δραπέδων ἐσχεδιάσθησαν κατὰ τηλικούτου ἀνδρός, ὡς ἐποίησαν
ὁ Ἀββᾶ Ἰάγηρος ἐπιχειρῶν ἀπατῆσαι τὸ καινόν, ὑποσχόμενος συγ-
γράψαι τὸν βίον τοῦ τηλικούτου! Φωτίου, λογογράφου καὶ συκα-
φάντου ἔργον ἐστὶν οὐχὶ φιλαλήθους ιστοριογράφου C' est un
recit dicté par la mauvaise foi et la supercherie d' un im-
posteur fourbe, ἵνα ἐκρρασθῶ ταῖς ἰδίαις αὐτοῦ λέξεσιν, et en
même tems imbécile.

§. 41. Ἰδοὺ, κύριε χρονικογράφε, βλέπω γὰρ σε στενοχωροῦμε-
νον, καὶ μὴ δυνάμενον φέρειν εἰς πολλὸν τὸ πρόσωπον τοῦ ὀρθοδόξου,
τί καὶ πῶς ὀρθοδόξως καὶ οὐ κακοδόξως ιστορικῶς καὶ οὐ ψευδῶς,
ὡς ὁ Ἀββᾶ Ἰάγηρος, ὀφείλεις ἀποκρίνασθαι εἰς ὅσα ἀπειλῶ σε περὶ
τοῦ Φωτίου· οὐ τὴν μνήμην ἀδίκως βλασφημῆσθαι ὑπὸ μηδαμι-
νῶν ἀνθρώπων, καὶ μάλιστα οἷος ὁ Ἀββᾶ Ἰάγηρος. οὐκ οἶδ' ὅπως
ἀνέχονται οἱ σοφοὶ μέχρι τῆς σήμερον ἀναξίως τῆς ἑαυτῶν παι-
δείας. Τί γὰρ τοῦ Φωτίου σοφώτερον; τί τοῦ Φωτίου σεμνότερον;
τί τοῦ Φωτίου ὀρθοδοξότερον; οὐ τὴν ὀρθοδοξίαν καὶ αὐτὸς ὁ
ἐχθιστος αὐτῷ Νικόλαος ὁμολόγησεν; Πάντως ὁ κριτικῶ καὶ μὴ
παπιστικῶ τῷ ὅμῃ διελθὼν τὰ σωθέντα αὐτοῦ συγγράμ-
ματα, καὶ τὰς κατ' αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ γενομένας Συνόδους
καὶ τὸν βίον αὐτοῦ τόγ τε πραγματικὸν καὶ ἐκκλησιαστικὸν καὶ
τὸν ἐν ἐξορίᾳ, βοήθει μέγας ὁ Φώτιος· καὶ διαφρήγνυται κραυγᾶ-
ζον τὰ αἰσχιστά ὁ Ἀββᾶ Ἰάγηρος ἀξιοπρεπῶς τοῦ χαρακτηῆρος
ἑαυτοῦ.

§. 42. Ἦδη ἐγὼ μὲν ἀναλαμβάνω τὸν φωτεινὸν χιτῶνα, ἐν
ημφιέσατό με ἡ θεία Πρόνοια ἐν τῷ Βαπτίσματι, λούσασά με καὶ
καθάρισα τῷ αἵματι τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς δὲ
ὁ χρονικογράφος, ἐν πείθεται μᾶλλον εἰς τὸν Ἀββᾶ τῆς Κορνητίας
Ἐάτραμνον, ἐπιστρέψάτω εἰς τὰ ἡθεα τὰ ἑαυτοῦ, καὶ συναψάτω
ἐταίριάν μετὰ τοῦ πνευματώδους (homme d' esprit) Ἀρμενίου
αὐτοῦ, καὶ ἀναλαβέτω τὸν ἐμάρτυρον κατὰ τὸν Πλάτωνα τῶν

παπιστῶν κοινὸν αὐτοῖς τίτλον, καὶ χειρέτω ἐπ' αὐτῷ διὰ τὴν
Κατλικότητα, οὐδεὶς ὁ πρὸς ἡμῶν φθόνος.

§. 43. Λέγει ὁ χρονικογράφος· ὅτι οἱ Ἕλληνας πατέρες ἀνεγνώ-
ρισαν τὴν τοῦ τοιοῦτου νέου δόγματος καλλιότην τε καὶ ἀλήθειαν
ἔντε τῆ εἰς Λουγδοῦνον τῆς Γαλλίας καὶ εἰς Φλωρεντίαν τῆς Τυρρῆ-
νίας Συνόδου. Ἡμεῖς προεθαυμάσμεν πῶς οὐκ ἐμνήσθη καὶ τῆς
ἐν Αλτεράνω ἐπὶ Ἰννοκεντίου τοῦ Γ. Περὶ δὲ τῆς ἐν Λουγδοῦνῳ
Συνόδου, ὅτι ἀπατηλὴ καὶ ψευδής· ὡσαύτως ἐχρημάτισε, καὶ πλά-
σμα θῆξιον ἐκαίνων τῶν αἰώνων, ὡς μηδενοῦς τῶν ὀρθοδόξων πα-
ρουσιάζαντος, οὐ χρεῖα τῆς ἡμετέρας ἀποδείξεως· αὐτὴ μόνη ἡ
ἀψευδὴς μαρτυρία τοῦ ἀκλυθᾶστου Πάππ Βενεδίκτου τοῦ ΙΒ'. πρὸς
τὸν Βασιλέα τῆς Σικελίας Ροβέρτον ἀνατρέπει· πᾶσαν παπικὴν
σκευαρίαν. Si autem aliquis dicat, quia jam factum est de
istis (Græcis) concilium in Lugdunensi in quo fuerunt
Græci; sciat quod nemo poterit humiliare populum Græ-
corum, ut recipiant illud concilium sine alio concilio. Quare?
Quia illi Græci, qui interfuerunt isti concilio, non fue-
runt missi, neque a quatuor Patriarchis, qui gubernant
Orientalem Ecclesiam, neque a populo, sed a solo im-
peratore; qui conatus fuit facere unionem vobiscum ex
vi, et non voluntarie. « Ἦν δὲ τις εἶπε γεγονέναι περὶ αὐτῶν
τῶν (Γραικῶν) ἤδη Σύνοδον τὴν ἐν Λουγδοῦνῳ, ἐν ἣ παρουσιάζοντες
ἦσαν καὶ οἱ Γραικοί, γνωσκέτω ὅτι οὐδεὶς ἂν δύναιτο εἰς τοσοῦτο
ταπεινώσει τὸν τῶν Γραικῶν λαόν, ὥστε καὶ δεχθῆναι τήνδε τὴν
Σύνοδον ἀνεὶ ἑτέρας Συνόδου. Τοῦ χάριν; Ὅτι οἱ παρουσιάζαντες
ἐν ἐκείνῃ τῇ Συνόδῳ Γραικοὶ οὐκ ἦσαν απεσταλμένοι, οὔτε ὑπὸ τῶν
τῆν ἐφ' αὐτὴν ἐκκλησίαν διαπόντων τεσσάρων Πατριάρχων, οὔτε μὲν ὑπὸ
τοῦ λαοῦ· ἀλλ' ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος μόνου τοῦ παντοίας δυνάμει
τὴν ἑνωσιν ποιῆσαι σπουδάζαντος, οὐ πάντως θελήσει ἀλλ' ἀνάγκη.
» (Παρά Alat. de Eccles. Occid. et Orient. perpet. cons. L.
II. c. XVJ. §. 2.) Ἐν δὲ Κωνσταντινουπόλει ὁ αὐτοκράτωρ τί
ἐποίησε χαριζόμενος τῇ Ρώμῃ; πρόδηλα τὸ ἐκ τῶν παρὰ Παχυμέρει
(Βιβ. ε' καὶ σ') πολλῶν ὀλέγχε εἰς πίστιωσιν. « Τὰ δ' ἐκείνῳ (τῷ

αυτοκράτορι Μιχαήλ) τότε πραττόμενα δακρύοις μάλλον, ἢ μέλαινι, γράφειν ἦν ἄξιον. Λογισμοῖς γὰρ ἀγρίοις διακβακχευθεὶς ὁ Κρατῶν ἐξάγει τῆς φυλακῆς τοὺς εὐγενεῖς ἀνδρας ἐκείνους . . . τοὺς ἐκ Ραούλ αἰταδέλφους τὸν τε Μανουὴλ καὶ Ἰσαάκιον . . . τέλος ἐπεὶ οὐκ ἦν σφας ὑποκλίνεσθαι τῷ τοῦ Κρατοῦντος θελήματι, τὸν μὲν Μανουὴλ πρῶτον, ἐπ' ἐκείνῳ δὲ καὶ τὸν Ἰσαάκιον στεροὶ τῶν ἡμαρτῶν κελύσας ἄμωρα καὶ μόνους· ὁ γὰρ Κατακουζηνὸς ἀπρόγμενος δειλιάσας ὑπέκλινεν. » Ἴδου καὶ ὁ τρόπος τῆς πειθοῦς (§. 12.) ἀνάλογος τῇ ἀψευδεῖ ἐν Λουγδούνω συνόδῳ.

§. 44. Περὶ δὲ τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ ψευδοσυνόδου ἂν μὴ δεχώμεθα καὶ ὀνομάζωμεν αὐτήν, ὡς καὶ ὁ τὴν Ἐπίκρισιν γράψας, ψευδῆ (fausse) καὶ σιμωνιακὴν, οὐχ ἡμέτερον τὸ σφάλμα· τοιαύτην ὀνόμασαν αὐτὴν μικροῦ δεῖν συμπικνύτες οὗτοι αὐτοὶ οἱ ὑπογράψαντες (ἦσαν δὲ 18) τὸν ὄρον· ἐν οἷς οὐδεὶς πατριάρχης, οὐδ' ὁ ἔξαρχος τῆς Συνόδου· ἂν δ' εἶπῃ ὁ παπιστὴς ὅτι ὑπέγραψεν ὁ τοποτηρητὴς Ἀλεξανδρείας, ἡμεῖς ἐροῦμεν τότε, δεχθήτω αὐτὸς ὡς ἀληθεῖς τὰς ὑπογραφάς, ὡσπερ καὶ εἰσι, τῶν τοποτηρητῶν τοῦ Ἰωάννου τοῦ Η. ἐν τῇ ὀγδόῃ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, τοῦ καὶ μέχρι τέλους ζωῆς αὐτοῦ οὐ μόνον κηρύξαντος τὸ ἁγίον καὶ ἀληθὲς Εὐαγγελικὸν δόγμα, καὶ κρατῶντος τὸ αἰώνιον Σύμβολον τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ καταδιώξαντος τοὺς νεωτερίζοντες αἰρετικούς, ἐπικυρῶν ἔργῳ (§. 35) τὴν διὰ χειρῶν τῶν τοποτηρητῶν αὐτοῦ ἐν τῇ ὀγδόῃ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ ὑπογραφείσαν γνώμην « τοὺς πρῶτον θαρρήσαντας τῇ ἐαυτῶν ἀπονοίᾳ τοῦτο ποιῆσαι παραβάτας τῶν θεῶν λογίων κρίνομεν, καὶ μεταποιητάς τῆς θεολογίας τοῦ Δεσπότην Χριστοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν λοιπῶν πατέρων » καὶ πάλιν « οἱ ἀγιώτατοι πρέσβεις καὶ τοποτηρηταὶ τῆς πρεσβυτέρης Ρώμης ἐδόθησαν πρέπον ἐστὶ μὴ ἕτερον ὄρον καινουργηθῆναι, ἀλλ' αὐτὸν τὸν ἀρχαῖον καὶ ἀπὸ πάσαν τὴν οἰκουμένην κρατούμενον καὶ δοξαζόμενον ἀναγνωσθῆναι τε καὶ βεβαιωθῆναι . . . » καὶ πάλιν μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ θεῖου Συμβόλου ἄνευ τῆς προσθήκης· « οὕτω φρονοῦμεν ἐν ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ τῆς πίστεως ἐβαπτίσθημεν κτλ. » (Πραξ. Γ.) Καὶ ἀληθῶς οἱ τοποτηρηταὶ οὐ ψεύδονται, ὡς καὶ βαπτισθέν-

τες καὶ τῆς Ἱερουσλήνης ἀξιοθέντες ἐν ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ, μήπω νεωτερίζουσαι τῆς Ρώμης, δεχθήτω, λέγω, ἀληθεῖς ταύτας τὰς ὑπογραφάς τῶν τοποτηρητῶν τοῦ Πάπα, ὡς αὐτὰς δεχεται καὶ ὁ Ἀββὰ Ἰάγνηρος, καὶ τοὶ ἄλλοι, καὶ προδιδούσιν αὐτὸν ἐξ ἀπροσεξίας· (τί γὰρ νοεῖ λέγων περὶ αὐτῶν (σελ. 338) Ils étaient comblés de présents, mais couverts d'ignominie d'avoir déshonoré leur ministère, trahi les intérêts de l'Église et la cause de la Religion. « Πλείστα μὲν λαθόντες δῶρα, πλείονα δὲ ὕβριν, ὡς ἀτιμάσαντες μὲν τὴν λειτουργίαν αὐτῶν, προδόντες δὲ τὰ τῆς Ἐκκλησίας συμφέροντα καὶ τὴν δίκην τῆς θρησκείας. » Ἄρα ὑπέγραψαν εἰς τὴν καταδίκην τῆς αἵρέσεως· ἄρα ἐξ ἔθους ψεύδεται ὁ Ἀββὰς· οὐδὲ γὰρ ἄλλος λόγος ἐγένετο ἐκεῖ περὶ θρησκείας· εἰ δ' ἀρνούνται ὑπογράψαντες, τότε καὶ ἡμεῖς σκεπτόμεθα, τί ὀφείλομεν πράξαι διὰ τοῦς μετὰ ἑξακοσίους σχεδὸν χρόνους ὑπογράψαντας· ἓνα τοποτηρητὴν τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ 16 ἄσκημα ἄτομα, ἀναιροῦντα ἀπάσας τὰς Συνόδους καὶ τὴν πίστιν τῶν πατέρων ἐλλιπῆ ἐλέγχοντα, καὶ οὐς ἅμα μαθόντες, ὅ, τε ἐντολεὺς Ἀλεξανδρείας καὶ οἱ λοιποὶ Πατριάρχαι καὶ ὁ ἔξαρχος τῆς Ἀνατολῆς Καισαρείας καὶ ἅπαντες οἱ Ἀρχιερεῖς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας οὐ διχογνωμοῦντες, ἀλλ' ὁμοψήφῳ καὶ παμψήφῳ παραυτίκα καθαιρέσει ὑπέβαλον, καὶ τὴν Σύνοδον ἄνομον ἐκήρυξαν, ὡς παραπραγματευθεῖσαν τὰ θεῖα, καὶ τοὺς ὀλίγους ἐνωθέντας καὶ ἐπανακάμψαντας, μηδὲ προσελθόντας διὰ μετανοίας, καὶ αὐτῶν τῶν Ἰουδαίων, τῶν σκυρωσάντων τὸν Κύριον τῆς δόξης καὶ μαρτυρούντων τὴν Κατλικότητα τοῦτε παπιστοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ πνευματώδους homme d'esprit Ἀρμενίου, χείρονας ἡγοῦντο· καθὰ καὶ ὁ πέρυσιν ἐκδοὺς τὸ τεμάχιον τοῦ Γρηγορίου τοῦ καταραθέντος Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τοῦ Λατινόφρονος Βασιλέως ὁ ἐλέω Θεοῦ καὶ τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου ἀρχιεπίσκοπος Πέτρος αὐταῖς λέξει αὐτοῦ τοῦ ψευδοπατριάρχου ἐμαρτύρησε.

§. 45. Διὰ δὲ τὸν αἶρα τῆς Εὐρώπης vent d'Europe ὁ κύριος χρονικογράφος οἶδε, νομίζω, ἐκ τῶν Γραφῶν, ὅτι « τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ . . . ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει. »

§. 46. Περὶ δὲ τῆς Εὐρωπαϊκῆς σοφίας, εἰς ἣν ἄλπιζεν ὁ Πλάτων τῶν παπιστῶν, γινωσκέτω, ὅτι ὁ τῆς πίστεως ἡμῶν αὐτουργὸς καὶ τελειωτὴς εἰς ἐκτέλεισιν τῆς θείας αὐτοῦ βουλῆς οὐ χρῆζει τῆς συμπράξεως καὶ συνεργίας τῆς σοφίας τοῦ κόσμου τούτου· γέγραπται γὰρ ὅτι ἐμάρκων ὁ Θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου τούτου· »

καὶ ὅτι « τὰ μωρὰ καὶ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ Θεὸς ἵνα τοὺς σοφοὺς κατασχῆνῃ. » Πάντως τὴν εἰς μίαν ποίμνην συναγωγὴν τῶν χριστεπωνύμων προβάτων καὶ πιστεύομεν καὶ προσδοκῶμεν· ἀλλ' ὁ Σωτὴρ ἡμῶν προεὶδὼς τὴν παπικὴν βαττολογίαν, ἔδωκε τεκμήριον ἀσφαλὲς τῆς τοιαύτης συναγωγῆς εἰς τὴν ἁγίαν αὐτοῦ Ἐκκλησίαν· « Καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσιν, εἶπε, καὶ γενήσεται μία ποίμνη εἰς ποιμὴν (αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν) » ἡ δὲ φωνὴ τοῦ Θεοῦ ἀρίδηλος λαμπρὰ καὶ διαπρύσιος ἀπὸ περάτων ἕως περάτων γῆς δεικνυμένη, καὶ ἠχοῦσα ἐν τοῖς ὠσὶν ἡμῶν καὶ ἐν τῷ πνεύματι ἡμῶν καὶ ἀπάντων ἐν γένει τῶν χριστιανικῶν γενῶν οἰαςδὴποτε κοινωρίας, πλὴν τῶν παπιστῶν. « Τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται. » Ἀλλὰ τελευταῖον ἔσαι καιρὸς, καὶ διὰ τί μή; καθ' ὅν καὶ αὐτὴ ἡ Δύσις ἀκούσει τὴν θείαν ταύτην φωνήν, καὶ καθ' ὅν ὁ μακκαριώτατος Πάπας, βαδίζων εἰς τὰ ἴχνη τῶν ἀρχαίων ἁγίων Παπῶν, ἔσται πατὴρ ἀπάντων τῶν χριστεπωνύμων λαῶν ἀγαλλόμενος καὶ γεραιρόμενος παρὰ πάντων οὐχ ὡς ἀναμάρτητος, ἀλλ' ὡς προασπιστῆς καὶ υπερασπιστῆς τῆς ὀρθοδοξίας καὶ τῆς Εὐαγγελικῆς καὶ τῆς ἀποστολικῆς διδασκαλίας « ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται. »

Συμπᾶσι τούτοις ἡμεῖς πάλιν παρακαλοῦμεν πάντα ἐχθρὸν τῆς ὀρθοδοξίας, ἀρχόμενοι ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Πλάτωνος τῶν παπιστῶν, καὶ λήγοντες εἰς τὸν χρονικολόγον, ἵνα παύσωσιν ἐπηρεάζοντες τὴν ἡσυχον ἡμῶν ἐν Χριστῷ διαγωγὴν, ὡς μηδὲως παρ' ἡμῶν ἐνοχλούμενοι· ἄλλως γὰρ δεικνῦσιν, ὅτι αὐτοὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις οὐ συμμερίζονται οὐδ' ἐκείνην τὴν εἰρήνην, ἣν ἔδωκε πρὸς ἅπαντας τοὺς μαθητάς αὐτοῦ ὁ Σωτὴρ « εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν. » εἰς ἣν ἅπαντες καταντήσομεν, ἐὰν μελετῶμεν καθ' ἑκάστην τὸν θεῖον νόμον αὐτοῦ καὶ τὸν ἀρχαῖον Ἐκκλησιαστικὸν τύπον, καταπτύοντες τῶν ἀκρίτων συγγραμμάτων τοῦ Ἀββᾶ Ἰαγῆρου (α) καὶ εἴ τις ἕτερος τῆς μερίδος τοῦ ἐναντίου.

(α) Ἄπορον πῶς αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος μηδὲως συγχρίνων τὰ πρῶτως εἰρημένα καὶ τὰ μετέπειτα, ἐξ αὐτῶν αὐτοῦ τῶν λόγων καταδικάζεται· ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ἀπαιτεῖ ἰδιαιτέραν συγγραφὴν, ὅπως μὴ βαρύνωμεν ἐνταῦθα τοὺς ἀναγνώστας.